Jul.

Charles PÉPIN

FİLOZOFLAR DÜNYASI

Çizgili
Felsefe Ansiklopedisi

FOUCAULT

BERGSON

HUSSERL

WITTGENSTEIN

LEVINAS

SPINOZA

MORE

HÉRACLITE

HEGEL

DESCARTES

ARENDT

KIERKEGAARD

JACQUARD

COMTE-SPONVILLE

SARTRE

SEXTUS EMPIRICUS

JANKELEVITCH

BOUDDHA

MONTAIGNE

TOCQUEVILLE

ONFRAY

SCHOPENHAUER

BENJAMI

BOURDIEU

MARX

SÉNÈQUE

HEIDEGGER

ÉRASME

BHL

AVERROÈS

FERRY

DIOGÈNE

SAINT AUGUSTIN

ST THOMAS D'AQUIN

ZHUANG ZI

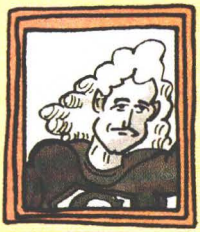

LEIBNIZ

MACHIAVEL

PASCAL

BACHELARD

CONFUCIUS

MONTESQUIEU

CYRULNIK

NIETZSCHE

HOBBES

WEIL

VOLTAIRE

NEWTON

ÉPICURE

ROUSSEAU

LÉVI-STRAUSS

MAIMONIDE

THÉRÈSE D'AVILA

DEBORD

ARISTOTE

FREUD

KANT

SADE

HUME

DELEUZE

Filozoflar Dünyası
Jul - Charles Pepin

Özgün Künye
La Planete Des Sages © Dargaud, 2012

AYLAK KİTAP
© Her hakkı mahfuzdur.
Bu kitabın hakları Akan Ajans aracılığıyla satın alınmıştır.

Çeviri: Sertaç Canbolat
Grafik Tasarım: Aylak Kitap

1. Baskı, Eyül 2015
Aylak Kitap: 59
ISBN: 978-605-4972-28-9

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
Haramidere / İSTANBUL
Tel: 0212 412 17 77 Sertifika No: 120227

AYLAK KİTAP
Caferağa Mh. Nailbey Sk.
Umut İşhanı No: 15
Daire: 8 Kadıköy / İstanbul
Tel: 0 216 345 40 69 (pbx)
Faks: 0 216 345 40 68
www.aylakkitap.com
aylakkitap@aylakkitap.com

Jul. Charles PÉPIN

FİLOZOFLAR DÜNYASI

Çizgili Felsefe Ansiklopedisi

ÇEVİREN: SERTAÇ CANBOLAT

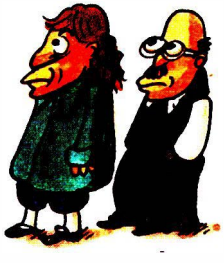
aylak

İÇİNDEKİLER

Sunuş 3
Descartes • **Køguto** 5
Montaigne • **Ölümlü Bir Adam Arıyorum!** 7
Kierkegaard • **Danimarka Karikatürü** 9
Diyojen • **Metre Kare** 11
Nietzsche • **Böyle Yumurtladı Zerdüşt** 13
Leibniz • **Dalga** 15
Heidegger • **Da Sein ile Dıgıdık Dıgıdık** 17
Konfüçyüs • **King Kong** 19
Aziz Aquino'lu Tommaso • **Bazıları Tanrı Sever** 21
Herakleitos • **Efes Sahili** 23
Tocqueville • **Tocque City** 25
Foucault • **Bakıcılığa Övgü** 27
Bakunin • **Ne... Ne...** 29
Rousseau • **Jean-Jaquues Efendi** 31
Bachelard • **Yak Ateşi** 33
Hegel • **Tin'le Beni** 35
Kuşkucular • **En Bi' Edepsizlik** 37
Derrida • **Vücut Geliştirme** 39
Voltaire • **Bahçedeki Adam** 41
Wittgenstein • **Zeka Küpü** 43
Sade • **Yak Ateşi** 45
Hobbes • **Tren Gelir** 47
Aziz Augustinus • **Mahalle Fokur Fokur** 49
Buda • **Tam Gün Karma** 51
Levinas • **Yüzler Sözler** 53
Newton • **Ölümcül Çekim** 55
Pascal • **Bahis** 57
Erasmus • **Ecce Ecinni** 59
Seneca • **Ölsün Ölüm!** 61
Schopenhauer • **Üstünde Kat Kat, Üstüne Yan Gel Yat!** 63
İbn Meymun • **Düşünüyorum O Halde Hangisi Gerçek** 65
Hume • **Deneyim Sahibi** 67

Aristo • **Atina Yapımı** 69
Spinoza • **Var Bir Etkisi!** 71
Walter Benjamin • **Sürüsüne Bereket** 73
Thomas More • **Ütopya Kuşağı** 75
Baurdillard • **Post Modern** 77
Marx • **Sinek Kaydı** 79
Levi-Strauss • **Hüzünlü Dönenceler** 81
Lao Tseu • **Kelebek Etkisi** 83
İbn-i Rüşd • **Sabır Sabır Ya Sabır** 85
• **Kant'arın Topuzu** 87
Makyavel • **Bakış Açısı** 89
Debord • **Gösteri Devam Etmeli!** 91
Husserl'Böyle • **Asıl Niyet Önemli** 93
Bourdieu • **Sosyokopi** 95
Epikür • **Keyif** 97
Hannah Arendt • **1.000 Yıllık Sıradanlık** 99
Deleuze • **Köksap Olacaksın Evladım** 101
Freud • **Hedef Gol** 103
Platon • **Kaptan Mağara Adamı** 105
Montesquieu • **Süper Montes** 107
Sartre • **Benzin Bitti** 109

KØGÜTO

YANİ...
BİRAZ YÖNTEM KULLANSAK OLUR TABİİ BU İŞ.
"A" KAVRAMI MANTIKSAL OLARAK "B" KAVRAMINDAN DOĞAR
YUKARIDAKİ SİLSİLEYE GÖRE BUNU ŞU BÖLÜME KATARSAK.
DOĞAL OLARAK DAHA ÖNEMLİ BİR KÜME ELDE EDERİZ!
GELGELELİM "B" ESASEN "C"DEN AYRIDIR.
"A"NIN MAHİYETİNİ BURADAN TÜRETEBİLMEM LAZIM.
N'ABER RENE?
NASIL GİDİYOR?
BANA BAK...
SEN HİÇ İKEA MOBİLYASI MONTE ETMEMİŞSİN BELLİ Kİ!
Jul.

DESCARTES

Fransız filozof ve matematikçi (1596-1650), "yöntemsel kuşku"yu ve "geçici ahlak"ı bulan kişi, Metafizik Düşünceler *ve* Yöntem Üzerine Konuşma *adlı eserlerin yazarı. Adı geçen ikinci eserde "Düşünüyorum, o halde varım" lafını etmiştir.*

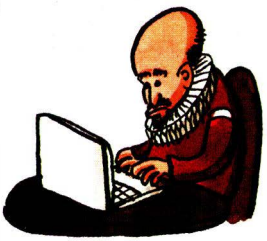
Descartes'ın (*Dekart*) niyeti insanın bilgi dağarcığını yeni baştan temellendirmek, Tanrı'nın varlığı konusunda önceki kimi düşünürlerden farklı ve akılcı kanıtlar getirmekti, anlıyoruz ki felsefe konusunda epey hırslıymış yani. (*Düşünün bunu bir kere yapabilseniz, olay kopar gider*) Fakat adına hakikat denen şeyleri bilmenin gündelik hayatımıza hiçbir yararı olmadığının da altını çizdi!

Sözgelimi, ormanda kaybolursanız ne yapmalı? Oturup düşünmeli mi? Kesinlikle hayır! Descartes'ın tavsiyesi, bir yön tutturup yürüyün ve hep aynı doğrultuda yürüyün, sonunda ormandan çıkacaksınız; bu mesele zekâ değil, irade meselesidir! (*Aslında ormana gitmeden önce bir pusula almayı akıl ederseniz de şahane olur*) Çok düşünürseniz stratejinizi defalarca değiştirip dolap beygiri gibi hep daireler çizebilirsiniz. İkea mobilyalarıyla uğraşmak da akşam karanlık çökerken ormanda kalmak gibi bir şeydir. En büyük düşmanımız, kendi düşüncemizdir! En büyük kozumuz ise şu montaj kılavuzunun talimatlarını mal mal izleme kararlılığımızdır. Yan taraftaki çizgili sayfada nakledilen durumun ertesinde Descartes da bunu anladı. Eylem dünyası, metafizik hakikatlerin dünyası değildir. Metafizik hakikatlerin dünyası düşüncenin, apaçıklık arayışının dünyasıdır. Eylem dünyası başka kurallara uyar: Aydınlanacağımızı varsaydığımız bir ışığı *beklerken* kuşku içinde olsak bile eylemde bulunuruz sonuçta. Bize aynen bu irade gerekir ve Descartes der ki bu iradenin bir sınırı yoktur çünkü düşüncemizin sınırları ancak böyle telafi edebilir.

ÖLÜMLÜ BİR ADAM ARIYORUM!

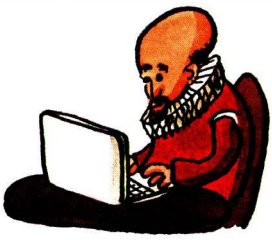
M: Selam, arkadaşlık sitesine sık sık takılır mısın?

B: Öyle böyle değil.

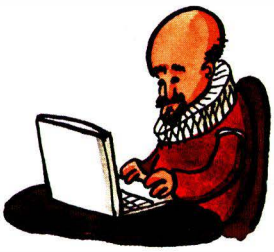

M: Ne gibi hobilerin var?

B: Futbol (P.S.-Germain) – Playstation – müzik (RNB)

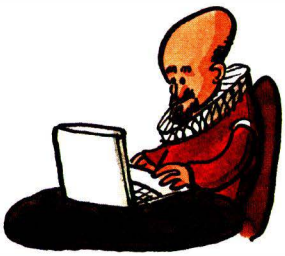

M: Çok cool be. Ben de severim RNB'yi ;)

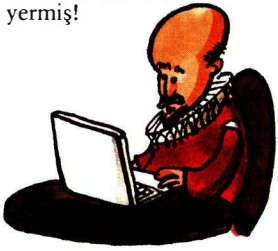
B: Bordeaux'da mısın?

M: Yes, ya sen?

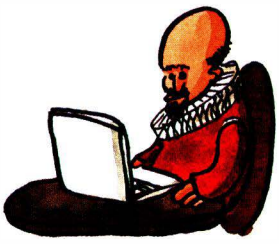

B: Yes, süper! : O

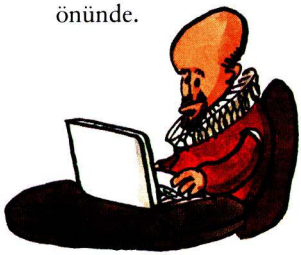
M: Bu site var ya, arkadaş edinmek için harika bir yermiş!

B: Buluşalım mı?

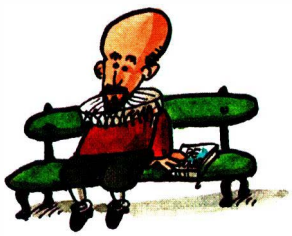

M: Saat 1'de Mac'in önünde.

B: Birbirimizi tanımak için Beyonce'nin son CD'si olsun mu?

MONTAIGNE

Fransız filozof ve yazar (1533-1592), tek eseri vardır: Denemeler. (1.000 sayfadan fazla...) Ömrünü yazmakla geçirdi, modern içebakış yöntemini geliştirdi ve o zamanlar herkesi dehşete düşüren şu cümleyi kaleme aldı: "Kendimi asmaktan başka planım yok."

"Dünyanın en güzel tahtı bile olsa, üstüne kıçımızla otururuz." Bu tür cümlelerden anlıyoruz ki Michel de Montaigne (Monteyn) diğer filozoflara pek benzemiyor. Hâkimlik, askerlik, diplomatlık, Bordeaux belediye başkanlığı, çapkınlık, kocalık yaptı... Ama sonunda da *Denemeler*'i yazdı. Hayatlarını Hakikat'ı aramaya feda edip felsefi sistemler kuran filozofların aksine, Montaigne, kuşkuculuktan ve görecelikten yana tarzıyla Fransa'ya taptaze bir soluk getirdi.

Montaigne her ne kadar görecelik taraftarı olsa da kabul ettiği bir mutlak vardı: La Boétie (*Laboesi*) ile dostluğu. Etienne de la Boétie daha on sekiz yaşındayken, *Gönüllü Kölelik Üstüne Söylev* başlıklı harika bir kitap yazmış ve otuz iki yaşındayken hayatını kaybetmişti. La Boétie'nin kitabında "Zalimler büyük görünüyorsa, nedeni dizlerimiz üstünde oturmamızdır" yazmış olmasından dolayı Montaigne ile sık sık görüştüklerini, bu iki zekânın birbirini beslediğini anlıyoruz. Bunun içindir ki Montaigne, La Boétie'nin ölümüne çok üzülür. Montaigne "Felsefe yapmak, ölmeyi öğrenmektir" diye yazarken, veba ve ölüm karşısında üç gün boyunca vakarla duran arkadaşı La Boétie vardır aklında hâlâ. *Denemeler* kitabının tamamı, gençliğinde La Boétie adında ölümlü bir adamla kurduğu diyaloğun sürdürülmesine dönük bir çabaydı aslında.

DANİMARKA KARİKA-TÜRÜ

KIERKEGAARD

Danimarkalı filozof ve ilahiyatçı (1813-55). Ölümcül Hastalık Umutsuzluk, Korku ve Titreme *gibi eserlerinde Kilise'nin karşısına inancın bireysel ve somut (yani varoluşsal) boyutunu çıkarmıştır.*

Hayır, Kierkegaard'ı (*Kirkegard*) Baltık göllerinin sisli puslu havası, yani Kuzey ruhu değil, Batı ruhu bunaltmıştı; yani Hegel! Tarih'in Doğu'da başlayıp Batı'da bittiğini düşünen Hegel, Kierkegaard'ın gözünde, o soyut "Batılı" kavramı küstahlığının, diyalektikte zıtların karşıtlığının aşılacağını iddia eden o düşüncenin ete kemiğe bürünmüş haliydi. Hegel'in düşüncesinin karşısına somut varoluşu, bu varoluşun aşılmaz çelişkilerini ve bu varoluşun yoğun mu yoğun bunaltısını çıkarıyordu (*Yalnız soyada dikkat; Kierke kilise, gaard da bahçe, Kilisebahçesi, hopaaaaa!*). Varoluş Kierkegaard'da, Hegel'in aksine, özün bir ânı, bir uğrağı değildir. Hegel'e göre dünyanın varoluşu, Tin'in kendi bilincine varışının bir yoludur.Varoluş zaten hep buradadır, biz de içinde özgürüzdür ama ürkütücü bir özgürlük. Hattâ Sartre, Kierkegaard'dan "Bunalma, özgürlüğün kendi kendini ele geçirmesidir" cümlesini alıntılayarak bunu "korkunç" olarak niteler. (*Yani buradan Sartre'ın Bulantı romanını tıpkı bilardodaki gibi "ince" görebiliriz.*) Demek oluyor ki, Kierkegaard, varoluşçuluk duvarının ilk tuğlasını Hegel'e karşı çıkarak koymuştur. Fakat Danimarkalı filozofu umutsuzluğa düşüren tek şey Hegel'in sistemi değildi. Yedi çocuklu bir ailenin ferdi olan Kierkegaard birkaç yıl içinde annesini ve beş kardeşini kaybetti. Babası, abuk subuk bir varsayıma tutunarak hafifletiyordu kederini: Aslında aile olarak Tanrı'nın gazabına uğramışlardı da bu yüzden çocuklar İsa'nın yaşına gelmeden ölmüştü. Kierkegaard da bir süre babasının bu deli saçmasına inanmış ve 33 yaşına gelmeden öleceğinden korkmuştu. Neyse ki 42 yaşına gelerek bu varsayımı boşa çıkardı.

Şimdi burada Bergson'un şu cümlesi cuk oturuyor: "Okurlarımdan benim hayatımla ilgilenmemelerini istemişimdir hep [...]. Her zaman için şunu savunmuşumdur: Bir filozofun hayatı, öğretisini aydınlatmaz."

METRE KARE

"LOFT" DEDİKLERİ CİNSTEN BİR DAİRE.
FERAH, SAKİN...
BAHÇE DÜZENLEMESİNE NAZIR!
VALLAHİ HARİKA BİR YER.
BU ŞEMTTE BUNDAN İYİSİNİ BULAMAZSIN AZİZİM!
ALO!
EVET ŞİMDİ BAKTIM O DAİREYE...
DİYOJEN EMLAK
KİRALIK, SATILIK, ARSA ALIM-SATIM
KİRALIK
YEMİN EDİYORUM YA!
HERİF BANA AYDA 950 TL'YE 1'M² BİR TANE FIÇI KİRALAMAYA ÇALIŞTI.
BU EMLAKÇILAR VAR YA, ALAYI AHLAKSIZ BUNLARIN!
DuC.

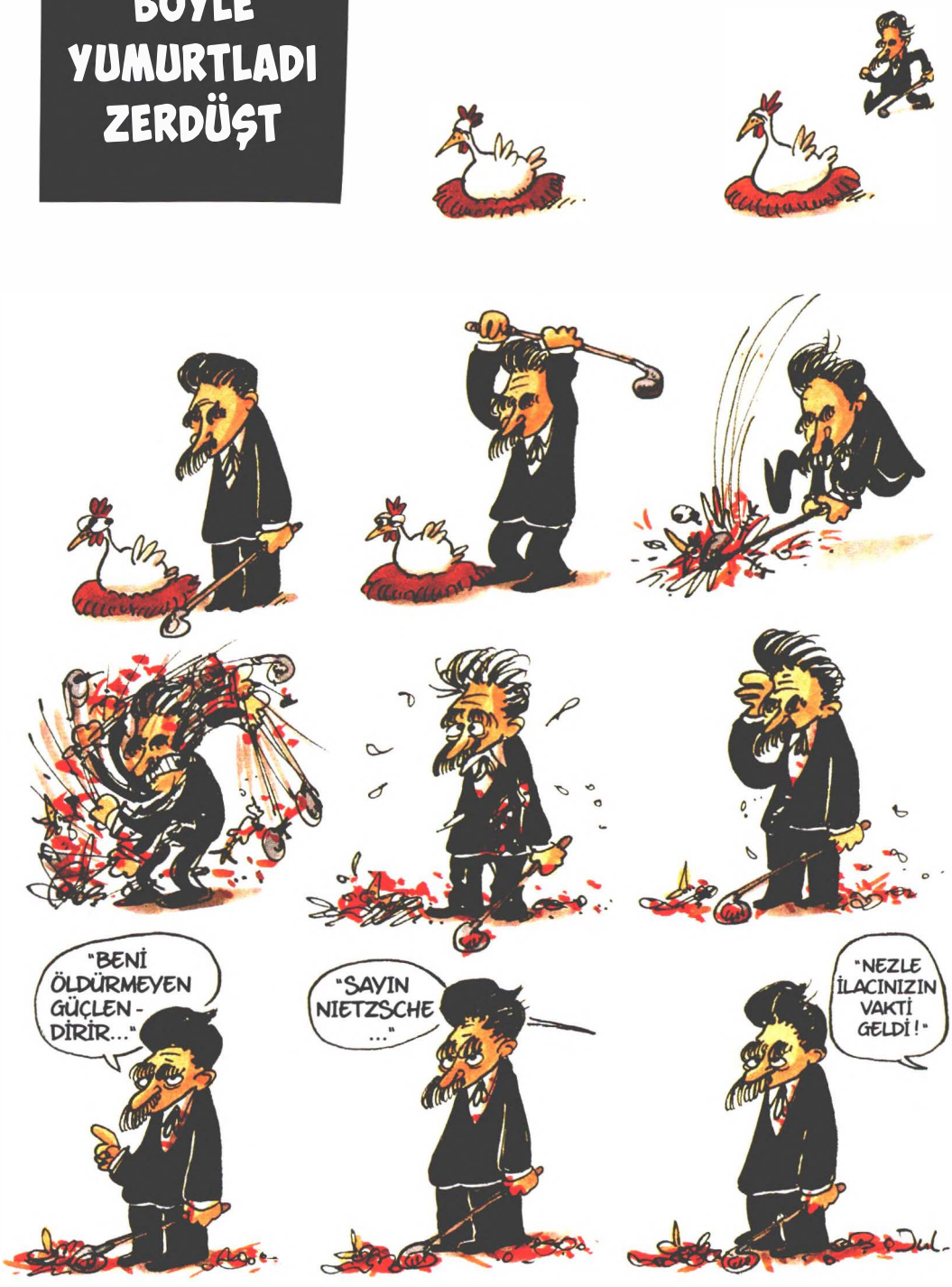

DİYOJEN

Yunan filozof (tahminen MÖ. 413-327 arasında), Kinik Diyojen veya Köpek Diyojen de denir, bir diğer lakabı da doğum yeri bugünkü Sinop olduğundan "Sinoplu"dur. Döneminin sosyal ve ahlaki değerlerini sorgulamış, tanrılara duyulan saygıyı ve Platon felsefesini tartışmaya açmıştır.

Bir gün Diyojen tüyleri yolunmuş bir tavuk getirmiş, Platon'un insan tanımına takılı kalanların karşısına geçip, "Alın la size insan!" diye bağırmış (*"La" Diyojen'e ait değil, biz ekledik*). "İşte insan! Tüysüz, iki ayaklı!" Bir rivayete göre, reddedilmeye alışmak için heykellerden para dilenirmiş. Nitekim ömrünün sonlarında, Makedonya Kralı Büyük İskender onunla tanışmaya gelmiş. "Dile benden ne dilersen," demiş. Diyojen de "Gölge etme, başka ihsan istemem" diye karşılık vermiş. (*Plutarkos'un anlattığına göre Büyük İskender de "Büyük İskender olmasaydım Diogenes olmak isterdim" demiş, yani "Vay sen devlet büyüğüne nasıl efelenirsin" dememiş*). Sonra da günün birinde bir köpeğin önündeki kemiği çalmaya çalışırken köpek tarafından ısırılmış, yara mikrop kapınca da ölmüş. Diyojen'e göre köpekler misali yaşamayı bilen insan resmen tanrı gibidir. Felsefesi için "kinik/sinik" denmesinin nedeni de budur: Eski Yunancada *kunos* "köpek" demekti – çünkü Diyojen ve arkadaşları köpek figürleri olan bir sütunlu yolda toplanırmış. "Köpek gibi yaşamak"; insanın en basitin yakınında, toplumsal kabullerin en uzağında yaşaması. (*Bugün "it herif" maalesef bir hakaret kabul ediliyor*) Sokrates her zamanki gibi alaylı bir tavırla şöyle der onun için: Diyojen burjuvaları hop oturtup hop kaldırmak istiyordu ama yerlerinden kalksınlar da biraz gelişsinler diye. Kinikleşen Diyojen zevk için sinirlendiriyordu; burjuvayı sinirlendirmenin keyfi için... Çünkü onların gelişebileceğine inanmıyordu artık. Kinizmin hakikati işte burada yatıyor belki de: Kinizm dediğiniz, hüsrana uğramış ahlakçılıktır. Ayda 950 TL'ye Diyojen'in fıçısını mı buldunuz, sakın kaçırmayın! Çünkü aslında paha biçilemez.

BÖYLE YUMURTLADI ZERDÜŞT

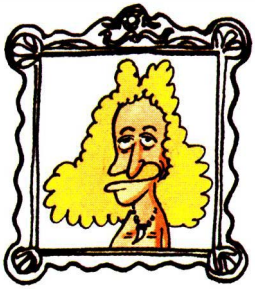
NIETZSCHE

Alman filozof (1844-1900); daha doğrusu, felsefeye karşıdır (kavram ile şiir veya aforizma arasında karşıtlık kurar) ve Almanlık'a da karşıdır; "Tanrı'nın öldüğünü" duyurmuş ve "ebedi dönüşü" haber vermiştir. İyinin ve Kötünün Ötesinde ve Şen Bilim *gibi eserleri vardır.*

Böyle buyurdu Zerdüşt'te filozoftan çok peygamber olan Nietzsche sözü Hayat'a bırakır. Hayat da der ki: "Görüyorsun ki ben hep kendini aşmak zorunda olanım." Peki hayat ne midir? Varolduğumuzu söyleyebildiğimiz sürece içimizde olan gerek dinamik gerekse durağan o güçtür. "Gücün iradesi" denen şey zayıfları ezme isteği değil (*Naziler'in böyle yorumlaması bizi bağlamaz, çok da fifi*), bireysel iradenin gücüdür: "Hayata koskocaman bir evet" diyerek, iyisiyle kötüsüyle *bütün* varoluşumuzu olumlama iradesidir. İşte o zaman gerçekten de seni "öldürmüyorsa güçlendirir". Çünkü hayata saldıran her şey hayatı kışkırtıyor demektir çünkü saldırıya uğrayan hayat kendisini savunur; hayat, hayatı tehdit eden şeyle temasa geçerek kendisini sınar. Batılı filozofların çoğu (*Platon, Descartes, Kant...*) kibirli bir biçimde "insana özgü" bir "özellik" tanımlamıştır: İnsan hayvandan üstündür. Ama Nietzsche bu kervana katılmamıştır. Onun kitaplarında insan bazen hayvandan aşağıdır. Hayvan şimdiyi (içinde bulunulan an) tam olarak yaşamaya kadirdir. İnsan çoğu zaman hasta bir hayvan olarak sunulur; yanlış veya kötü içgüdüleriyle zayıf düşmüş bir hayvan. "Hayat felsefesi", Nietzsche'yi, bizimkine hem çok uzak hem de çok yakın olan hayvanlar dünyasına duyarlı kılmıştır. Hölderlin'in şu nefis cümlesinin altına imzasını atardı mutlaka: "En canlı olanı seven, en derin düşünendir." Nietzsche'ye göre hayvanlarla aramızda "tabiat" değil de derece farkı vardır. 1888 yılında bir sabah, arabacının birinin kırbaçladığı bir atın ayaklarına kapanacaktı. Delirmişti ve bir daha iyileşemeyecekti. Dolayısıyla, anlamışsınızdır, bir önceki sayfada çizilen karikatüre katılmıyorum. Nietzsche o zavallı tavuğa asla öyle bir şey yapmazdı. Olsa olsa onun önünde diz çöküp yumuşacık bir sesle sorardı: "Söyle bakayım, tavuk, sırrın ne?"

DALGA

TÖZÜN BİRLİĞİ TAMAMLANMIŞ BİR VARLIK GEREKTİRİR.
ELDE VAR BİR!
MONAD İSE TANRI'NIN İLAHİ IŞIKLA YARATMASI.
ELDE VAR İKİ!
EZELİ UYUM...
BU DA BALLISI!
ALAÇATI'LI LEIBNIZ...
... DALGAYI BEKLİYORUM!
Jul.

LEIBNIZ

Alman filozof, matematikçi ve diplomat (1646-1716), "evrensel bir dahi" ve modern mantığın babası. Newton'la aynı sıralarda sonsuz küçüklüklerin hesabını buldu, Pascal'ın hesap makinesinden daha iyisini icat etti ve 28 yaşındayken de Fransa Kralı XV. Louis'yi Almanya'ya işgal etmemenin daha doğru olacağına ikna etti. En bilinen eseri: "Monadoloji veya Teodise Hakkında".

Leibniz (Laybniz) dedin mi, harbiden durup iki kere düşüneceksin. Filozofa soracak olursanız, gayet basitçe Tanrı'nın bakış açısında birleşen sonsuz sayıda bakış açısı vardır ama Tanrı bizim için erişilmezdir. Dünya "monadlar"dan oluşur. Peki ne mi demek monad? Her biri tek başına koca Evren'i ifade edebilen bölünmez ruhlar. Sen bir monadsın vatandaş. Köpeğin de bir monad. İçmekte olduğunuz sigara da bir monaddır, söndürüp bir sigara daha yakarsanız o da gene monaddır. Birbirine özdeş iki monad yoktur! Daha doğrusu: Monadlar dünyanın geri kalanına kapalıdır; birbirleri üzerinde etkileri olmaz. Şaşkınlığınızı anlayabiliyorum: Peki ya köpeğinizi azarlayınca? Ya sigaranızı yakınca? Köpeğiniz havlayınca, sigaranız bitip sönünce... Nedeni siz değil misiniz? Yok, valla, değilmişsiniz. (*Ev sahibine kira günü söylesek? Bugün öyle bir monadım yok usta*) Burada göze öyle gelen bir "nedensellik" varmış: Her şey Tanrı'nın "ezeli ahengi" içinde düzenlenmiş, kurulmuştur! Gelelim dalgalara. Leibniz bize dalgalardan söz etti mi harbiden bizimle konuşuyordur. Diyelim ki adamın biri denize doğru yürüyor. Uzun süre dalgaların gürültüsünü duymaz. Sonra birden duyar. Ne oldu? "Bilinçdışında kalan küçük algılar" üst üste binip bilinç eşiğini geçti. Evet, doğru okudunuz. Leibniz Freud'un öncüsü sayılır. Leibniz bilinçdışı ile bilinç arasında sadece bir derece farkı olduğunu söyler. Bu "devamlılık yasası", ona göre, her yerde bulunur: Doğru ile yanlış arasında, madde ile ruh arasında, durgunluk ile hareket arasında. Leibniz dalgayı bekler. Deniz çarşaf gibidir, ama aslında içten içe birtakım güçler hareket halindedir, küçük öğeler üst üste binip birbirine eklenir. Ama dalga geldi mi de Leibniz'e göre var olmak için "yeter nedeni" olduğu için gelir. Dünya için de aynısı geçerli: "yeter nedeni" olduğu için var.

DA SEİN İLE DIGIDIK DIGIDIK

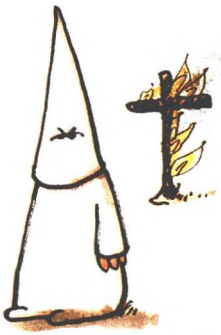

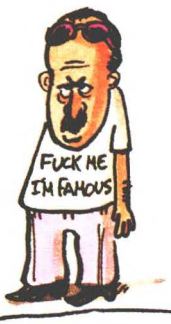

HEIDEGGER

Husserl'in öğrencisi Alman (Nazi?) filozof (1889-1976). Heidegger bütün eserini "olan" ile "olmak/varlık" arasındaki fark üstüne kurmuş, varoluşçu hareketi derinden etkilemiştir. Başlıca eserleri: Varlık ve Zaman, Metafizik Nedir?

Bu karikatür biraz fazla ileri gitmiş... Heidegger 1932'de Nazi partisine oy vermiş olabilir ama... kendisini Mickey Mouse zannettiği hiç olmamıştır! Adamcağız 1910'da, daha 21 yaşındayken yayımladığı ilk metinde Yahudi kıyımlarını haklı göstermeye çalışan Augustinusçu bir vaizi övdü diye her şeyi yapmaya hakkımız olamaz, hele ki onu çıplak, düşük omuzlarında kıllarla falan çizmeye hiç olamaz. Bana soracak olursanız, Ku Klux Klan'a yapılan gönderme de haksız: 1934'te Uzun Bıçaklar Gecesi'nin hemen ardından, Heidegger, Reich Profesörleri Akademisi'nin bir projesine katıldı diye kukuleta giymiş eli kanlı beyinsizlerle bir tutulamaz. Heidegger'in başka tavırları var. Mesela, II. Dünya Savaşı'nın iyi kalpli doktoru Mengele'ye ilham kaynağı olan Irksal Hijyen Enstitüsü Müdürü ve "ırkbilimci" Eugen Fischer'e 1960'da kart yazması gibi: "Noel yortunuzu en içten dileklerimle kutlar, mutlu yıllar dilerim." Ne kadar zarif biri olduğunu görüyorsunuz, gaz odalarını yapanla aynı tutulabilir mi hiç? (*Aman yanlış olmasın, burada bir söz sanatı olarak "alay" var*) Heidegger, 1976'da, Nazilerin toplama kamplarına gönderdiği milyonlarca Yahudi hakkında pişmanlık veya üzüntü içeren tek bir kelime bile etmeden ölmüş oldu; eski direnişçilerden şair René Char ve filozof Jean Beaufret de dahil olmak üzere bir sürü insanın gurusuna dönüşüp saygı gördü. Bu noktayı anlamak kolay değil. Eserini de öyle... Heidegger'de Batı'nın Tarihi "Varlığın unutuluşu" olarak tanımlanır, gelin görün ki hangi "Varlığın" söz konusu olduğu pek anlaşılmaz. Çoğunluk kimsenin anlamadığı ağdalı bir üslupla şiirsel söyleme dönülmesi çağrısında bulunurken "Bilim düşünmez" önermesini ileri sürerek, Almanca veya Yunanca bilmiyorsanız felsefe yapamayacağınız sonucuna varır. Dolayısıyla karikatürdeki Jamaikalı reggae'ci tipine de anlam veremedik.

KİNG KONG

BEN RAVİOLİ'YLE BİRLİKTE B MÖNÜ İSTİYORUM.
BEN LİÇİ'Yİ ERİŞTEDEN ÖNCE ALABİLİR MİYİM?
BU HİÇ İYİ DEĞİL BEYEFENDİ.
LİÇİ VE RAVİOLİ'Yİ KARIŞTIRMAK OLMAZ!
GELENEKSEL KURALLAR TABAK DÜZENİ DEĞİŞMESİN DER.
SIRALAMA İYİ DEĞİLSE KAİNATIN DENGESİ ÇOK KÖTÜ...
B MÖNÜ HİYERARŞİ İSTER...
ÖYLE BAŞI-BOZUKLUK OLMAZ EFENDİM.
Konfüçyüs'un Tatları
ŞEY.. O HALDE BEN HİNDİSTANCEVİZİ TOPAKLARI ALAYIM.
Jul.

KONFÜÇYÜS

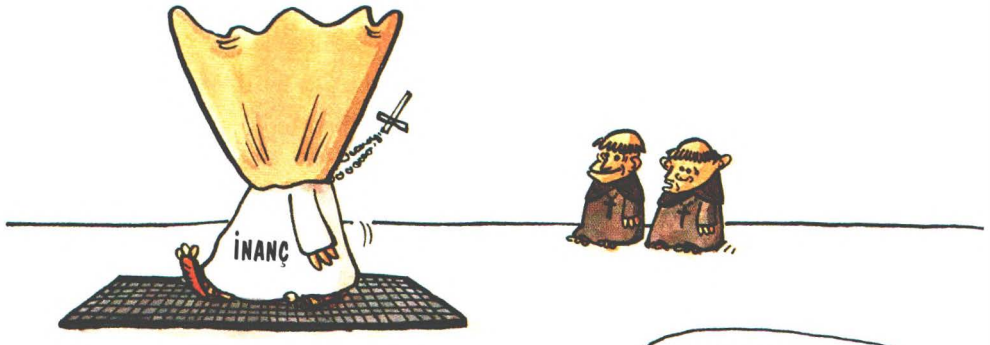
"Çin hümanizminin" kurucusu olarak Çin uygarlığını herkesten daha fazla temsil eden filozof (İ.Ö 551-479). Toplumsal ve siyasal bir öğreti olmasının yanısıra Han hanedanlığından başlayarak "devlet dini" haline getirildi. Konfüçyüsçülük, Çin İmparatorluğu'nun yıkıldığı Şinhay Devrimi'nin (1911) hemen öncesinde siyaset alanını belirleyen en önemli akımdı.

"Dünyaya bir düzen vermek için önce ulusta düzen tesis etmek gerekir; ulusa düzen vermek için ailede düzen, aileye düzen vermek için hayatımızı olgunlaştırmak, hayatımızı olgunlaştırmak için de önce yüreklerimizi sağaltmamız gerekir" diyordu Konfüçyüs. Her şey her şeye evrensel bir uyumla bağlıydı o halde; siyasi düzen ile iç dünyamız, toplumsal düzen ile aile düzenimiz, B mönüsündeki tabakların düzeni ile dünyanın düzeni. Evrensel uyumda olmanın yordamını söyleyen geleneksel kuralların o apaçık gücü de buradan gelir. (*Bir tür Kelebek etkisi gibi, hani kelebek orada osurdu da burada etkisini...*) Pek de Batılı olmayan bir düşünce. Batı'nın Antikçağ düşünleri kamu ile kişisel çeperi birbirinden ayırır. Antik Yunan filozofuna göre kamu çeperi, örneğin demokratik bir kamusal tartışma çeperi bir özgürlük alanı, insanın yeteneklerinin somutlandığı bir alan olduğu halde özel çeper, yani örneğin ev geçindirmenin, çalışma ve aile hayatının çeperi bir bağımlılık ve çelişki alanıdır. Ailedeki uyumu, siyasi uyumla herhangi bir ilişkiyi sürdürür gibi düşünmesi mümkün değildir. Bir yurttaş olmak için Antik Yunan adamı aileden kaçmalıdır: Varoluşun bütün çeperlerini bağrında kaynaştıran Konfüçyüsçü evrensel uyumdan uzağız. Batı'nın çağdaş düşünürlerine göre ise bunun tam tersi geçerli: Özel çeper kişinin kendi oluşunun alanı, kamu çeperi ise çelişkinin alanıdır. Çağdaşlar ile Antik düşünürler karşı karşıya olsalar da hepsi birden Konfüçyüsçülük'ün karşısındadır. Elbette her zaman için istisnalar olur; Platon'daki ideal kent, Leibniz'deki "öncel uyum", Spinoza'daki Mutlak Cevher... Platon, Leibniz ve Spinoza hepimizden daha Çinli olabilirler mi acaba?

BAZILARI TANRI SEVER

Jul.

AZİZ AQUINO'LU TOMMASO

1323 yılında aziz olarak kabul edilen filozof ve ilahiyatçı (1224-1274). Aristoculuğun gerçekçiliği ile Hıristiyanlık düşüncesinin, yani inanç ve aklın çelişmediğini göstermeye çalıştı.

"Tanrı'yı kanıtlamanın" iki asal yolu vardır. Tanrı düşüncesinden kalkarak Tanrı'nın varlığına varmak veya dünyanın varoluşundan kalkarak Tanrı'ya varmak. Aziz Anselmus ve Descartes ilkine, Aziz Tommaso da ikincisine örnektir. *İlahiyat Mukaddimesi* adlı eserinde beş kanıt sıralar.

1) "Devinime dayalı" kanıt: Şeyler sürekli devinim halindedir, o halde "harekete geçirici bir başlangıç gücü" gerekmektedir: Tanrı.

2) "Etkin nedenselliğe dayalı" kanıt. Doğada her etkinin bir nedeni vardır ve nedenlerin nedenlerine sonsuza kadar gidemeyiz, o halde bir "ilk neden" gerekmektedir: Tanrı.

3) "Rastlantısallığa dayalı" kanıt. Evrendeki gerekli şeyler kendi gerekliliklerine temellenmez. Bu temel şudur, Tanrı.

4) "Varlık derecesine dayalı" kanıt. Şeylerde (İyi, güzel, aşk...) mükemmelliyet vardır ama farklı derecelerde bulunur. Bu kadar mükemmeliyeti sadece mükemmel bir Varlık tarafından tasarlanabilir çünkü onda hepsi vardır: Tanrı.

5) "Dünyanın düzenine dayalı" kanıt. Tıpkı insan bedeninde olduğu gibi doğada da bir düzen görülmektedir. Düşünülmeyen ve idare edilmeyen bir düzen olamaz.

Evet, ikna oldunuz mu? Aquino'lu Tommaso'nun bütün sorunu bu zaten, ikna. Onun "kanıtları" -kendisi de bunu ifade etmiştir zaten- kanıttan ziyade birer "yoldur". Tanrı'ya doğal akıl yoluyla nasıl varılacağını göstermek istemiştir. Özünde aydınlanmış kalbin hakikati olarak "inanç" durdukça felsefe "ilahiyatın hizmetinde" olacaktır. O halde ne diye sözümona akıl yürütmelerle yorulsun ilahiyat insanları? Felsefeyi de ilahiyatın "hizmetinde" olursa sevebilir ve kabul edebilirler mi? Karikatür de böyle diyor; Aziz Tommaso aslında aklı örtmesine neden olan o kuvvetli inanç rüzgarına bayılmaktadır; yani Tanrı'yı akılla değil gönül gözüyle görmek demektedir.

EFES SAHİLİ

HAYDİ!
HERKES SUYA!
CUPPAAA

EVET!
GEL-SENE?
YOK!
AMMA DA ŞAPŞALSIN, SU ÇOK NEFİS.
YOK!
İYİ DE DENEMEDEN BİLEMEZSİN ASLINDA.

BEN BURADA GEÇEN SENE GİRMİŞTİM, YETTİ BANA.
ÇOK ACAYİP PİS!
CİLT HASTALIĞI OLACAK HEPİNİZDE!
HADİ!
YOK!

SIKTI SENİN ŞU AYNI SUDA İKİ KEZ YIKANILMAZ İLKEN...
SENİ MUŞMULA!
HADİ GEL GEL!
HERAKLEİTOS BURAYA!
HERAKLEİTOS BURAYA!
HADİ HADİ BURAYA!
Jul.

HERAKLEİTOS

Sokrates'ten önce yaşamış olan Yunan filozof (İ.Ö 540-480). Kimi zaman doğum yeriyle anılırdı, Efesli Herakleitos veya Karanlık Herakleitos dendiği de olurdu çünkü çelişkili bilmeceleri sever ve noktalama işaretlerinden hoşlanmazdı. Oluş (Hegel bunu hatırlayacaktır daha sonra) ve ebedi dönüş (Nietzsche de bunu hatırlayacaktır) kavramlarını ortaya attı: Herakleitos'un "devimciliğinden" de söz edilir.

Bu gerilime can mı dayanır; atlayacak mı atlamayacak mı? Yandaki çizgili sayfa gerçekten büyük pislik yapıyor, öyle bir yerde kesilmiş ki az daha sabretse Karanlık Herakleitos o dahice cümlesini biraz açacaktı belki; "Aynı suda iki kez yıkanılmaz". Hem niye aynı su olmuyormuş? Aileler tatilde hep aynı deniz kenarına gelmiyor mu? Herakleitos'un günümüze kalan bir eseri yok: Sokrates ve Platon'un bile öncesinde yaşadığından dolayı o dönemden elimizde sadece bölük pörçük kısımlar bulunuyor. Gerçi dehasının işaret ettiği yeri anlamamıza yeterli: "Aynı suda iki kez yıkanılmaz." (*Küvete suyu doldurup iki kere kullanmayın anlamında sağlıkla ilgili bir uyarı değil*) İkincisinde, ırmak gerçekten de hiç durmaksızın akmış olacağından artık "aynı" değildir. Değişmiştir. Üstelik ben de aynı değilimdir. Süreklilik, öz ve özdeşlik düşüncesini eleştirirken, Herakleitos, "Her şey akar, her şey geçer" diyordu. Hayat sürekli bir *oluş*tan, her daim yeniden başlayan değişimden ibarettir. Herakleitos, yine kendisi gibi Sokrates öncesi filozoflardan biri olan ve "Hakikat tek ve değişmezdir" diyen Permenides'e böyle karşı çıkıyordu. Anlamışsınızdır sonuçta; Herakleitos atlayacak o suya. Üstelik de neşe içinde, keskinliğiyle herkese kök söktürmekten memnun. Süreklilik, Ebedi Hakikat ve kişisel özdeşlik kavramlarında ısrar edenleri, aradan geçen yirmi beş yüzyıldan sonra bile o sudan sıçratarak kızdırmaya devam ediyor.

TOCQUE CITY

PATRON!
BİR BURBON!
ÇEK BİR!
BUZLU OLSUN!
HICCIK
BİR TANE DAHA!
MÖHHÖM... EMİN MİSİNİZ?
HADİ YA, SOLUK BENİZ
İSTEDİĞİM GİBİ DEMLENME HAKKIM VAR...
DEMOKRASİDEYİZ YANİ SONUÇTA!
Hakikatin Fransa Kralı'nın Hanı
HOPAAAAA!
BU TOCQUEVILLE ADLI DELİKANLI ...
AMERİKA'YA GİTTİĞİNDEN BERİ AKLINA ESENİ YAPIYOR.

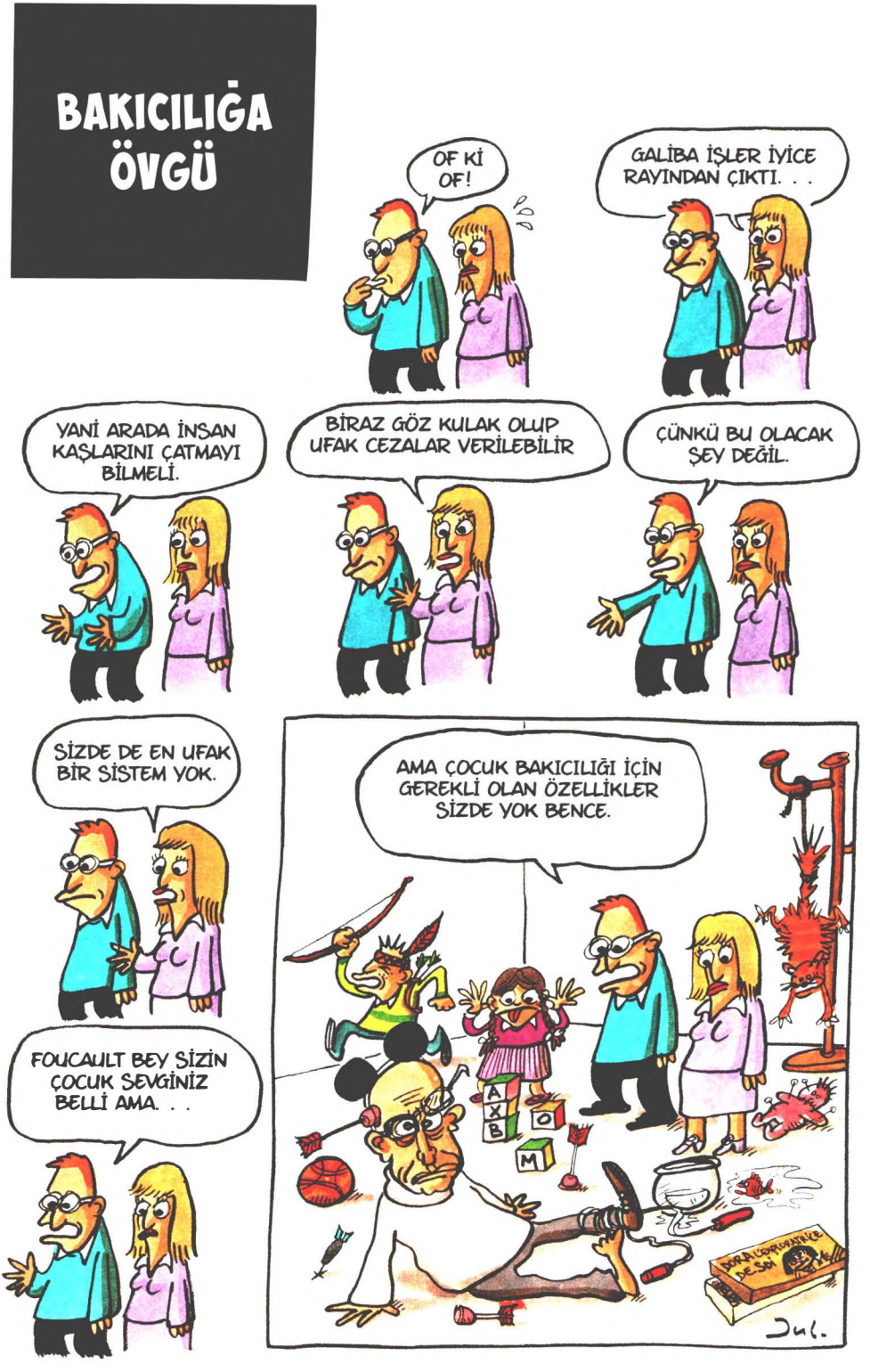

TOCQUEVILLE

Fransız siyasi düşünür (1805-1859). Normandiyalı soylu bir aileden gelen Tocqueville (Ünlü yazar Chateaubriand'ın -Şatobriyan- ağabeyinin yeğenidir aynı zamanda), Fransız Devrimi ve Amerikan demokrasisi üzerine çözümlemeleriyle dikkat çekmiştir.

Doğmakta olan demokraside çağın aristokrat kesimi çoktan Platon'u baştacı etmişti ve pek de demokrasi taraftarı değildi. Burada bir "cahil iktidar", bir hınç rejimi görüyordu çağın soyluları: Bu kadar uzun zamandır iktidardan yoksun olan insanlar şimdi bir kere iktidara geçmeye görsünler, eski efendilerine karşı bunu nasıl kötüye kullanmayacaklardı? Tocqueville (*Tokviy*) Amerika'ya seyahatinde, doğmakta olan bu diğer demokraside başka bir olumsuz tutkunun zafere koştuğunu görür; "eşitlikçilik". Şimdi "aynı" oy hakkına sahip insanlar, aynı eve sahip olamamayı, aynı bahçe süslerine sahip olamamayı nasıl kabulleneceklerdir? Bu "eşitlik tutkusu" ile "özgürlük aşkı" arasında bir uyuşmazlık olduğunu, siyasi eşitlik ile toplumsal eşitlik arasında da bulanık bir alan olduğunu ballandıra ballandıra ilan eder. İnsanlar sadece *eşit* olmaktan (siyasi açıdan) mutlu değildir ona göre, aynı olmak (toplumsal açıdan, iktisadi açıdan) istiyorlardır; yani bu demokratik dönem tarihsel bir ilerleme olsa bile bir konformizm dönemi, aristokrasiye ait saydığı cesaret ve onur gibi değerlerin çöküşünün dönemi olacaktır... Tocqueville'in özgünlüğü, insanlığın ilerlemesine bireyin gerilemesinin eşlik edebileceğini öngörmesindedir. Bundan böyle, "demokrasideki birey", herkes kadar sıradan olmasına rağmen, ortalama olmayı ve ortalamacılığı "buna *hakkı olduğu*" ve "demokrasideyiz kardeşim" şiarıyla gerekçelendirmekle yetinecektir. Sonuçta kendini ifade etme hakkını kullanırken "Benim seçimim böyle" lafından iki gıdım ileriye geçmek istemez. Aristokrat 'çıcığı' Tocqueville, sadece çevresinde görerek değil de acaba içten içe mi hissetti bu demokratik bireyin iktidara yükselmesinin doğuracağı zararları?

BAKICILIĞA ÖVGÜ

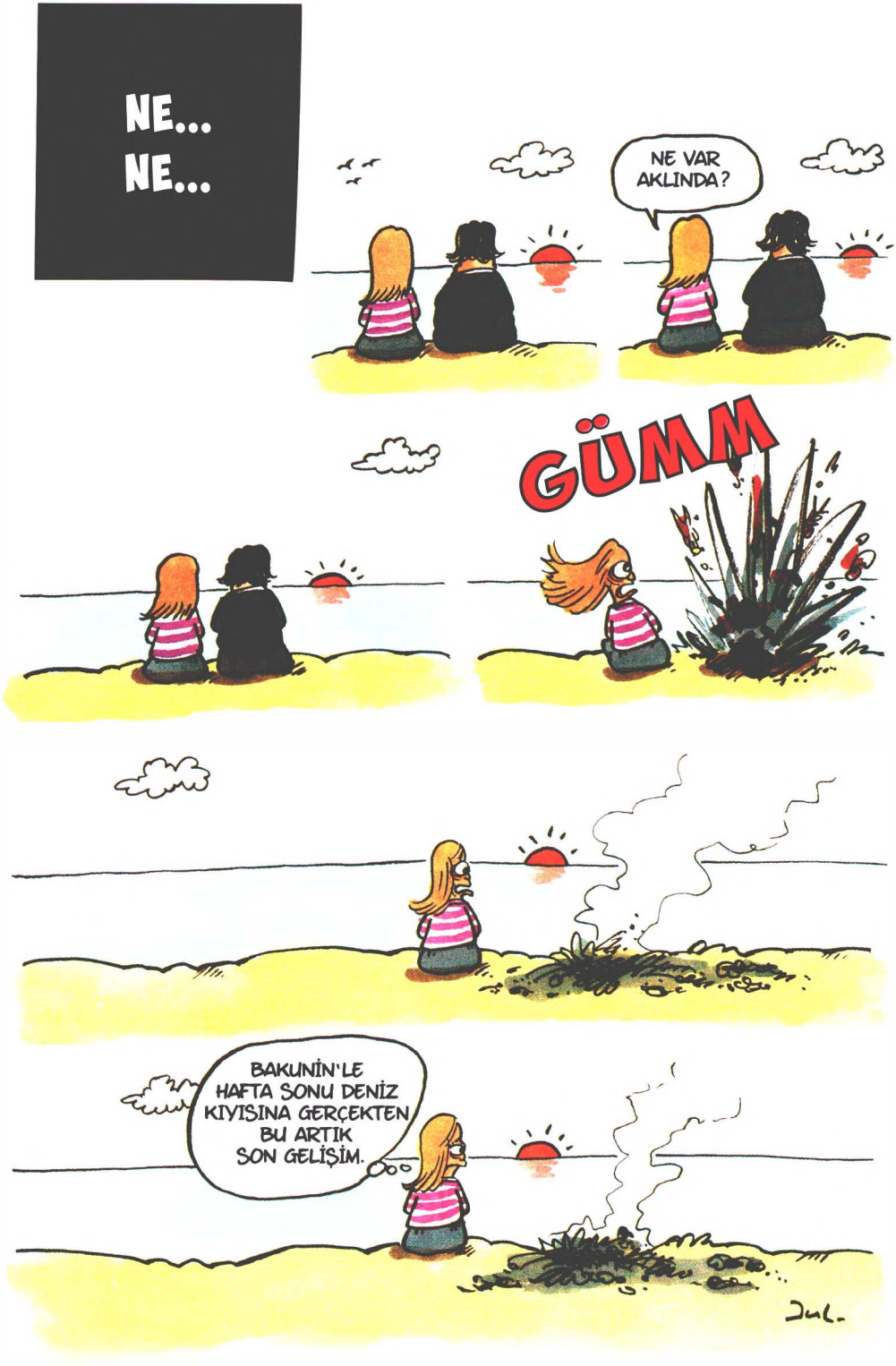

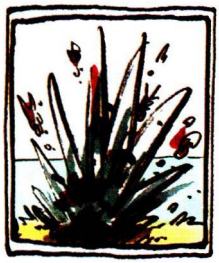

FOUCAULT

Fransız filozof (1926-1984), ülkenin önemli eğitim kurumlarından Collège de France'da öğretim üyeliği yaptı, hem toplumsal hem siyasal alanda oldukça faal bir isimdi. Kişinin kendisinin dönüşmesine temellendirmeye çalıştığı yeni ahlak, felsefede Antikçağ'dan gelen güzel bir düşünceydi aslında.

Michel Foucault nelerle ilgilendi, sayalım. Deliler, mahpuslar, Diyojen, Manet, Antik Yunan'daki cinselliğin tarihiyle ilgilendi. Gerçi bir de Antik Yunan'daki "kişisel tasa" kavramıyla ilgilenmişliği var. Nietzsche "Tanrı'nın ölümünü" ilan etmesiyle tanındı, Foucault da "insanın ölümünü" ilan etmesiyle ünlü oldu. 18'inci yüzyılda doğmuş olan toplumsal bilim dallarının (Sosyoloji, tarih, iktisat...) hızlı gelişiminden ve bunların tarihte saptadıkları insanüstü "yapılardan" hareketle özgür insanın o klasik tasvirini, arzularını ve seçimlerini yeniden sorgulamaya koydu. Yani çifte sorguya gidiyor *(Tavladaki mars gibi)*; bu "insan", İnsanlık Tarihi'nde yeni bir icat ve sonu da yakın. Bu "toplumsal" ve tarihsel "yapıların" ne derecede ürünü olduğumuzu anlıyoruz. Yani kısacası, çok arkadaş edineceksin de ne olacak? Foucault'ya göre Hakikat, zamanın akışı içinde değişen bir güç ilişkisidir. Örneğin deli: Geçmişte ilahi dünyanın bir tür postacısı, bugün ise akıl hastası; dolayısıyla "Hakikat" diye bir şey yok çünkü onu görme biçimi düşünce ve iktidar sistemlerine göre değişiyor. Bilgi, iktidar tertiplerine bağlıdır. Delilerin tam da büyük hastanelerin kurulmaya başladığı dönemde sanki tesadüfmüşçesine kapatılması da böylece kuramlaştırılmış oluyor. Yani yandaki çizgilerde de görüldüğü üzere Foucault'nun bebek bakıcılığına neden sıkı sarıldığını da kolaylıkla anlayabiliyoruz çünkü ne mutlu ki bu "insanın ölümünün" çocukta nasıl işlediğine tanık olmuş olması onun açısından ne güzel. Tabii çocuğun temsili de tıpkı delinin temsilinde olduğu gibi zamana göre değişmekte olup olmadığını da sorgulamış oluyor. Kafasına yediği ucu lastikli ok ve ayağına bağlanmış atlama ip de "hakikat aslında bir güç ilişkisidir" önermesini tam da olay yerinde incelemesini sağlıyor.

NE...
NE...
NE VAR AKLINDA?
GÜMM
BAKUNİN'LE HAFTA SONU DENİZ KIYISINA GERÇEKTEN BU ARTIK SON GELİŞİM.
Jul.

BAKUNİN

Rus anarşist (1814-1876), önceleri o da Marx gibi solcu genç Hegelciler arasındaydı. Sonradan Marx'ın karşısına "özgürlükçü bir sosyalizm" çıkardığı söylenir.

"Aklında ne var Bakunin?" Kolay... Boyunduruk olarak gördüğü her şeyden insanları kurtarmak. Tanrı'yı da, devleti de, sermayeyi de uçuralım (*Uçuralım derken kafa kıyaklığı değil*). I. Enternasyonel'de Marx ile patada kütede kapıştılar. Yani Enternasyonal'i de az daha "havaya uçuruyordu." Marx, kapitalizmin sonu beklenirken miras mallarına yüklü bir vergi getirilmesini öneriyor, Bakunin de miras hakkının tamamen ve derhal ortadan kaldırılmasını öne sürüyordu. (*Sendikal hareketler, işçi sınıfının ortak siyasal eylemleri ve hedefleri gibi konuları olan Enternasyonal'i yazar abi miras konusuna indirgemiş*) Bakunin'in devrimi "düşünmek" dışında bir şeyle uğraşmadığını söylemek biraz kuşkulu. Devrim "yapmak" dışında bir şeyle uğraşmadı. Devrimin ateşini her yerde yakmak için Avrupa'yı barikat barikat dolaştı. Bunu meslek edinmiş bir eylem adamı. Saksonya kralına karşı Dresden Ayaklanması'na önemli katkıları oldu. Hattâ yakalandı ve ölüme mahkum edildi, ancak ortam henüz sıcak olduğundan ömür boyu hapse çevrildi. Hayatının bir bölümünü Almanya ve İsviçre hapishaneleri ile Çarlık Rusya'sının o ünlü Aziz Piyer ve Pol Kalesi zindanlarında geçirdi. Çar I'inci Nikolay'ın ölümünden sonra Sibirya'ya sürüldü ve yıllar sonra Avrupa'ya döndü, isyanların patlak verdiği yerlere koştu. Yani tarz ortada, yani bu devrimci hayat içinde bir kitap yazmaya başlayıp bitirmeye çok da fırsatı olmuş değil. Sevdiceğiyle (Her daim, Antonia) şöyle baş başa sakin bir haftasonu geçirebilmiş de değil. İstasyonda trenden indikten hemen sonra birtakım tekinsiz elemanlarla gözden kaybolmaya benzeyen bir tarz bu. Hiç çocuğu olmadı ve aslında sevdiceğiyle deniz kenarlarında romantik akşamlar geçirecek rahatı bulduğu da şüpheli. Devrim hep tek aşkı olarak kaldı dense yeridir. (*Yani diyor ki gençler kar tatili peşinde koşacağınıza biraz da dünyayı değiştirmek için uğraşın*).

JEAN-JACQUES EFENDİ

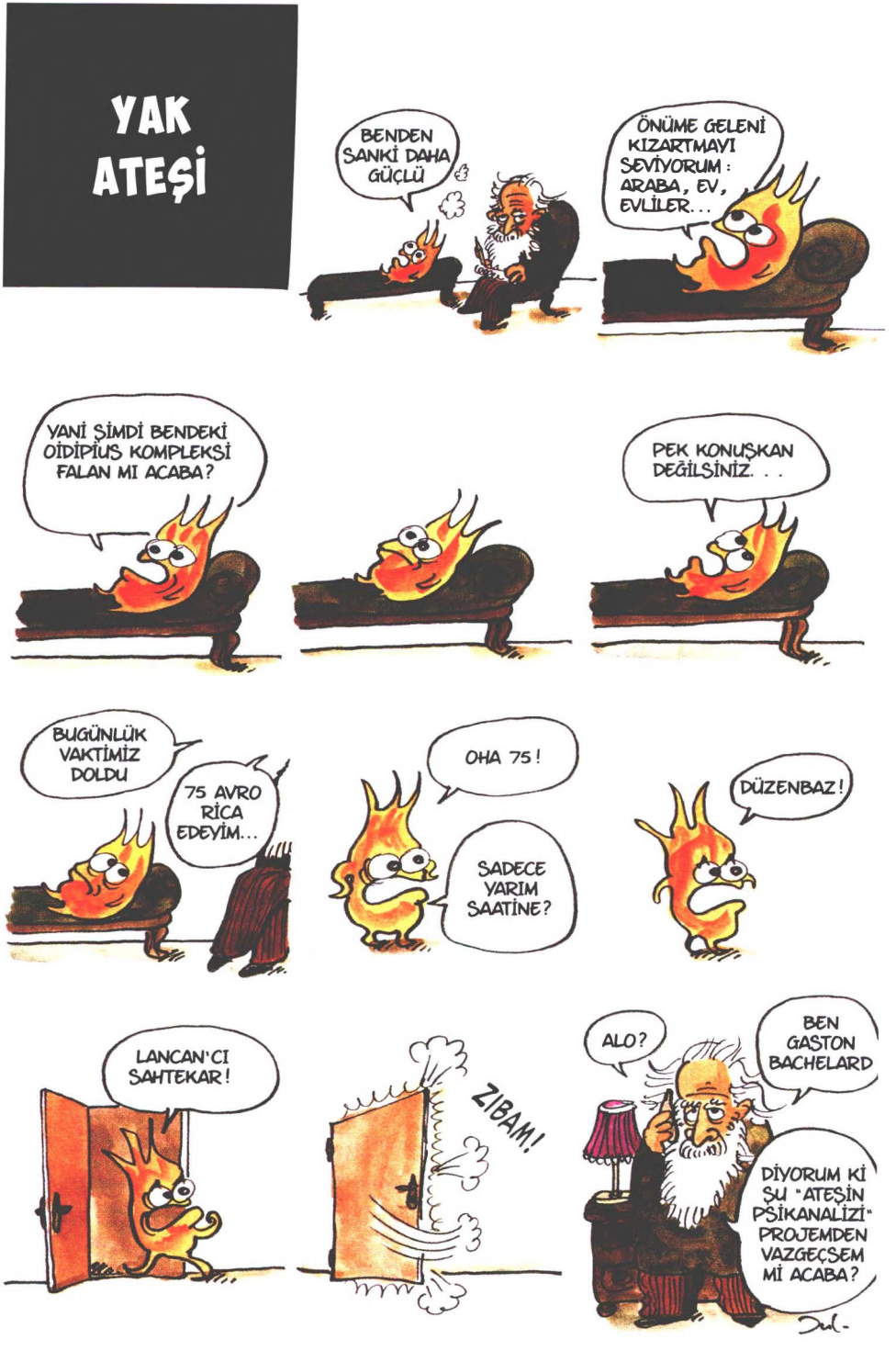

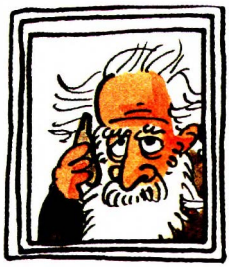
ROUSSEAU

İsviçreli filozof ve yazar (1712-1778). Kaleme aldığı Toplum Sözleşmesi (1762) adlı eseriyle ünlü filozof Kant'a ve Fransız Devrimi'ne ilham kaynağı olan isim. Günümüz pedagoglarının belli bir kısmı da Emile adlı diğer bir eserine hastadır. Edebi metinleri (İtiraflar, Yalnız Dolaşan Birinin Düşleri ...), bu yalnızlar rıhtımı adamını çağdaş otobiyografi türünün ilk örneklerinden kabul edilir.

"İlerlemeyle neyi kazanacağımızı biliriz ama neyi kaybettiğimiz belirsizdir". Aydınlanma Çağı'nın orta yerinde, herkes İlerleme'yi baş köşeye oturtmuşken, Rousseau *(Ruso, telaffuzu hep sıkıntılı)* bu cümleyi fişek gibi sıkar. Bilim ve sanat alanlarındaki ilerlemeye bir ahlaki gerilemenin eşlik edebileceği konusunda bizi ilk uyaran kişidir. Ona göre, "doğal insanda" iyilik vardır, "doğuştan gelen bir merhameti" gösterebilecek biridir ama toplum onu "*mülkiyetle*" yoldan çıkarır, hırslı ve kıskanç hale getirir, *temsil* dünyasının bir parçası yapar. Rousseau nefis bir şekilde tiyatro ile şenliği karşı karşıya koyar. Tiyatro modern toplumun simgesidir, insanlar orada birarada değildir aslında: Oyuncular bir tarafta, seyirciler bir taraftadır; eşitsizlikler ve temsil hakimdir. Tiyatro, şenliğin ölümüdür. Şimdi tabii burada çok haksız sayılmaz, yani şenlikte tam tersine ne oyuncu vardır ne seyirci, herkese sıra gelir *(Gel de bul Türkiye'de böyle bir şenlik)*: Herkes gerçekten hep birlikte aynı dünyada eşit olarak oradadır. Peki bu kaybolmuş eşitlik tekrardan nasıl tesis edilecek? Rousseau bize tabii güzelce soyunup ormanlarda çırılçıplak koşmamızı öğütlemiyor. Neyi öneriyor? Gerçek yurttaşlar olmayı: Kişinin, kalbindeki arzuya rağmen, genel faydayı kişisel çıkarın önüne geçirerek yasaları oylaması. Yasalar işte o zaman "genel iradenin ifadesi" olabilir. İnsanların "ikinci doğası", kaybolmuş eşitliği tekrar tesis edecektir. Birlikte yaşamak yeniden bir şenlik olur o vakit. Biraz hayal gibi mi? Rousseau yan taraftaki soyunuk halindeki suratından da anlaşılacağı üzere farkında tabii durumun. Hayattan iki tokat yiyince gerçeğe dönen bir hayalci. Toplum Sözleşmesi'nde acı bir gülümsemeyle "İnsana yasalar getirmek için tanrılar gerekir" sonucuna varır. E tabii genel faydayı da sadece tanrılar görebilir, görmek isteyebilir.

YAK ATEŞİ

BENDEN SANKİ DAHA GÜÇLÜ
ÖNÜME GELENİ KIZARTMAYI SEVİYORUM: ARABA, EV, EVLİLER...
YANİ ŞİMDİ BENDEKİ OİDİPİUS KOMPLEKSİ FALAN MI ACABA?
PEK KONUŞKAN DEĞİLSİNİZ...
BUGÜNLÜK VAKTİMİZ DOLDU
75 AVRO RİCA EDEYİM...
OHA 75!
SADECE YARIM SAATİNE?
DÜZENBAZ!
LANCAN'CI SAHTEKAR!
ZIBAM!
ALO?
BEN GASTON BACHELARD
DİYORUM Kİ ŞU "ATEŞİN PSİKANALİZİ" PROJEMDEN VAZGEÇSEM Mİ ACABA?

BACHELARD

Fransız düşünür ve psikanalist. İnsan zihninin iki karşıt biçimi olarak betimlediği bilim (düşünen kişi) ve düşlem (düşleyen kişi) konularını çalıştı.

Şu karikatürde neyse ki soğukkanlığını yitirmedi; *Ateşin Psikanalizi*'ni yarım bırakmayıp bize şiirde, düşlemde ve düşsel olanda ateşin rolünü, çağrıştırdığı cinsel yan anlamlarıyla birlikte gösterdi. Diğer elementlerle de aynı çalışmayı yaptı; toprak, su ve hava. Yazdığı denemelerin başlıklarına baktığımızda bile -*Su ve Düşler*, *Toprak ve İradenin Düşlemleri*...- bu tartışmada imgesel olanın çeşitliliği hemen fark ediliyor. Tabii Bachelard (*Başölar*) imgelemi de bütünüyle yeniden düşünür: "İmgelemi, imge *oluşturma* yetisi olarak düşünmek istiyoruz. Oysa algılarla gelen imgeleri *bozma* yeteneği demeliyiz." Bir Bachelard daha var (*Aynı kişi ama öyle denir ya, yani gündüz gazeteci akşam Süpermen gibi*) Jung psikanalizinden gerçeküstü imgelerden etkilenen ozan Bachelard, bir de bilim düşünürü Bachelard: Bilimsel akıldan imgesel olanı terk etmesini isteyen bir epistemolog aynı zamanda; eğer dünyayı açıklamak istiyorsak aklımıza ilk gelen imgelere, içime doğuyor dediğimiz sezilere kapıyı kapamalıyız. "Bilimsel aklın eğitimi"...demeki ki bizden başka bir psikanaliz bekliyor, "*temel hatalarımızın psikanilizi*". Sonuçta gerçeğin durumu da buna göre değişiyor aslında; kendimizi hep kandırarak ilk adımı attığımızdan dolayı gerçek de "giderilmiş bir hata" oluyor, hata da -eğer bunu düzeltmesini, "önsel sezgilerimizin kirli kompleksini çözümlemeyi" biliyorsak- ilerleme serüvenini dolu dolu paylaşır. Düzeltilmiş bir hata, hiç hata olmamasından iyidir. (*Eh buradaki açıklama ancak bu kadar olur, daha uzun boylusunu kaldırmaz bu sayfa*) Bachelard pek çenebaz değilmiş ama ağzını bir açınca böyle hümanist gerçeklerle takır takır çalıştırıyor o çeneyi.

TİN'LE BENİ

HIMIMIMIMI... İÇKİN DİYALEKTİK...
HIMMIM... NESNEL TİNİN... HIMIM
TİN?
YADSIMA
HIMIMG...
EVRENSEL BİREY...
TANRI'NIN BİLİNCİ...
HIM...
KENDİLİĞİNDENLİK...
DONK
ÖHM ŞEY...
BEN BU KANT SONRASI FELSEFEYİ PEK İYİ ANLAMADIM
ÇÜŞ AMA!
'PATLAT BİR HEGEL', YANİ KİTABINI OKU
PATLATTIN ADAMA!

HEGEL

Protestan Alman filozofu (1770-1831). Napolyon Bonapart ile aynı dönemde yaşadı, Prusya'nın işgalinden ilham alarak "Tarih'in sonu" demiş de olabilir ama yanlış anlama olmasın "Öldüm ben" dediğinizde ölü müsünüz? Değil, bu da öyle bir şey, "zihnin (veya tin) tarihsel aşamalarının sonu" anlamında. Mantık ve hukuk felsefesi alanında da Hegel'siz olmaz.

Felsefe tarihinde çok önemli birkaç karşıtlık bulunuyor: Platon'a karşı Aristo (İdealizm'e karşı Gerçekçilik), Descartes'e karşı Spinoza (Özgür İrade'ye karşı Belirlenimcilik), Kant'a karşı Hegel (Ödev ahlakına -niyetin ahlaklılığı- karşı eylem felsefesi)... Tabii çivi gibi konu ve bu karşıtlıklardaki ikinci isimler -yani Aristo, Spinoza ve Hegel- meseleye hakim oluyormuş gibi görünüyor. Hegel'in "Kant sonrası felsefesi" öncelikle Kant felsefesinin tam karşıtıdır. İnsanın büyüklüğünün ölçüsü, Kant'ta, ahlaki niyetinin niteliğine aitken Hegel buna, insanın kendi değerini kanıtlaması -niyetiyle değil- eylemiyle olur diyerek kuvvetle karşı çıkar. Bir başkasıyla bağıntı konusunda Kant'ın fazlasıyla soyut düşündüğü eleştirisini getirir; Kant'çı öznelliğin karşısına bir nesnellik felsefesini, başka biriyle ve dünyayla somut bir karşılaşmanın felsefesini çıkarır. Bu noktada inanılmaz heyecanlı bir düello gibi sanki. Örneğin Kant, Tanrı'yı "aklın bir düşüncesi" (*Tabii ya, salladık şeyimizden diyecek değil ya*) olarak, yani insanların kafasındaki bir düşünce, en iyi olasılıkla hayatlarını olumlu bir biçimde düzenlemelerini sağlayacak bir düşünce olarak tasarlıyordu. Hegel ise Tanrı'yı "Tarih'in Aklı" olarak düşünmüştür; hemen belirtelim, burada İnsanlık'ın ilerlemesini *bizzat* gerçekleştiren Tarih kastedilmektedir. Tanrı, Kant için bir düşünceyken Hegel bir gerçeklik olarak ortaya koyar (*Manası çok derin, Tanrı, akıp gitmekte olan Tarih'tir anlamı da çıkar, sürekli bir "oluş" içinde olduğu da... Zaten Hegel'in "Tanrı vardır" veya "Tanrı yoktur" biçiminde bir cümle kurmuşluğu yoktur. Konu feci çetrefilli. Maradona gelse de "Tanrı'nın eliydi" deyip bitirse*) Hegel şöyleydi böyleydi diye çekiştirenler de işte yandaki karikatürde olduğu gibi arkadan gelip Kant'la saldırıyorlar.

EN Bİ EDEPSİZLİK

KUŞKUCULAR

Kuşkuculuk (Eski Yunanca skeptikos -inceleyen- kelimesinden septik) öğretisi Pyrron (Piron, MÖ 360-275) tarafından kuruldu ve Sextus Empiricus (160-210) tarafından da "aklın askıya alınması" yöntemi olarak tanımlandı; buna göre, her önermeye aynı derecede ikna edici başka bir önerme ileri sürülebileceğinden bilgelik kuşkuda kalmaya, kuşkuyu sakince taşımaktır.

Sextus Empiricus ve Pyyrron gibi Antikçağ kuşkucularına göre, "kesinlik", edepsizliklerin en büyüğüdür. Tam olarak buna nişan alırlar, buna saldırırlar. Eğer felsefe kuşku duymaksa, eleştiri duygusu ve sabitlerin yadsınmasıyla kuşkucular filozofun hasıdır denebilir (*Ama tabii en son kendi varlığımızdan da kuşkulanır hale gelmeyelim de...O kadar kuşkuda olursak eve bile gidemeyiz, öyle ya bu yolun dünkü yol olduğu ne malum?*) Tabii bünyemize çok da iyi gelmiyorlar; sonuçta kesinliklerin rahatlığını severiz, ocak ateşinin başında bir kış günü masal gibi sayarız hakikatleri, sıcacık, mis gibi. Yani severiz "sistemleri". Sistemler, yani büyük felsefi yapılar; Platoncu idealizm, Hegelci tarih felsefesi... Bunlar hayatımızı doğrular, hayatımıza bir doğrultu verir. Tabii Antikçağ kuşkuculuğu biraz kaşıyor bunları, hem daha sonra Descartes "yöntemsel kuşku" diye bir şeyle aydınlatmamış mıydı ortamları? Nietzsche "çekiçle felsefe yapmak" dememiş miydi? (*Gerçi Nietzsche kuşku duymadan patlat çekici ahlaki, dini idollere diyor*). 20'inci yüzyılın ikinci çeyreğinde düşünürler bir başladı pir başladı "yapısöküm" lafıyla, hani dersin ki bunlar Antikçağ kuşkuculuğunun çocukları. Tabii iki tür kuşkuculuk var; Pyrron'daki gibi köktenci kuşkuculuk ve Descartes'taki gibi ılıman kuşkuculuk. Pyrron'un asıl olayı zaten kuşku duymaktır (*Gençler bilmez, 80'lerin lafıdır, Abi olayın ne senin?*) Descartes'ın olayı ise tam tersidir, onda kuşku duymanın nihai amacı kuşku duyulmayacak bir düzeye geçmektir, yani belki bir hakikate varırız hesabı... Ama tabii en güzeli "belki", yolda kaybolma olasılığı (*Bakma bu kaybolma olasılığı da kaybolmamışken, geyiğini yaparken güzel sanki*). Sabit yoldan ayrılmak o kadar da kötü değil. (*Değil.*)

VÜCUT GELİŞTİRME

DERRIDA

Fransız filozof (1930-2004), "yapısöküm" olayının mucidi. Yazım ve Ayrım ile Konukseverlik Üstüne adlı eserleri en önemli iki eseridir (Bu ikisinin Türkçe çevirisi henüz yok, diğerleri mevcut).

Uyuşturucu madde satışından kodesi boylayan kaç tane filozof biliyorsunuz? Yerinde pek durmadığından ve susmadığından olsa gerek Çek hükümeti tarafından böyle suçlandı zamanında... "Yapısöküm" kavramı genelde yanlış anlaşılmış, karikatürleştirilmiştir. Sonuçta tasarladığı şey, geçmişin büyük dehalarının düşüncelerini parça pinçik etmek değildir. Bir metnin, bir düşüncenin yapısökümü o metnin örtük, ideolojik ve metafizik önkabullerini ortaya çıkarmaktır; yani metnin bir taraftan bir şeyi örterken bir taraftan da bir şey söylediğini, yani metinlerin işkembesinde ne döndüğünü göstermektir. *(Eskiden "serimleme(k)" vardı, hem fiil hem isim, mis. Yapısökümün fiili ne? Yapısökümlemek mi?)* Derrida'ya göre, Batı kaynaklı metinlerin çoğunluğunda da aslında koskocaman bir phallus (*Fallus*; malafat gibi ama değil) ve baskın çıkan bir *logos* vardır. *(Bu logos çok pis kavramdır, akıl anlamına gelir, kelam anlamına gelir, sakız gibi yapıştıkça uzar namussız)* Bunun yanısıra Batı'nın "phallogocentrisme" *(Haaaaah, al buyur, fallusmerkezcilik, babayarroculuk gibi yani)* tahakkümünü, yani logos'un ve eril olanın damga vurduğu bir dünya çözümlemesini, Platon ve onun Konuşmalar'ından bu yana aslında yazılı metnin pek de önemli olmayan, canı gitmiş, katılaşmış bir lakırdıdan başka bir şey olmadığı yönünde söylevde ve sözde gelişen o düşünceyi de mahkum eder Derrida. Felsefi metinlerin, ortaya çıkarılacak bir anlam kaynağına sahip canlı bir şeymişçesine ele alınmalarını ve düşüncesinin ayrılmaz bir parçası olan filozofun yazılı üslubuna da dikkat edilmesini önerir. Konukseverlik üzerine nice harika sayfalar yazmış olan Derrida'nın yandaki karikatürde konuklarına karşı hafiften itici davranışı şaşırtıcı olabilir tabii ama olay şu aslında, perdösülü adamın ağzı belli ki kalabalık, eşi de bozacının şahidi şıracı hesabı, yani bunlar bir davete yazılı cevap vermeye bile tenezzül etmezler efendim. Hah, o çift var ya, Batılı fallusmerkezciliğin kanlı canlı hali işte!

BAHÇEDEKİ ADAM

VOLTAIRE

Fransız yazar (1694-1778), çağının en ünlü adamı, 'kendini adamış aydın'ın mucidi, diğer yazarlar arasında belki de en zengini; babadan kalan mirası var, başı monarşiyle ara sıra derde girse de Kral'dan aldığı maaş var... Burada anlatması uzun sürecek dedikodulu olaylar yüzünden iki kere Bastille zindanlarında yatması var, biraz da İngiltere sürgünlüğü var. Fransa'ya döndüğü 30 Mart 1778 günü, bilindiği üzere Fransız Devrimi'nin başlangıç günüdür.

Uçuçlar rahatlasın, Voltaire'e yakıştırılmamış mıdır "Söylediklerinize katılmıyorum, ancak bunları söyleme hakkınız için canımı veririm" lafı? *(Evet hep Voltaire'e yakıştırılır ama bu söz Voltaire'e ait değildir, Evelyn Beatrice Hall adlı İngiliz yazarın "Voltaire'in Dostları" adlı eserinde romanında geçmektedir)* Yani sonuçta adamcağız bahçeye çekidüzen veriyor. Sonuçta her türlü fanatik uçuşlara karşı laf eder ama deist'tir: "Kainat'a şaşkın olsa da diyemez aklın / Şu saat varolsun da saatçisi olmasın". Ancak pek de bön bir iyimserlik değildir onun deizmi. Leibniz'ci "Olası en iyi dünya" kuramının defterini çarpıcı bir istihzayla dürdüğü *Candide (*Kandid*)* adlı eseri, Fransız düşüncesinin uzun süre alameti farikası ve somut örneği oldu. Leibniz'e göre insanın bu alemde gözünün sabitlendiği korkunç şeyler aslında insan Bütün'ün bakış açısını, yani Tanrı'nın bakış açısını kucaklayamadığından dolayı korkunç şeylerdir: İnsan eğer bunu yapabilse, "olası en iyi dünyada" yaşadığımızı da görürdü. Voltaire'in Candide'i savaşların ve katliamların ortasında serpildiğinden dolayı bu "olası en iyi dünya" lafı güdükleşiyor. Candide'in seyahatine ek olarak Auschwitz, Hiroşima ve Ruanda güzergahı, olası en iyi dünyada kimbilir ne keyiflidir. "Bahçemizi sürelim", Candide'in burada bilmece gibi bir son sözüdür: Tanrı'nın bize verdiği doğanın meyvesini alalım demeye gelir bir anlamda. Diğer taraftan, uzun yıllar boyunca İngiltere'de kalmış olan Voltaire'de Locke'un (yani Anglo-sakson ampirizminin) etkisini de burada görebiliyoruz. Bahçemizi sürmek: Saçma sapan metafizik şeylerle vakit kaybetmemek, somut şeylerin değerini bilmek.

ZEKA KÜPÜ

"GURP"
WITTGENSTEIN'DA SEVDİĞİM ŞEY BU İŞTE. . .
SAKIZ OLMUŞ SORUNLARA GETİRDİĞİ AKILCI ÇÖZÜMLER.
Jul.

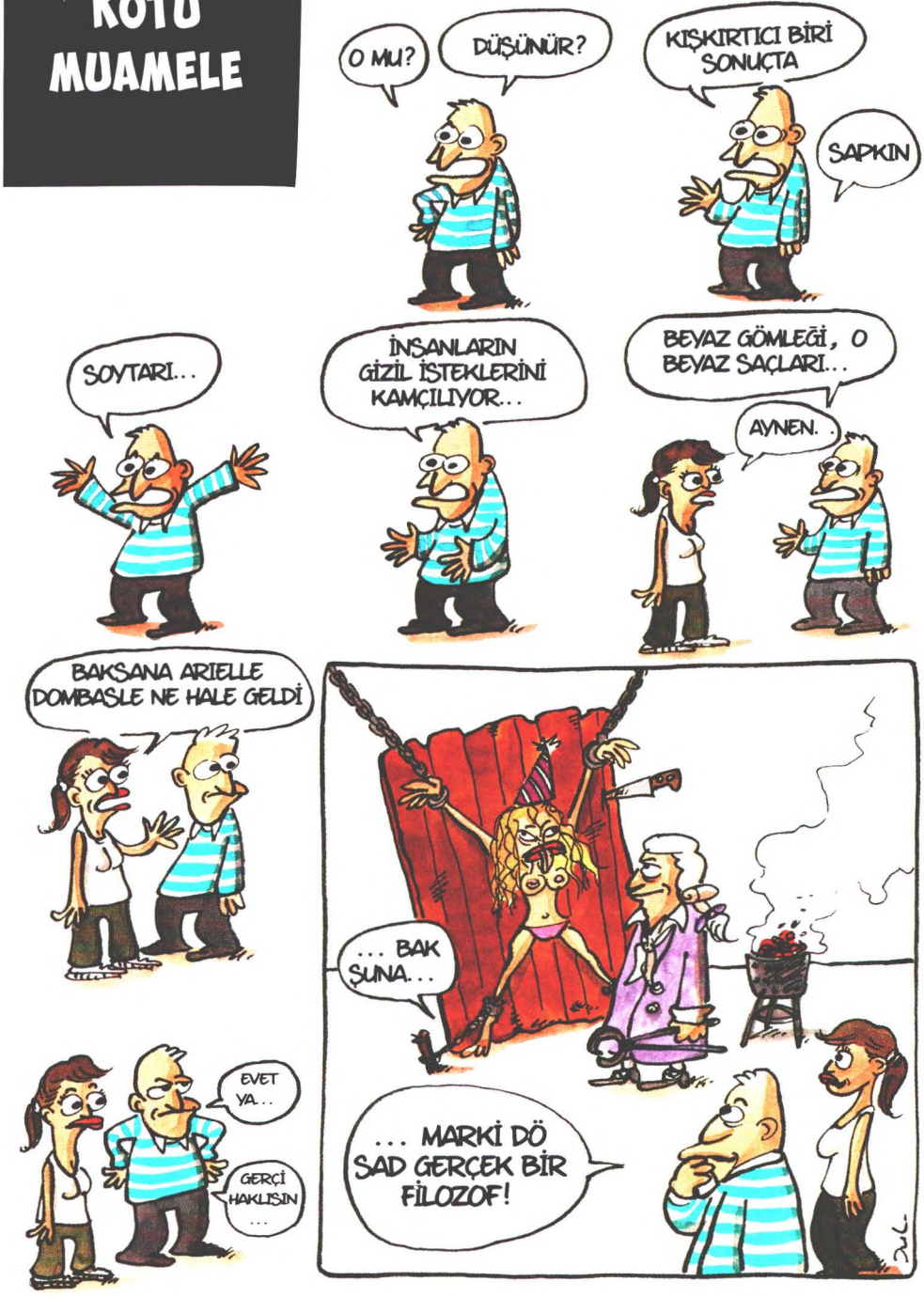

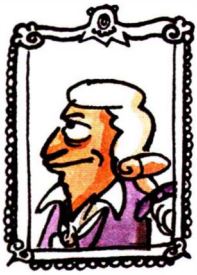
WITTGENSTEIN

Avusturya kökenli İngiliz filozof (1889-1951), zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Ravel, Brahms, Klimt gibi isimlerin aile dostları olduğu bir ortamda büyüdü. Adolf Hitler'in sınıf arkadaşıydı. Bertrand Russell'ın öğrencisi oldu. En önemli eseri; Tractatus pek çok dile çevrildi.

Wittgenstein'in (*Vitgenştayn*) yan tarafta görülen rübik küpü çözme yönteminden de anlıyoruz ki hayli katı bir yöntemi var: Dildeki çoğu zamanki belirsizlikler yüzünden sorunun (*soru değil sorun*) ortaya konmadığını veya yanlış konduğunu ve çözümün kuramsal bir önermede değil de hayata dair bir uygulamada olduğunu göstermek. (*Lafla peynir gemisi yürümez hesabı*) Felsefe, sahte sorunları ortadan kaldıran o yaşama biçimi arayışına dönüşüyor böylece. Yandaki karikatür de bunu çok güzel gösteriyor; Rübik küpü tarafından ortaya konmuş olan sorun, sahte bir sorundur, birisi icat ettiğinden dolayı var sadece. Diğerleri sorunun nasıl ortaya konduğunu hiç tartışmadan çözmeye girişirlerken, Wittgenstein bu sorunu ortadan kaldıran bir eyleme girişiyor; küpü yemek. Burada tabii onun felsefesinin harika bir soyutlaması var; bir sistem inşası değil ama klasik soruların açıklanması (*Bkz. Derrida; birkaç sayfa geride "yapısökümcülük" var; birileri diyebilir ki soruların yapısökümü)*. Örneğin "İnsan olmak nedir?" sorusu. Oysa bu soru, eğer gerçekten biri, örneğin bir "Marslı" -Wittgenstein'ın sevdiği bir örnek- bize sorarsa sorulmuş olur. Aslında ona göre cevap, varlığımızın *kesinliğinde*, oysa o cümlede "insan" ve "olmak" kelimeleri bu kesinliği zedeliyor. En iyi cevap sessizlik o halde (Karikatürün sonunda Wittgenstein'in yaptığı şey). Deniz kenarında bir kulübede yaşamak için Cambridge üniversitesinden istifa eden mistik Wittgenstein buradan "Konuşulabilecek şeyde susulması gerekir" sonucunu çıkarıyor. Felsefenin ve dilin sınırları konusunda son derece berrak düşündüğünü düşündüğü kesin olmakla birlikte o kadar sayfayı yazarken acaba kafayı üşütmekten çekindiği olmuş mudur acaba? (*Üşütmemiş mi?*)

KÖTÜ MUAMELE

SADE

Fransız yazar ve filozof (1740-1814). Hayatının üçte birini, dine hakaret olarak değerlendirilen yazılarının (Justine veya Erdemin Felaketleri, Yatak Odasında Felsefe, Ölüm Döşeğindeki Adam ile Papaz Arasında Konuşma) sertliğinden dolayı hapishane de geçirdi. Kitaplarından basit ayrıntılarla betimlenen tekrarlı pornografik sahneler arasında güçlü materyalist savlar geliştirdi.

Marki dö Sad elbette gerçek bir filozof. Bıçak ağzı gibi keskin argümanları olan (*Rahiplerin pipisini kesiverir anlamında değil*) materyalist bir filozof. *Yatak Odasında Felsefe* adlı eserinde, ateizmi, daha önce ortaya konmadık bir nesne yaklaşımıyla yeniden temellendirir. Müthiş etkilidir önermesi: Madde gerçek gizem olduğu halde (*O yıllarda bilim tabii emekliyor bile değil, her şey gizem*) bu bilmeceyi bir de gayet gereksiz Tanrı gizemiyle neden katmerleyelim? Aziz Anselme de Cantorbéry, herkesin aklında bulunan "daha büyük başka bir şeyin düşünülemeyeceği kadar büyük bir Varlık" düşüncesinden yola çıkarak Tanrı'nın varlığını kanıtlamak istemişti. Marki Dö Sad o kıvrak zekasıyla Bastiy'in zindanlarında bu lafa pişti yapıyordu; var tabii öyle bir Varlık ama madde olarak var. Sad'ın Tanrı'ya sıkı sıkı giydirirken sık sık kullandığı büyüleyici ifadelerindeki o şiddet, şaşırtıcıdır. Eğer Tanrı yoksa niye bu hakaretler? Madem Tanrı bir karabasan nedir bu kızgınlık? (*İlginç bir mantık, belki de o kızgınlık Tanrı adına iş çevirenleredir?*) Marki dö Sad'ı okurken bu verip veriştirmesinin işlevi de anlaşılıyor, aslında gerçekten de var olan, üstelik nüfuzlu ve güçlü bir şeye hakaret edilir, öyle değil mi? Düşüncesindeki paradokslardan biri bu; ya aslında bu tür bir veryansın ateizmle uyumsuz ise ve bu ifadeler Marki dö Sad'da çelişkili bir inancın varlığına işaret ediyorsa? Tanrı'nın olmayışıyla çelişen bir inanma isteğine işaret ediyorsa? (*Ya etmiyorsa?*) Bu derece sert yazması, Marki dö Sad'ın Tanrı'yı kayıp olmakla, var olmamakla suçlamasıysa eğer?

TREN GELİR
TREN GELİR HOŞ GELİR
LEY LEY LÜMÜ LÜMÜ LEY
VAGONLARI
BOŞ GELİR
LEY LEY LÜMÜ LÜMÜ LEY
HOBBES BEY...
... "LEVIATHAN" GECENİZ BENCE ÇOK BAŞARILI!
Jul.

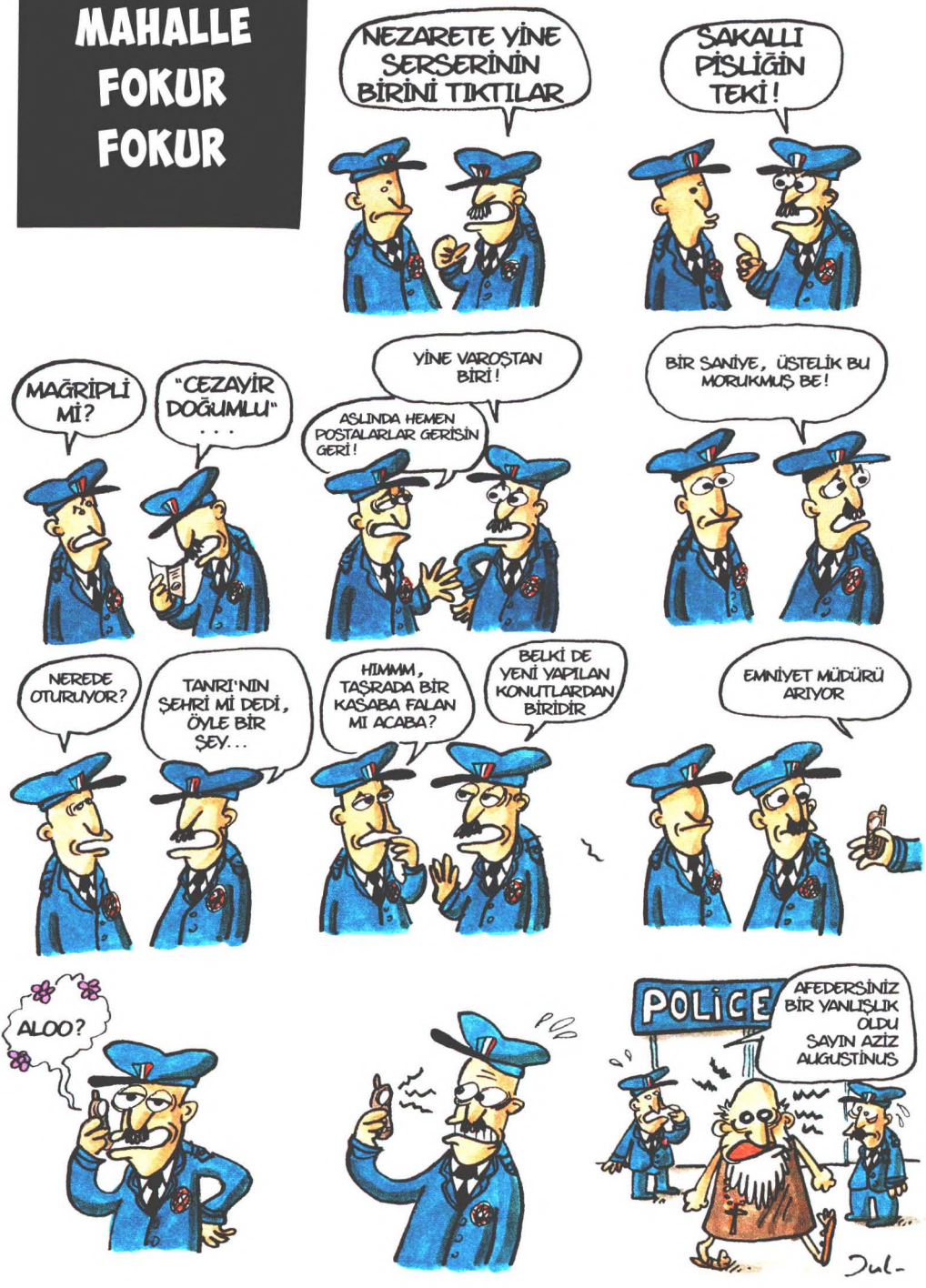

HOBBES

İngiliz filozof (1588-1679). Ömrünün belli bir kısmını Fransa'da geçirdi, Descartes ile polemiğe girdi ve siyaset felsefesinin en önemli eserlerinden birini yazdı: Leviathan. (Aslında Livyatan denmesi gerekir ama neyse, Türkçe'ye o şekilde çevrilmiş). Rousseau ondan hem etkilenmiş hem de reddiye vermiştir.

Bütün hayatımız, barış içindeki o sosyal hayatımız devasa bir "Livyatan gecesi"dir. Ne kadar başarılıdır değildir size kalmış. Hobbes bu eserinde, insanların "toplum oluşturacağının" kabul edildiği temel bir toplum sözleşmesini yazma iddiasındadır. Doğal hayatın şiddetinden, hayatta kalmak için her an süregelen mücadeleden gücü tükenen insanlar, herkesin güvenliğini sağlaması için, içlerinden şu veya bu şekilde çıkmış birine, yani Livyatan'a güvenecek, böylelikle de her biri doğal özgürlüklerini toplumsal güvenlikle değiş-tokuş edecekti; ormanda elinde pala mı yoksa Sosyal Güvenlik Kartı'n mı gibi... Bu kurucu uzlaşma bir "güvenliğe dayalı uzlaşma" biçimindedir. İnsanların özgürlüğe karşı güvenlikten yana olduğunu ifade etmektedir. Sonuçta Hobbes gerçekçidir. (*Ama gerçekler onun dediği şekilde mi cereyan etmektedir, orası şüpheli. Ouuuu, bak burası feci patlıcan oturtma oldu*) İdealistlere göreyse insanın seçimi güvenliğe karşı özgürlükten yanadır. Ancak, güvenlik vaat eden bu uzlaşma, aslında güvenlikten *daha fazlasını* vaat etmektedir. Bundan böyle "şiddetli bir ölümden" kaçınmak için her an mücadele etme gereğimiz ortadan kalktı, Hobbes'un deyişiyle "hayatın bütün tatlarının" zevkini alabildik: Kültür, ticaret, aşk, bayram... Peki ama gerçekten o dünyada mı yaşıyoruz? Doğal özgürlüğümüzden vazgeçtik, pekâlâ. Peki ama "hayatın bütün tatlarının" zevkini çıkarıyor muyuz? Daha basit bir ifadeyle, gerçekten güvenlikte miyiz? (*O nükleer santraller oldukça daha çok "vezir parmağı" yeriz.*) Bazılarına dibine kadar bayram. (*Bi' geminiğimiz olmadı ki doyalım bayrama*) Tebrikler Hobbes beyefendi, Livyatan geceniz için sağolun... Ama tabii şehrin gecekondu mahallelerinde, kenar mahallelerinde oturanlara baş ağrısı düşüyor. Bir kazansalar bir gün özgürlüklerini! (*Heyt be!*)

MAHALLE FOKUR FOKUR

AZİZ AUGUSTİNUS

Hıristiyan filozof ve ilahiyatçı (354-430). Kilise Babaları olarak anılan dört isimden biridir ve Batı'daki Hıristiyanlığın gelişiminde Aziz Pavlus'tan sonraki en etkili isimdir. Eserleri arasında Tanrı'nın Şehri, Üçleme Üzerine ve İtiraflar yer almaktadır. Zamanın sırrını olduğu kadar ruhun ebediliğini de konu edinmiştir.

Zavallı polisler... Aziz Augustinus'u içeri atmalarında kötü bir niyet yok *(Nasıl yok yahu? Mağripli mi diye soruyor bir tanesi, ayrımcılık işte...)* Emniyet müdürü belli ki kültürsüz hödüğün biri. Aziz Augustinus İtiraflar adlı kitabında ahlakdışı, hattâ biraz da suçla iç içe hayatından bahseder: "Bağımızın hemen yanındaki armut ağacı tıklım tıkış meyve doluydu ama bunların hiçbir tadı ve güzelliği yoktu. Biz bir grup serseri geceyarısına kadar oyunumuzu uzattıktan sonra o vakitte gidip sallar, dımdızlak bırakırdık ağacı ve o pis huyumuza uygun olarak epeyce yüklenip gelirdik, ziyafet çekmek için değil, her seferinde ucundan tadardık ama domuzlara atardık aslında; yasaklanmış olan şeyi yapmanın hazzıydı basitçe." Evet sayın Emniyet Müdürü *(Müdür, müdür müdür?)*, ne diyorsunuz şu "yasaklanmış olan şeyi yapmanın hazzı" konusunda? Aziz Augustinus elbette değiştiğini göstermeye çalışıyor, dine sarılışını, genç bir serserinin nasıl inançlı bir adama dönüştüğünü bize ışıltılı bir tarzda anlatıyor. Polisler kendilerine anlatılan her şeyi yerse bir ülke nasıl olur? Halbuki kimle işimiz olduğunu anlamak için *İtiraflar*'ın başlangıcını okumamız yeterli; "Kartaca'ya geldim ve hayasız aşklar kazanını kaynıyor gördüm. "Ülserlerin kemirdiği hasta ruhum, kanlı canlı olana sürtünmek için sefil bir halde sabırsızlanıyordu." Yani armut çalmakla kalmamış bir insan tipi... Eh, karikatürdeki polislere, bıyıklı ve yanındakine madalya takılsın. Aziz Augustinus, Yahudiler'i İsa'nın katilleri olarak şiddetli biçimde suçladığından, Yahudi düşmanlığının en önemli kaynaklarından biri de olmuştur.

TAM GÜN KARMA

BUDA

Hintli bilge (M.Ö. 6'ıncı yüzyıl ortaları-M.Ö 470 civarı), Budizmin kurucusu. Buda (Uyanmış) olmadan önce Sakyamuni (Sakyalar'ın bilgesi) veya Siddartha olarak da anılırdı. Acıyla başetmek ve Nirvana'ya ulaşmak için yeni bir yol önerdi.

O duyguyu bilirsiniz; incinmiş gurur, sıkışan kalp, ortadan kaybolmayı istemek... Acınızın büyüdüğü o "ben" içinde olmamayı istersiniz. (*Sonra belki iki bira alıp maç izleme veya vitrinlere bakıp whatsapp'tan yazışma*) Bir birey olarak acı çekiyorsam, o halde acı çekmemem için bir birey olmamam mı gerek? Bir birey, iki yarısı olmayan bir çekirdektir, *bölünemez:* Semavi dinler ebedi hayatı, Budizm ise kendisinden sıyrılarak Nirvana'ya ulaşmaya davet eder. Buda'nın vaat ettiği Uyanış tam da budur: Dünyaya yeniden ve yeniden doğarak Bütün'ü yeniden bulmak, "geçici olana" yeniden katılmak. Burada "kendimin" yeniden doğuşları değil de "kendimin" eksildiği, bütünüyle ortadan kalktığı yeniden doğuşlar kastedilmekte. Dünyada eriyip kaybolmayı yeğleyeceğimiz, böylece de çuvallamış oluşumuza katlanmayacağımız o anlarda hepimiz biraz Budist'izdir. Platon, Sokrates'e kalkıp da "Felsefe yapmak ölmeyi öğrenmektir" dediğinde Budisttir az biraz (*Pilav üzeri az kuru gibi mi?*) Budist Platon'a şaşırdınız mı? İnsanın kendi bedenine "Ölmeyi öğretmesi" ebedi düşünceleri temaşa eden saf bir zihin olmak değil midir, bu biraz Nirvana sayılmaz mı? Hem Platon ve Buda dönemdaş sayılır. Sonuçta Platon'un düşünceleri ancak zorunlu ve değişmez bir Arş-ı İlahi'de ışık saçıyor (*Bizimki normal gökyüzü*); her şeyin "gelip geçiciliğine" uzak durmakta. Şuna dikkat: Her ikisinde de "burada ve şimdi" düşüncesi ilgi çekmiyor çünkü bedenimiz, kaçmayı öğrenmemizin gerektiği bir hapishane. Freud, artık var olmamayı hedefleyen, kendi yok oluşunu isteyen yanımızı adlandırmak için "ölüm içgüdüsü" kavramını kullandı. Platoncu "ölümü öğrenmek" ve Budizm'in Nirvana arayışı ya aslında aynı "ölüm içgüdüsünün" iki ifadesiyse? Peki ya asıl ayrım Doğu ve Batı arasında değil de ölümün bilgeleri ile yaşamın filozofları arasındaysa?

YÜZLER SÖZLER

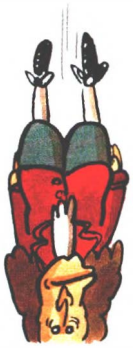
LEVINAS

Fransız filozof (1906-1995). İnsanın bir başkasıyla olan ilişkisini çok daha çarpıcı bir boyutta ele aldı: "Başka biriyle olan ilişkimde Tanrı'nın sözünü duyuyorum. O başka biri Tanrı demiyorum ama onun yüzünde Tanrı'nın sözünü duyuyorum." Bütünlük ve Sonsuzluk ile Zor Özgürlük en önemli eserleridir.

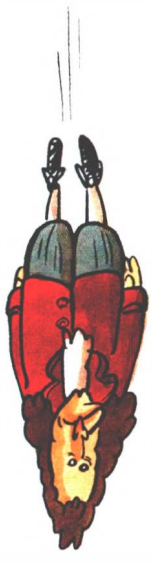
Ne var yüzümde? Nesi var yani yüzümün? Levinas'ın cevabı felsefe tarihinde kendi türünün tek örneğidir. Suratım -Levinas surat değil de yüzüm diyor-, başkasını yükümlü kılan, başkasını benden *sorumlu kılan* bir şey. Levinas'ın Etik olarak adlandırdığı bir başkasıyla ahlaki ilişkimiz, onun felsefesinde, Kant'takinin aksine akılla ilgili değil: Duyulur, fiziksel, kanlı canlı. Bir başkasının karşısındayım, yüz yüzeyim, baştan aşağı oradayım ve bu somut kanıtla güçsüzüm, bir bakıma korunmaya ihtiyacım var. Bir başkasının bana insani biçimde davranmak (beni öldürmemesi, saygı göstermesi) zorunda bırakan da bu somut mevcudiyet. Bir başkasıyla olan bu ahlaki ilişki nezaketle başlar. Levinas'a göre, "Rica ederim, buyurun siz geçin" nezaketi büsbütün uygarlığı özetlemektedir. İnsani bir "ben" olabilmek için bir başkasının benden önce gelmesini düşünmek gerekir. (*Demek ki metrobüse binerken kimse insani "ben" değil*) Buna inanmak istemez olur muyuz? Oysa böyle bir felsefe tarihin akışıyla tastamam çelişiyor, hele de yirminci yüzyılla; insanlığın şiddeti, savaşları... Levinas, ailesinin büyük bir kısmını, ölüm kampı olan Nazi kamplarında kaybetmiştir. O halde felsefesini iki şekilde yorumlayabiliriz: Ideal olanda, yani bir başkasıyla *olması gerektiği gibi* bir ilişki idealinde ama içten içe de böyle olmayacağını bilerek teselli buluyordur veya her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulan bir çağda Etik'i yeniden temellendirme tutkusuyla hareket ediyordur.

ÖLÜMCÜL ÇEKİM

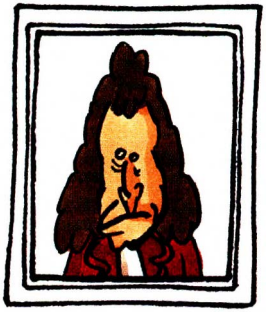

NEWTON

İngiliz matematikçi, filozof, kimyacı ve astronom (1642-1727). Dünya tarihinin gelmiş geçmiş en büyük zekalarından biri olduğu da söylenir. Yerçekimini buldu, klasik mekaniğin temellerini attı, Leibniz ile neredeyse yarış halinde sonsuz küçüklükler hesabını icat etti.

Hayal edin, akşam oluyor ve siz kırda bir gezinti yapıyorsunuz. Ağacın birinden bir elma düşüyor. Kafanızı yukarı kaldırıp harika bir Ay fark ediyorsunuz, yukarıda olan Ay ile aşağı düşen elmanın aynı doğa yasasına bağlı olduğu *düşüncesi* uyanıyor aklınızda (*Halbuki çoğumuz elmayı yerden alıp yeriz, düşünmeyiz.*), elmayı düşüren kuvvet ile Ay'ı Dünya'ya çeken kuvvetin aynı olduğu düşüncesi. Elma düşer, Ay döner: Ama *aynı kuvvetin* sayesinde. Voltaire'e göre Newton'un aklında evrensel çekim yasasına dair bir şimşek çakması işte böyle gerçekleşmiştir. Ay da tıpkı elma gibi Dünya'ya düşmektedir ama bunu hiçbir zaman başaramayacaktır çünkü Dünya olduğu yerde sabit değildir. Gök ile Yer'i ayıran bir katman yoktur. Newton'un paraşüte bu kadar aşina olması çok şaşırtıcı değil.

Gök ve Yer için bambaşka yasaların olduğu yönündeki Antik Yunan görüşü, Aristo'nun görüşü tamamen kalktı. Aynı evrensel yasaların geçerli olduğu artık tek bir Dünya vardı sadece. Kaldı ki...bu da Tanrı'nın başka bir adı değil mi?

Yine hayal edin; gündüz saatleri ve siz kırda bir gezinti yapıyorsunuz. Ağacın birinden bir elma dosdoğru külçe gibi düşüyor yere. Hemen ardından bir yaprak düşüyor, hafifçe, yalpalanarak, hafifliği sayesinde sanki ara ara duraklayarak. Hareketin farklı görünümlerinde aynı *yasayı* bir dehanın gözü görse gerek. Newton görmekle de yetinmez, matematiğe döker. Hayatının son demlerinde bütün evreni tek bir düşünce ve matematik denklemlerle açıklamasına neyin yol açtığını sorarlar, şöyle cevap verir: "Sahildeki bir çocuk gibi oynuyordum sadece, rastlantı eseri çok güzel bir deniz kabuğu veya pürüzsüz bir çakıl taşı bulmuşken önümde hiç bilmediğim bir hakikat denizi uzanıyordu."

BAHİS

HİPODROMDAN CANLI YAYINLA DEVAM EDİYORUZ..
EVET ATLAR ÇIKIŞLARINI YAPTI!
ÖNDE 'HER ŞEYE KADİRTANRI', ARKA-SINDA 'PROTEST ŞARKI', ONUN ARDINDA 'BAB EL UED'.
BASTIR TANRI!
... 'HER ŞEYE KADİR TANRI' AVANTAJINI KORUYOR...
TANRI!
... DİĞER FAVORİLER HEMEN ARKASINDA...
BASTIR!
OLACAK ŞEY DEĞİL! "HER ŞEYE KADİR TANRI" YARIŞIN BİTMESİNE 100 METRE KALA TÖKEZLİYOR! O NE DÜŞÜŞ ÖYLE!
SIRALAMA, 6, 3 VE 11 NUMARALAR.
ÖF BE!
YİNE KAYBETTİN PASCAL!
HAHA!
HAYDİ!
HESABI ÖDEME SIRASI SENDE!
TOMBALA OYNASANIZ DAHA İYİYDİ PASCAL BEY...
Jul.

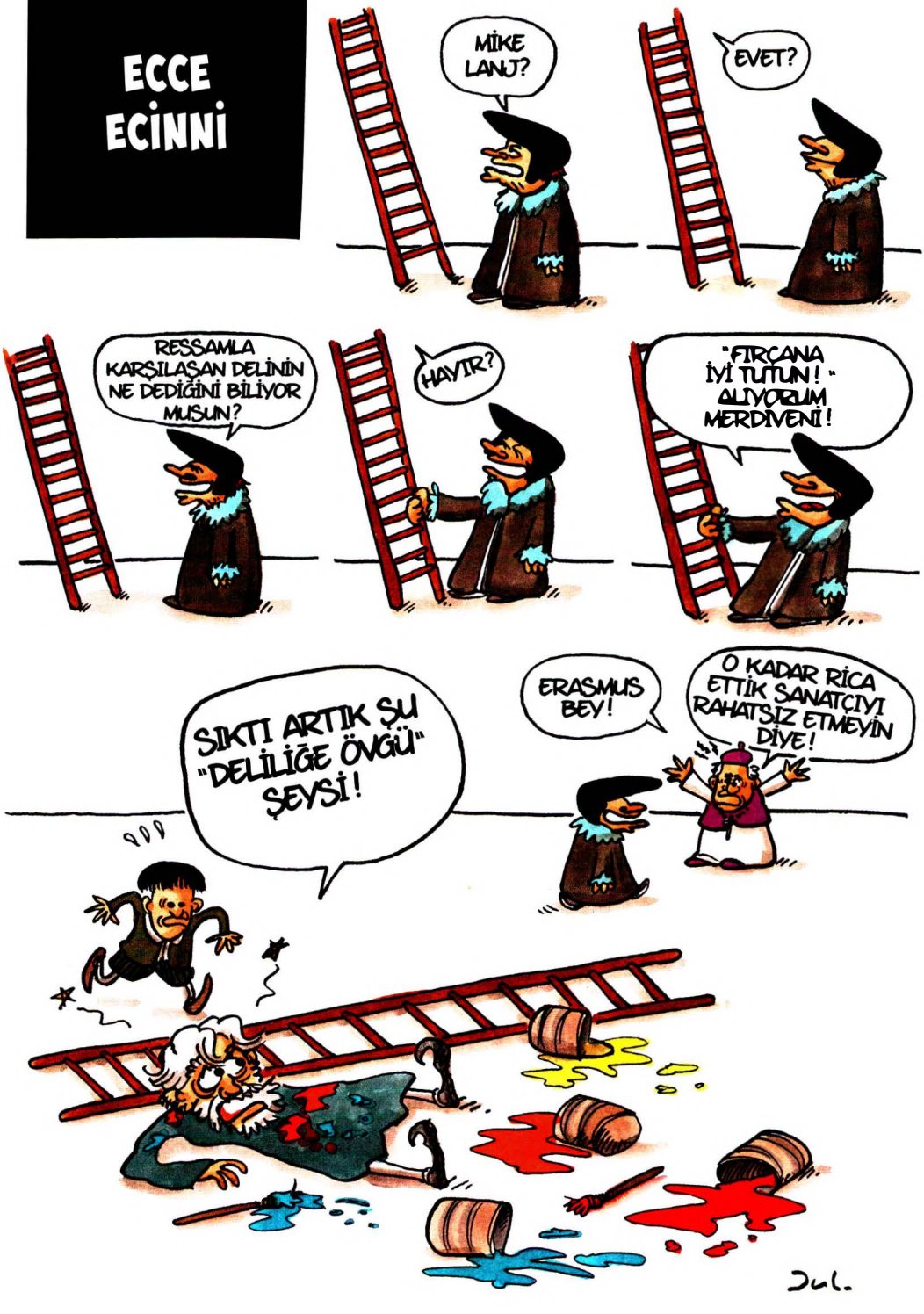

PASCAL

Fransız filozof, yazar ve bilgin (1623-1662). Hesap makinesinin mucidi, gençlik yıllarında dogmatizm karşıtı, sonrasında Hıristiyanlık savunucusu (Jansenist veya Jansenius'çu). Tanrı olmadan insanın "sefaletini" göstermeyi amaçlayan dağınık el yazmaları, ölümünden sonra "Düşünceler" adıyla yayınlanmıştır.

Garip adam Pascal... Tanrı'nın varlığını akılcı olarak göstermek isteyenlerin öne sürdüklerini alaya almaya girişir bir taraftan... "Tanrı kanıtlanamaz, O kendisini kanıtlar": Akılcı bir denklemler sisteminde "akla ait" değil de kişinin kendi iç dünyasında, odasının ıssızlığında, umudun mahreminde karşılaştığı, "yüreğe ait" bir hakikattir. Diğer taraftan da o çok ünlü bahsinde Tanrı'ya inanmamızın yararımıza olacağına göstermeye yönelik bir akıl-yürütme geliştirirken daha önce akılcı olmakla eleştirdikleriyle aynı tarafa düşüyor gibidir. Bir daha ele alalım. İlk durum; Tanrı'ya inanıyorum. Eğer varsa, her şey bizim, ebedi bir hayat ve Cennet, eğer yoksa her şeyi kaybetmiş de değilim; hiç değilse erdemli bir hayat sürdüm. İkinci durum; Tanrı'ya inanmıyorum. Eğer yoksa bir şey kaybetmiş olmam ama eğer varsa her şeyi yitiririm; Cennet'te inançsızlara yer yok. Demek ki Tanrı'ya inanmak, onun üzerine bahse girmek yararıma olur. Bu, akılcı bir bahis. Pascal nasıl olup da Tanrı'ya akılcı bir yolu hem eleştirip hem de sonradan ödünç alıyor? Bu bahisle özgür düşüncelilere, ateistlere, ancak akılcı olan argümanları dinleyebilecek olanlara hitap etmekte: İnancın hakikati başka yerde ama onlara *kendilerinden* bahsediyor, yani Tanrı'ya inanmak gerektiğine en basit akıl yürütmeyle bile gelinebiliyor diyor. Karikatürdeki sakallı ve umursamaz yüzlü adam belli ki anlamış durumu. Pascal'a tombala oynamayı teklif etmek, onu at yarışı bahsinden bile daha az akılcı olan, her türlü argümandan kopuk, o numaraya değil de diğerine oynamanın her türlü mantığının uzağında bir bahis bulmaya davet etmek anlamına geliyor. Pis sakallı barmen belki de bir azizdir çünkü Pascal'e, gel bu bahsi akıldan bir şey istemeyen gerçek inançla yeniden kutsa çağrısı yapıyor.

ECCE ECİNNİ

MİKE LANJ?
EVET?
RESSAMLA KARŞILAŞAN DELİNİN NE DEDİĞİNİ BİLİYOR MUSUN?
HAYIR?
"FIRÇANA İYİ TUTUN!" ALIYORUM MERDİVENİ!
SIKTI ARTIK ŞU "DELİLİĞE ÖVGÜ" ŞEYSİ!
ERASMUS BEY!
O KADAR RİCA ETTİK SANATÇIYI RAHATSIZ ETMEYİN DİYE!
Jul.

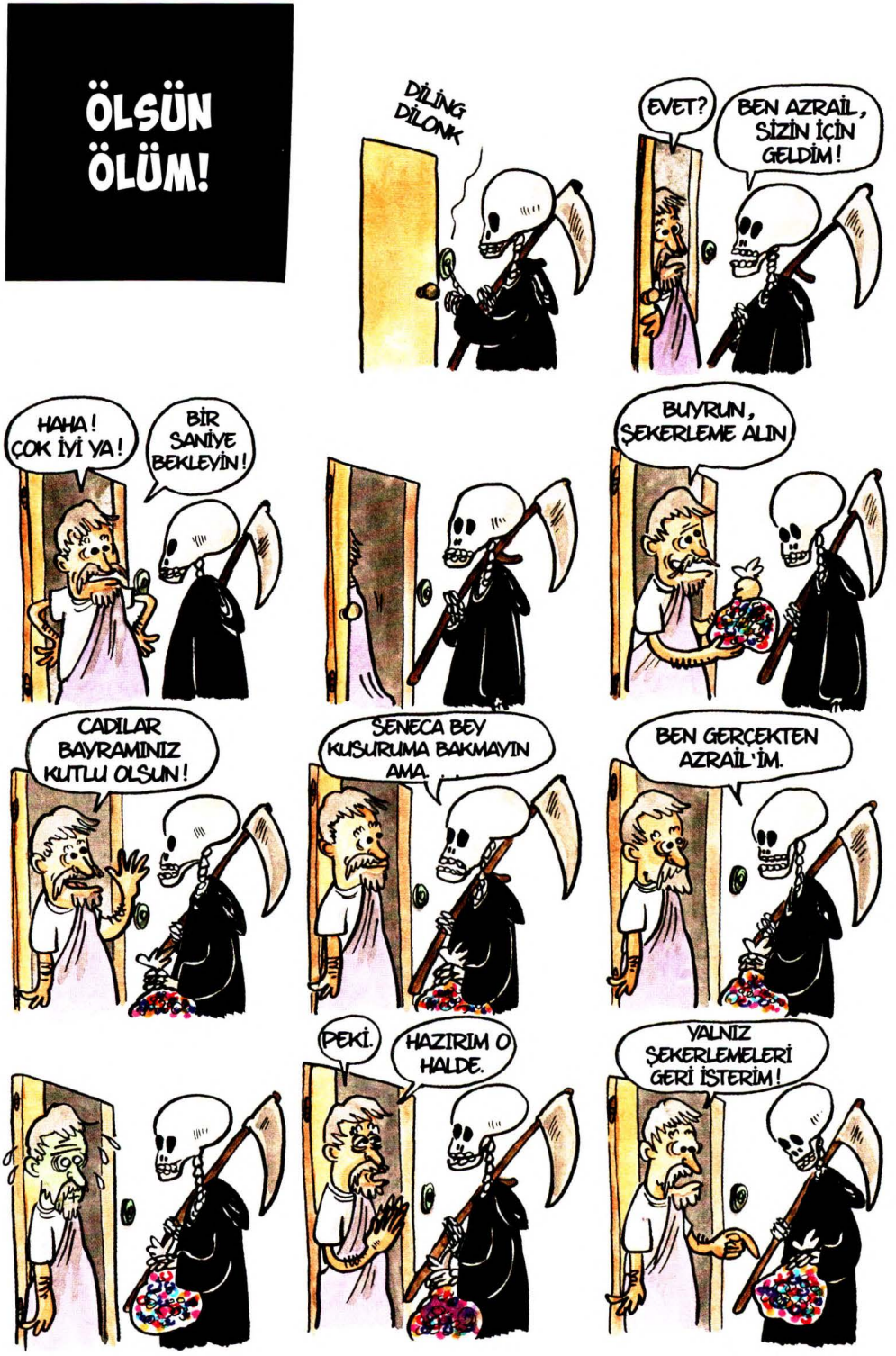

ERASMUS

Hollandalı hümanist ve ilahiyatçı (1469-1536). Geç Rönesans'ın en önemli şahsiyetlerinden, özgür irade (cüz'i irade) bağlamında Luther ile şiddetli tartışmalara girmiştir. En tanınmış eseri, Deliliğe Övgü.

"Fırçana tutun... Alıyorum merdiveni". Elbette saçma, hattâ deli saçması... Ama saçma olandan anlamın üremesi söz konusu; yani Deliliğe Övgü'nün başat düşüncesi böyle diyebiliriz bir bakıma. "Fırçana tutun" sözü "Sadece sanatına güven, toplumsal uzlaşmaya bel bağlamayı bırak" olarak neden anlaşılmasın? Peki "Alıyorum merdiveni" sözünü "Seni, sözümona gerekli olan bütün sabitlerinden, bütün dayanaklarından yoksun bırakıyorum ki şimdi büsbütün sanatına mecbur kalasın" anlamına neden gelmesin? *Deliliğe Övgü*'yü dostu Thomas More'un evinde bir haftada kaleme aldı (*Bir haftada incecik romanı okumayı başaramayanlarımız var*). Eserde delilik "anlatıcı" rolündedir. Zaten Erasmus'un kendi çağını ve çağdaşlarının hurafelerini, Katoliklerin sözümona dindar hallerini, gülünç malumatfuruşları, ilahiyatçılarını, aristokratlarını eleştirmesine en uygun abartılı ve alaycı biçim işte budur. Eserin, dünyayı başka türlü görmeyi iletebilmek için deliliğin bakış açısını benimsemesiyle gayet felsefi ve büründüğü belirsiz anlatıcı şahsiyetin gözünden dünyayı görebilmesiyle de derinlemesine edebi yönünden bahsedebiliriz. *Deliliğe Övgü*, Batı edebiyatını en çok etkileyen eserdir. Yazarlar, hiçbir şey görmek istemeyenlerin gözlerini açmak için olabildiğince "kafadan sakat" olmanın yolunu aramaz mı, o en çılgın, en kuraldışı anlatıcı olabilmek için? Yobazın biri, aşağılık biri, Tanrı, seri katil? (*Millet deliye hasret biz akıllıya*). Yani bizi akla teslim ettiğinde, deliliğe övgü.

ÖLSÜN ÖLÜM!

DİLİNG DİLONK
EVET?
BEN AZRAİL, SİZİN İÇİN GELDİM!
HAHA! ÇOK İYİ YA!
BİR SANİYE BEKLEYİN!
BUYRUN, ŞEKERLEME ALIN
CADILAR BAYRAMINIZ KUTLU OLSUN!
SENECA BEY KUSURUMA BAKMAYIN AMA...
BEN GERÇEKTEN AZRAİL'İM.
PEKİ.
HAZIRIM O HALDE.
YALNIZ ŞEKERLEMELERİ GERİ İSTERİM!

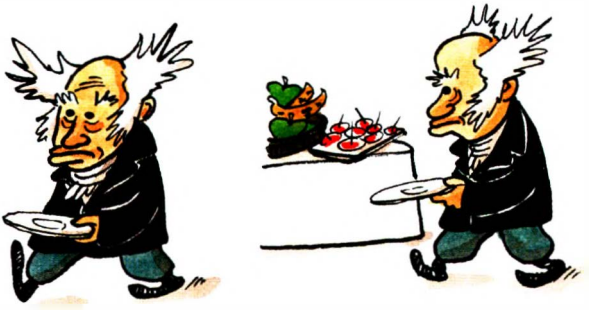

SENECA

Romalı stoacı filozof, dramaturg ve devlet adamı (M.Ö. 4-M.S. 65). Caligula döneminde imparatorluk danışmanı, Neron'un önce mürebbisi, sonra da danışmanı. Eserleri arasında; Hayatın Kısalığı Üzerine, Lucilius'a Mektuplar, Medeia, Oedipius, Phaedrus...

Ölmeye hazırlanmak için felsefe yapmak... İşe yarar mı yaramaz mı? Platon demişti zaten; "Felsefe yapmak, ölmeyi öğrenmek demek". Epikuros da aynen; "Biz varken ölüm orada değildir, ölüm oradayken biz var değilizdir" *(Daha adil, daha eşit bir dünya için felsefe yapsak?)* Ancak, stoacılar daha da ileri gider; ölüm korkusuyla mücadele, bilgeliklerinin nirengi noktasıdır. "Sürgünden, sefaletten, ölümden korkulur" diye yazar Seneca, "Bu ödleklere, dehşetlerinin konusunun boş faraziyeler olduğunu kanıtlamak gerek [...] Sonuçta nedir ki ölüm? Doğanın bir gerekliliği. Borcun ödeneceği saatin ne zaman geleceğinin ne önemi var." Yani ne olduğunu bile bilmediği halde bizi ölüme hazırlıyor! Bir antrenör bir sporcuyu bir turnuvaya hazırladığında bir turnuva deneyimi, hattâ şampiyon olmuşluğu vardır. Oysa kimse ölümü deneyimlemiş değildir çünkü bunu anlatmak için dönen yoktur. *(Özçekimi bile yok)* Ölümün habercilerini biliriz; hastalık, yaşlılık ve yaşlılığın getirdikleri, yas, keder, noterde işlem yaptırmak ama tabii ölümü bilmeyiz. Seneca'nın yönteminin sınırları buralarda işte; karşısındakini alıştırmak için olasılığı düşünmek. Hem zaten neyi düşüneceğimizi bilmemiz de gerekir, bilmemektir bizi tedirgin eden şey, inanmayan karikatürde sol alt köşeye baksın: Bir anlık bir sarsıntı, sonra hoppadak tekrar toparlıyor. Neron tarafından ölüme mahkum edilen ve damarlarını kendi başına keserek ölümün yavaş yavaş geldiğini gören Seneca buna örnek bir biçimde katlanmıştır. bu noktada Montaigne şöyle der; "Kendisini ölüme hazırlamak için Seneca'nın onca çaba sarf ettiğini, ölüme karşı kendinden emin ve kaskatı karşı durabilmek için bunca ter döktüğünü, akrobat sırığında o kadar uzun süre debelendiğini görmek, ölümü eğer cesurca karşılamamış olsaydı, nezdimde şöhretini kötüye çıkarırdı."

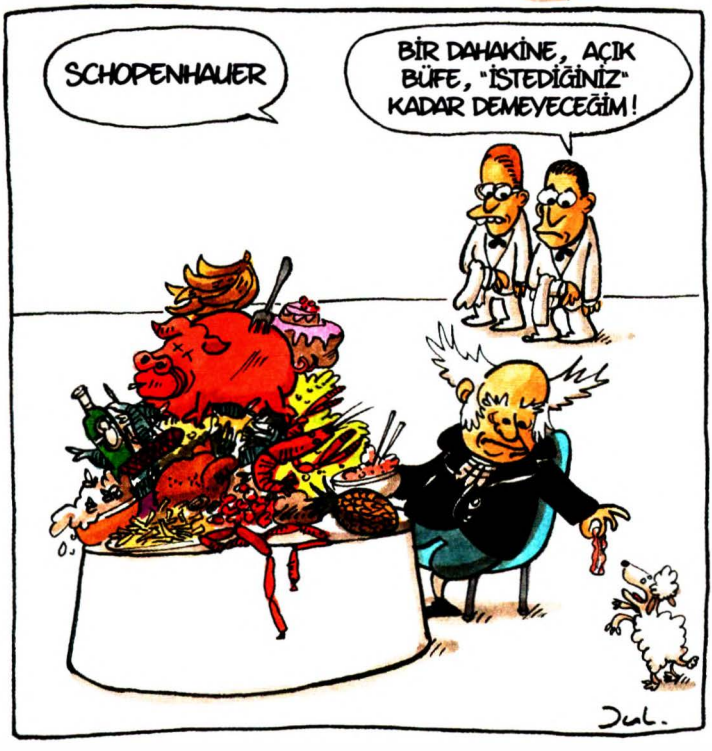
ÜSTÜNE KAT KAT, ÜSTÜNE YAN GEL YAT!

SCHOPENHAUER

Alman filozof (1788-1860). Berlin'de Hegel'in geç gelen ama pir gelen ünüyle öğrencileri çektiği amfinin hemen bitişiğinde neredeyse bomboş sıralara ders verdi. En önemli eseri; İstenç ve Tasarım Olarak Dünya. Tabii bu eser pop şarkıcı gibi patlayınca, yerleşmiş olduğu Frankfurt'taki Englischer Hof adlı oteldeki konuşmalarına millet akın ediyordu.

Schopenhauer her öğlen aynı yerde yemek yiyordu. İki kişilik bir masaya çöreklenip, kendi tabağının karşısında bir ikincisini de tutuyordu. Böylelikle de masasına oturmak isteyen her iki ayaklıyı geri çeviriyor; onlarınkinin yerine, elinde avucunda olan her şeyi miras bıraktığı kanişinin (karikatürde sol alt köşe) yarenliğini tercih ediyordu. Kantçı ahlaka, kendi kötümserliğini mükemmelen ifade ettiği bir eleştiri getirdi. Kant ahlaki emri şöyle ifade etmişti: "İyi olanı yapmalısın" tek *kesin* buyruktur; her daim geçerli, hiçbir şeyle koşullanmayacak olan buyruk. Kant bunu diğer buyrukların, *koşullu* buyrukların karşısına koyar; "Hayatta başarılı olmak istiyorsan, okulunu okumalısın." Schopenhauer buna "ahlaki" buyruğun "koşulsuzluğunun" farazi olduğuyla, yani onun da aslında gayet "koşullu" bir buyruk olduğuyla karşı çıkar; insanlar *eğer* başkaları da aynısını yapacaklar ise iyi olanı yapar. Sadece karşılık beklentisi onları "ahlaki" davranmaya yöneltir; gerçek iyi niyet diye bir şey yoktur. Böyle bir karamsarlığın metafizik bir temeli var. Schopenhauer'e göre asılında hayatımızda işbaşında olan kör bir kuvvet mevcut; "İstenç". "Bitkiyi büyüten" ve "mıknatısın ibresini kuzeye yönelten", "şeyler arasındaki belli yakınlıklarda" olduğu kadar "taşı kendisine çeken yer çekiminde" de bulunur. Bizi hiçbir zaman tatmin olmayacak bir arzuyla doldurup hep yeni bir şeye yönelten ve bizi bitimsiz bir acıya mahkum eden de o istençtir. O halde huzur bulmak için kimi Hindu bilgeler gibi arzuyu yadsımak, Hiç'i buyur etmek ve bilmek için İstenç'i reddedebilmek gerekecektir. Kısacası; açık büfeye yüz çevirmek gerekir. Karikatürde Schopenhauer'in bunu nasıl yerine getirdiği görülüyor. Bırakalım başka şeyi, gerçek hayatında da öyle: fahişelere çok giderdi ve ölümüne kadar da kafasını hep filozof olarak ne kadar başarılı olduğuna takmıştı.

DÜŞÜNÜYORUM O HALDE HANGİSİ GERÇEK

İBN MEYMUN

Endülüslü filozof, yasa hazırlayıcı ve astronom (1138-1204). Döneminin en yüksek dereceli hahamı. Şaşkınlar Rehberi ve Yahudi yasaları konusundaki gelmiş geçmiş en önemli derleme olan Mişna Tevrat (İkinci Tevrat) adlı eserleriyle tanınmaktadır.

Sefarad mı aşkenaz mı? Bu konuda sürüsüne bereket karşıt iddia var: İbn Meymun, Kortuba doğumlu bir Arap olan İbn-Rüşd'e yakın duruyor görünüyor, o halde kesin sefarad! Belki... Ancak diğer taraftan da Musevilik'teki bütün batıni ve hissedişe bağlı akımları şiddetle reddetti, Tanrı sevgisi ile somut dünyanın akla dayalı bilgisini uzlaştırma kaygısı Aziz Aquino'lu Tommaso'yu kesinlikle çok etkiledi, o halde aşkenaz! Diğer taraftan Aquinolu Tommaso onu "Sinagog kartalı" olarak adlandırdı, şu halde sefarad olduğu düşünülemez mi? bu da artık çok uçta bir yorum ama neyse... Unutmayalım ki halk tarafından anlaşılmak isteyen İbn Meymun, sadece alimlere tahsis edilmiş olmayan ve dönemin hahamlarından daha seyrek, daha dolambaçsız bir hitap geliştiriyordu, o halde sefarad! Evet öyle olabilir ama bir hekim olarak astım üzerinde çok çalıştı ve daha o yıllarda, 1190'larda, esas olarak sinirsel bir hastalık olduğunu ortaya koydu, o halde aşkenaz! Dahası, Şaşkınlar Rehberi adlı eserinde, Mısır'ın bir sultanına yardım ediyor olma bahanesiyle depresyonun nedenlerine eğildi, depresyonu anlamanın kimi yollarını ileri sürdü, hah tamam işte aşkenaz! Peki peki... *(Ohoooo, bu iş takım tutmaya dönmüş, iddiaların sonucu ne acaba, şampiyonluk kaç puanla kaçmış?)* Ama Şaşkınlar Rehberi Arapça yazılmıştı, sonradan İbraniceye çevrildi, ahanda sefarad! *(Pühüüü, yine başladık)* Evet. Ancak İbn Meymun'a göre Mesih gelecek diye umulacaksa, bu aslen insanın nihayet kendisini tümden zihnin ve düşünme gücünün zevklerine verebilme fırsatıdır. Yani Aşkenaz! (Bitmez bu) Yani sekiz yüzyıldır böyle devam ediyor. *(Bitti)*

DENEYİM SAHİBİ

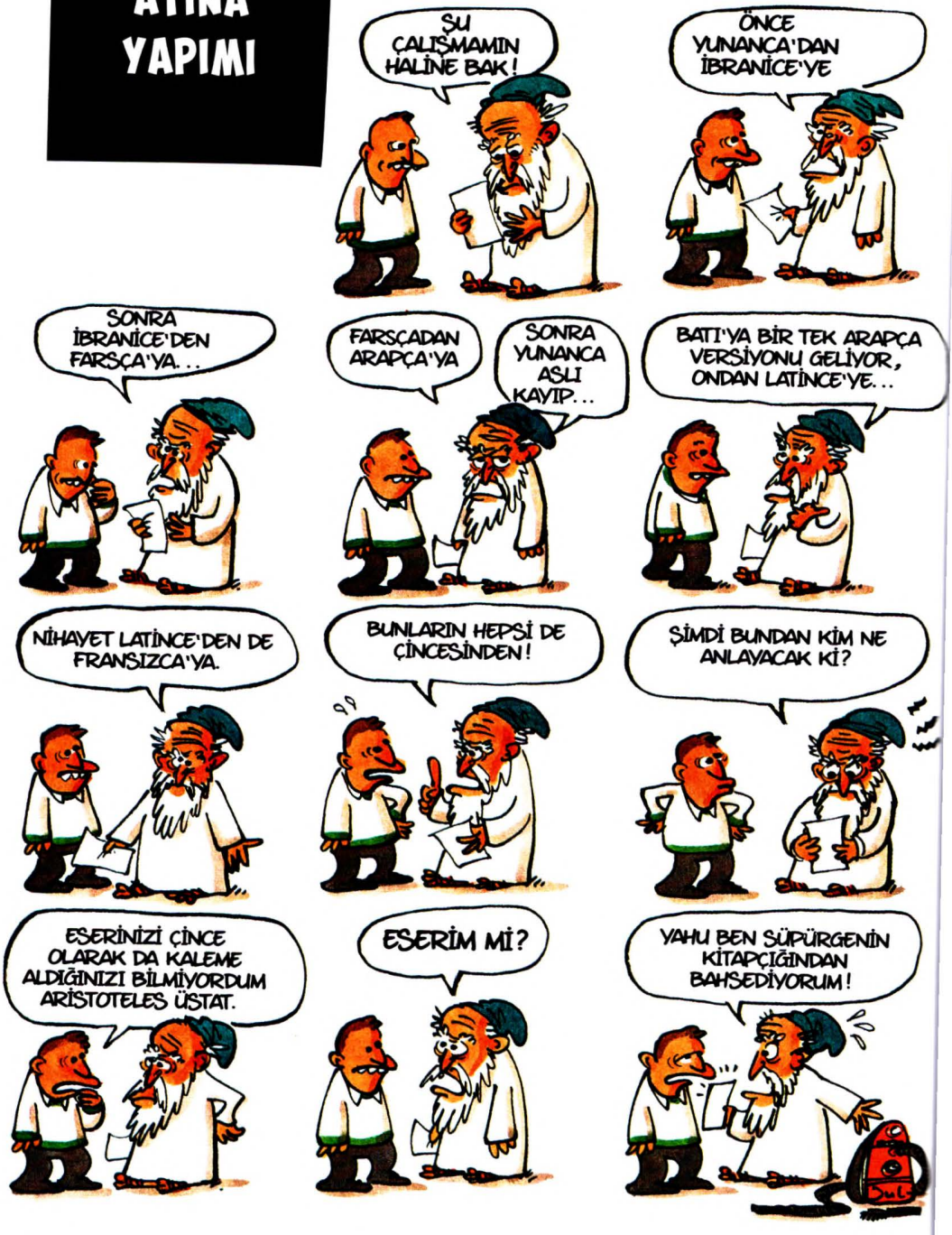

HUME

İskoç ampirist filozof (1711-1776), Fransa'da İngiliz Büyükelçiliği'nde görev aldı, sonra aynı büyükelçiliğin başkatipliğine getirildi. Jean-Jacques Rousseau'nun arkadaşı, daha sonra bozuştular. İnsanın Doğası Üzerine ve İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Soruşturma en bilinen eserleridir.

David Hume insanları zıplatacak bir şeyler arıyordu. 26 yaşında "Parmağıma çizik geleceğine bütün dünyanın mahvını yeğlemek akla aykırı değildir" diye yazarak, aklımızın önce zevki aramaya bizi yönelttiğini reddeden, aklımızın tutkularımız üzerinde hakimiyeti olduğuna inanmamızı isteyen bütün ahlakçı filozofları tahrik etti. (*Kıçlarını dürttü anlamında*) Yarın sabah güneşin doğacağını kanıtlamanın olanaksız olduğunu yazarken de yine akla saldırıyordu. Kuşkusuz ki yarın sabah güneş doğacak ama bunu biliyorsak deneyimle biliyoruz. Kanıtlanmış değil! Üstelik bir kainat kazasıyla şu güneş dediğimiz yıldızın ölümü... derken yarın sabaha çıkmayabilir. (*İşte bilimsel eğitim bu yüzden önemli*). Kibir, gerçekçilik ve kuşkuculuk karışı dehasıyla, Hume, sırf deneyimden gelen bir bilgiyi akılcı bir kanıtlamanın meyvesi olarak takdim etmemeye davet eder, güneş örneğindeki deneyim, tüm bir insanlığın geçmiş deneyimidir. (*Bilimsel eğitim şart*) Sonuçta Hume diyeceksek, yediğinden fazla patlattığı vardır suratımıza. Mesela burada mağrur insan aklına bir tokat, başka bir yerde intiharın insanın doğal özgürlüğüyle donatılı olduğunu ilan etmesi inançlılara inen bir kafa darbesi. (*Yumruklarla felsefe yapmak?*) Hume'u okumak Kant'ı ortaya çıkaracak, kendi ifadesiyle söyleyecek olursak "Kant'ı dogmatik uykusundan" uyandıracak, uyanan Kant'ın gözlerini bir de aklın sınırları konusunda açıp *Saf Aklın Eleştirisi*'nin ateşini vakan kıvılcım olacaktır. (*Amma çok saydı, üçü birarada hazır kahve gibi, zahmetsiz*). Hume'un savurduğu kızgınlık, karikatürdeki araba sahibinin kızgınlığına benziyor; metafizik ve Batılı bir akılcılık karışımı. Aslında tarihsel olarak şu sonda sayılan ikisini Acil'e kaldırmaları gerekiyordu.

ATİNA YAPIMI

ARISTO

Yunan filozof (M.Ö. 384-322). Bir hekimin oğlu, Platon'un öğrencisi, Büyük İskender'in mürebbisi. Lise adı, kurduğu felsefe okulundan gelmektedir (Yunanca; Lykeion) Gerçekçilik ve ansiklopedicilik akımlarının da kurucusu. Düşünce tarihine etkisi büyük olmuştur. Arapça'ya çevrildi, İbn-i Sina ve İbn-i Rüşd'e esin kaynağı oldu, Kilise Babaları tarafından yorumlandı. Eserleri arasında Nikhomakhos'a Etik ve Politika'yı sayabiliriz.

Aristocu mütevazılığın karşısına Platoncu bir küstahlığın reddiyesi konabilir; denebilir ki aman efendim, Platon somut şeyleri ihmal etme pahasına Hakikat ve İyi'nin peşindeydi. (*Yani Aristo çok gelip geçici şeylerle ilgileniyordu ama Platon tüm insanlığa çalışıyormuşmuş*) Platon yukarılara, evrensel ilkelerin peşinde "idealar alemine" bakarken Aristo kendi etrafında görebildiklerini gözlemlemekle, kimi zaman çok zorlu olan kesin tipolojiler üretmekle başladı. Her şeyi sınıflandırıyordu; hayvanlar, gezegenler, siyasi rejimler, insani erdemler... Aristo'nun mütevazı adımları, sonucun o etkileyici büyüklüğünün tam karşıtıydı; Aristo'nun ortaya koyduklarının toplamı, hayal gücüne karşı bir meydan okumadır. Demokrasinin ilk gerçek savunucusudur, bugün Etik dediğimiz şeyin, Platoncu Ahlak'ta olduğu gibi bir evrensellik amacıyla değil de bir "burada" ve bir "şimdi" için görece değerler ve normlar arayışının, ilk kurucusu denebilir. "Metafizik" kelimesi bile, ortaya koyduğu eserlerden gelmektedir; Fizik adlı kitabı oluşturan metinlerden sonra (meta; Yunanca, "sonra") yazılmış olan 14 kadar eserin, ölümün ardından biraraya getirilmesinden oluşmaktadır. Biyoloji ve mantık gibi insanlığın bilgi hazinesini oluşturan alanları ilk kez ortaya koyan kişidir. Başladınız anlamaya... Bu karikatürdeki, tam da istemem yan cebime koy mütevaziliği. Eserinin büyüklüğünden konuşulurken anlamıyormuş havasına girmeceler falan... Yani aslında *her şeyi* düşünmüş olduğunu bilmiyormuş gibi yapmalar... Süpürgenin kitapçığı olayından bile Aristo'nun bütün eserlerindeki şu anahtar "**Varlık**, pek çok anlamda söylenir" çıkıyor işte.

VAR BİR ETKİSİ!

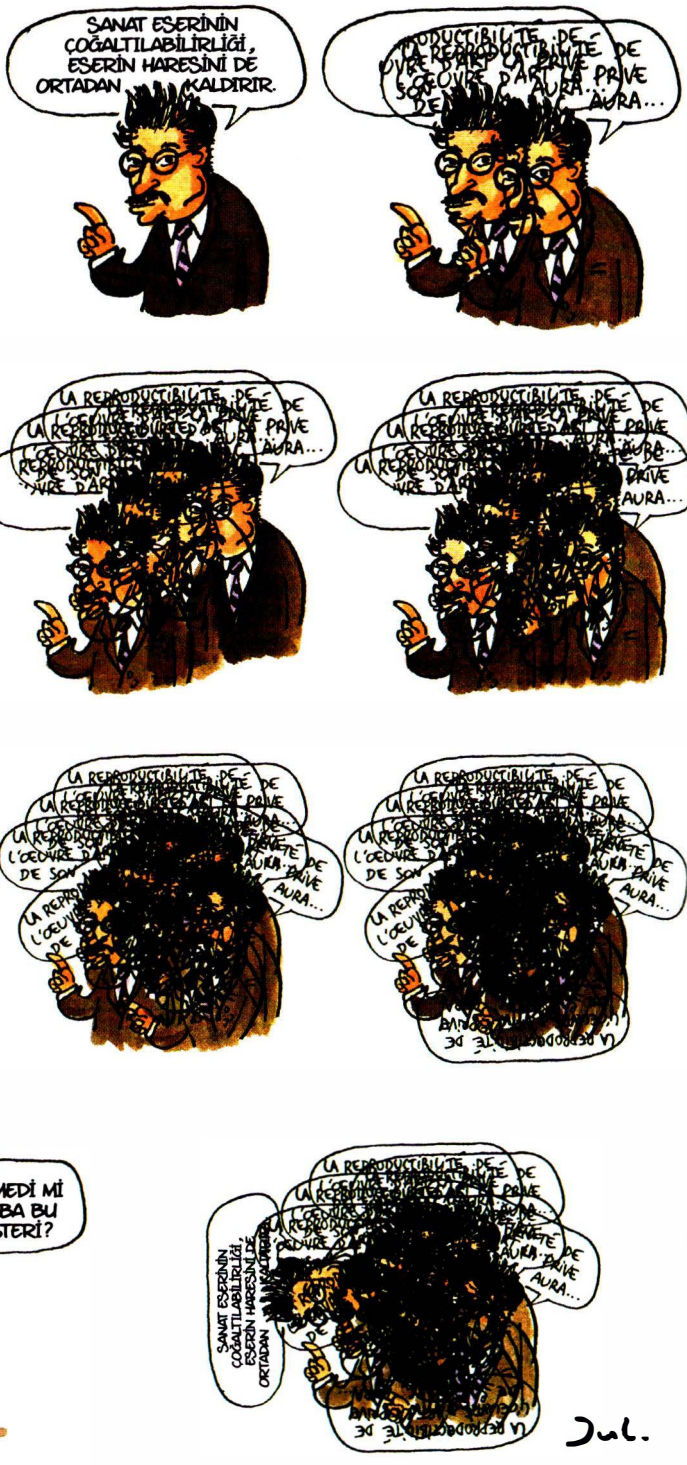

SPINOZA

Yahudi kökenli (1632-1677) Hollandalı filozof. Haham olmak için yetiştirilmesine rağmen Tanrı'yı "bir bütün olarak doğa" biçiminde yeniden tanımlıyor olmasıyla cemaatten herem edildi (Aforoz edilmek anlamında, dışlanmak). Etik adlı eseri geçmişten bugüne en çok etki uyandıran, en çok ilham veren kitaplardan biri olmuştur.

Varlık, canlının kendi varoluşunda devam etmesidir. Spinoza, yaşamın devinimini böyle betimliyor. Büyüyen bitki, "varlığında devam ediyor", hırıldıyan köpek "varlığında devam ediyordur" ve arzulayan insanın durumu da budur. Yani anlamak için daha fazlasını aramayın. Bakın. Bu kâğıda değil, dışarıya, hırıldayan köpeğe, uçsuz bucaksız kırlarda dörtnala giden o ata, uzayan boynuna, bacaklarının muntazam uyumuna; bu yaşam coşkusunun nedeni dünyada olmasıdır. Çünkü *dünyadadır,* der Spinoza, yani doğada, tanrıda. Bendeki yaşam, benimle ifade bulan Doğa-Tanrı'dır. Tam olarak içindeyim, nasıl olur da *etkilenmiyor* olabilirim? Düşüncelerim, arzularım Bütün'ün bende ifade bulması. (*Ben de bir bulut var benden içeri mi? Veya bir ayıda benden var, gibi mi?*) Üzgün olduğumda, "*varoluş gücümü düşüren*" bir biçimde etkiler bu beni. Mutlu olduğumda, "varoluş gücüm" artıyor demektir. Tanrı'da olduğum için asla özgür değilim. Ancak, neden özgür olamayacağımı anlamakta özgürüm. Bütün, Tanrı'da olduğuna göre İyilik ve Kötülük yoktur, Tanrı'daki varlığımla etkilenme biçimime göre ortaya çıkan iyi ve kötü vardır. Düşünen veya arzulayan insan, dört nala giden bir at değil sonuçta, doğruya doğru... Ama her iki durumda da *conatus* iş başında: yani bir canlının, nasıl bir canlı olursa olsun, "varlığında direnç gösterme" gücü bu, doğrudan doğruya yaşama gücü, daha sonra sadece insana indirgenmiş olarak Schopenhauer'in "İstenç", Nietzsche'nin "Güç istenci", Freud'un da "Libido" demiş olduğu güç. (*Biz simit diyoruz İzmir'de gevrek diyorlar gibi mi?*)

SÜRÜSÜNE BEREKET

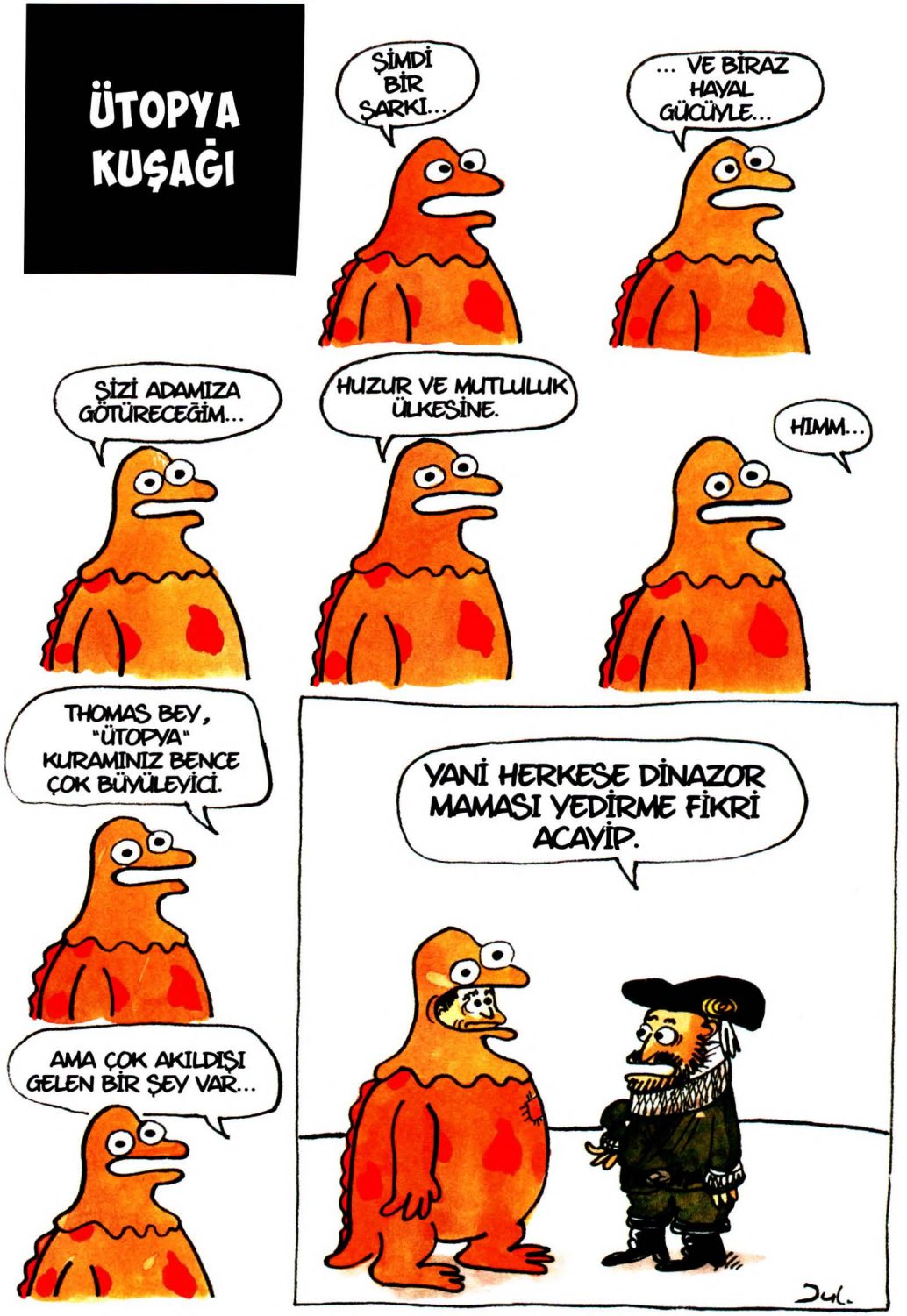

WALTER BENJAMIN

Alman filozof ve sanat eleştirmeni (1892-1940). Tekniğin Olanaklarıyla Çoğaltılabildiği Çağda Sanat Eseri adlı eserinde, fotoğraf döneminde eserle olan ilişkimizin nasıl değiştiğini düşündü.

İnsanlar Louvre müzesinde Mona Lisa'yı görmeden önce, bir kupanın veya tişörtün üzerinde mutlaka görmüş oluyor. Benjamin'e göre, sanat eseri işte bu yolla "haresini", gizemli mevcudiyetini yitiriyor. Artık tek bir anda ve tek bir mekânda biricik değildir sanat eseri. Teknikle çoğaltılabilmesi büyüsünü ortadan kaldırmış, sonsuz çoğaltılabilir oluşu sanat eserini sağırlaştırmıştır. Resim sanatının söze sığmaz hakikatinin içini boşaltan şeydir fotoğraf; teknik-tir sanatı öldüren. Benjamin'e göre "harenin seyrelmesi", sinemayla birlikte yeni bir boyuta varacak, sinema, "harenin bitişinin" sanatı olacaktır. Büyük ressamların eserlerini, malikânelerinin salonlarında sadece burjuvaların uzun uzun seyredebilmesinin bitmesine mi üzülelim yani? Yok canım, Benjamin böyle demiyor. (*Haaa, iyi*) Zira harenin seyrelmesi, kültürün demokratikleşmesinin diğer adı, mutlu bir olayın karanlık tarafı gibi yani. Cézanne'ın natürmortlarının çoğaltılmış biçimleri, oraya bizzat gidip görme arzusu uyandırabilir. *Ordet*'yi izlediniz mi? *Gözleri Tamamen Kapalı*'yı? Bunlar şimdi "harenin" bitişi mi? Tam tersi gibi değil mi aslında? Dünya çapında kabul görmüş bu eserlerin bir büyüsü yok mu? Peki ya bu başyapıtlara *harenin* söze sığmaz bir biçimini kazandıran şey ise teknik? Nirvana'nın *Unplugged* konserini hatırlayın, 1993. Kurt Cobain, gitarına eğilmiş, rage punk ile hippi kayıtsızlığını buluştururken, sesinin de bir yandan acının derinliklerinden hiç duyulmamış melodiler çıkarması... Milyonlarca insan televizyon karşısında büyülendi. Hemen ardından Nirvana'nın *Unplugged* CD'sinin yayılması, bu kederler içindeki rock yıldızına neredeyse her yerde tanınmışlık sağladı. "Hare"nin ölümü mü? Hem evet hem hayır. Eser, kitleler tarafından ulaşılabilir hale gelirken aynı zamanda farklı bağlamlarda ticari bir nesneye de dönüşüyor; kitle kültürünün doğuşu bu.

ÜTOPYA KUŞAĞI

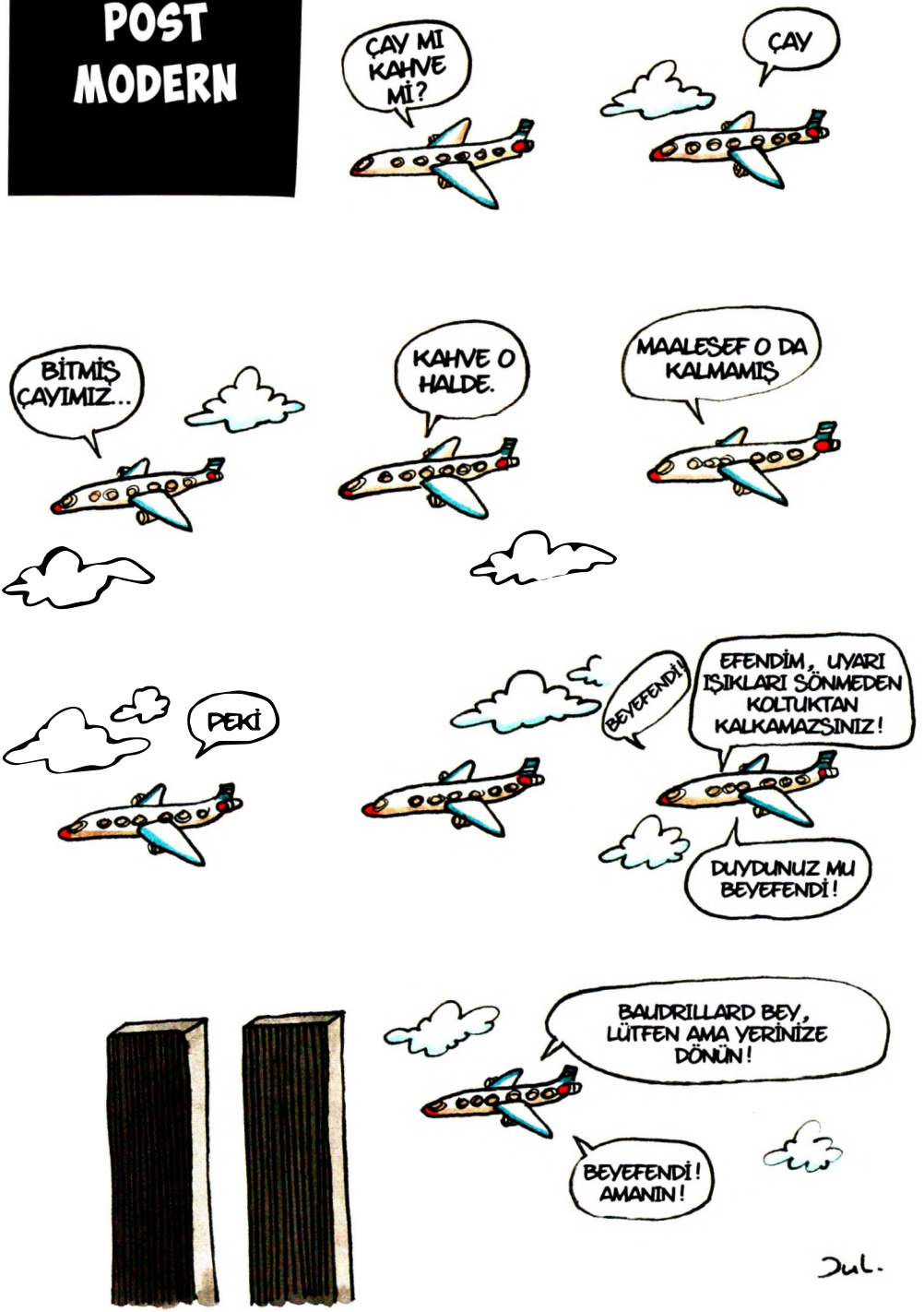

THOMAS MORE

İngiliz yazar, ilahiyatçı ve siyaset adamı (1478-1535). Erasmus'un dostu olmasına rağmen Luther'le arası pek limoniydi. Danışmanlığını yaptığı VIII. Henri tarafından idama mahkûm edilip "hain" olarak infaz edildi, ancak 1886'da Katolik Kilisesi tarafından kutsandı, 1935 yılında ise aziz ilan edildi. Ütopya'nın yazarı olarak ün saldı.*

Şimdi lütfen şu dinozor kostümlü kafaya bir bakalım; VIII. Heny'nin Anne Boleyn'le evlenmesini tanımamakta ısrar ettiği için 6 Temmuz 1535'te kesildi o kafa, dönemin İngiltere'sinde o sessizliği müthiş gürültü koparıyordu. Sadece Katolikliğe değil Henry'nin ilk karısı Aragon'lu Catalina'yla olan dostluğuna sadık kalışı yüzünden, bir kralın, canı istediği gibi bir boşanıp bir evlenmesini kabul edemiyordu. Üstelik VIII. Henry'nin ilk evliliğinden sonra toplam beş kez tekrarlanan evliliklerinin henüz ilkiydi. Anne Boley'den ayrılmak istemesi papa tarafından yasaklanmasının sonucu Anglikan Kilisesi doğdu, dahası Boleyn'in kafasını vurdurdu. (*Dört evliliğinin ikisini "kafa" keserek bitiren bir kral. Acaba nasıl ikna ediyordu? Söz, kafanı uçurmayacağım, sen farklısın.*) Thomas More bu evliliklere şahit olamadı elbette ama *Ütopya*'nın inci gibi parıldadığı önemli eserler kaleme aldı. Bu eserinde, XIX'uncu yüzyılda Fourier gibi ütopyacı sosyalistlere ilham kaynağı olan o Platoncu ideali, iyilikler toplumunu tekrar gündeme getirdi; örneğin, her evin kapısının bir yabancıyı konuk etmek için açık olması. 1516'da yayınlanan *Ütopya*, ortak toprakların imeceyle işlendiği kırsal alanın kapitalist mülkiyet tarafından vahşice işgalinin, kısacası merkantalizmin* yol açtığı toplumsal felaketlerin kökten bir eleştirisi olarak da okunabilir. İdam sehpasına çıkarken şöyle söylediği rivayet edilir: "Yardım edin de basamakları çıkayım, inmeyi tek başıma hallederim". Erasmus, *Deliliğe Övgü* eserini de bu çok sevdiği dostunu düşünerek kaleme almıştır.

POST MODERN

ÇAY MI KAHVE Mİ?
ÇAY
BİTMİŞ ÇAYIMIZ..
KAHVE O HALDE.
MAALESEF O DA KALMAMIŞ
PEKİ
BEYEFENDİ!
EFENDİM, UYARI IŞIKLARI SÖNMEDEN KOLTUKTAN KALKAMAZSINIZ!
DUYDUNUZ MU BEYEFENDİ!
BAUDRILLARD BEY, LÜTFEN AMA YERİNİZE DÖNÜN!
BEYEFENDİ! AMANIN!
Jul.

BAURDILLARD

Fransız sosyolog ve filozof (1929-2007). Özellikle de Tüketim Toplumu ve Baştan Çıkarma Üzerine adlı eserleriyle tanınmıştır.

"Bir dolu sıradan görüntü ve bir dizi saçma sapan olayla karşı karşıya kalınmış olduğu sırada New York'taki terörist eylem görüntü ve olay olarak canlanıyor" Buraya kadar her şey yolunda, 11 Eylül 2001'ün ardından Baudrillard'ın *Le Monde* gazetesindeki makalesinin ortalarındayız. Teröristler, "görüntünün beyaz ışığı ile terörizmin siyah ışığının" işbirliğinde kendi ölümlerini ortaya koyarak Batı'nın silahlarını (Borsa spekülasyonu, medya ağları) ele geçiriyor. Evet ya, devamı da var. Ardından Maniheizm düzeyinde bir sesleniş var sanki: "Safça zannettik ki İyi'nin [...] tüm alanlardaki gelişiminin (bilim, demokrasi, insan hakları) Kötü'nün yenilmesine bağlıdır. İyi'nin ve Kötü'nün aynı anda, hattâ aynı dalgayla iktidara kavuştuğunu kimse anlamış görünmüyor." Hadi peki, neden olmasın... Bir de şu ünlü "gerçeklikten uzaklaşma" kuramı var; "Saldırının yarattığı büyülenmenin, öncelikle görüntünün büyülemesiyle aynı olması", sürekli dönüp gelen görüntülere olan ilgimizin arkasında kalan olayın gerçekliğinin silinmesini beraberinde getiriyor. Buradan da "11-9 bir olay değildir" önermesine varıyor ki, bundan önceki "Körfez Savaşı bir olay değildir" önermesinin yankıları epey bir arkadaşlığını bitirmişti. Şimdi acaba hostes bunun intikamını mı alıyor? Çay ve kahve diye bir olay da yok! Hostesin gücüne gitmesin, soru anlamlı. Bizde en çok ne iz bırakıyor? Gerçek olay mı, yoksa tekrar tekrar dönüp gelen görüntüler mi? Gerçek olan mı temsili olan mı? Neyse bari bahisleri kapıyor belli bir yerde; "Terörizm ahlakdışıdır. Dünya Ticaret merkezi olayı, bu temsili meydan okuma ahlakdışıdır ve ahlakdışı bir küreselleşmeye cevap vermektedir." Sanki iki ahlakdışılık karşılaştırılabilirmiş gibi... Şu da var; "Nihai her düzene alerji duymak [...] neyse ki evrensel ve İkiz Kuleler de [...] bu nihai düzenin mükemmel bir örneğiydi". Her şeyi bırakalım şu "ne mutlu ki" ifadesine bakalım, orada ölen 5.000 kişiye bakalım. Saçmalık da kendine güzel yer bulmuş.

SİNEK KAYDI

MERHABALAR EFENDİM, KENDİMİ TANITAYIM, LIONEL LAMBERTI.
ŞİZE ÜÇ BIÇAKLI YENİ ÜRÜNÜMÜZÜ TANITMAYA GELDİM.
İLK SIRADAKİ BIÇAK KILLARIN İLKEL BİRİKİMİNİ ALIRKEN...
İKİNCİ BIÇAK VARLIKLARINA EL KOYUYOR VE...
... ÜÇÜNCÜ BIÇAK DA EŞİT BİR ŞEKİLDE DAĞILMALARINI SAĞLIYOR.
ZATEN SLOGANIMIZ DA "KILLAR TA KÖKÜNDEN SİLİNSİN!"
... TERECİYE TERE SATMAYA GELMİŞSİN.
MARX
SAĞOL CANIM...

MARX

Alman siyasetçi, iktisatçı ve filozof (1818-1883), Birinci Enternasyonal'in (Uluslararası İşçi Birliği) kurucularından, Engels ile birlikte Komünist Manifesto'nun yazarı. Ve bugün dahi seviyesine erişilememiş olan o müthiş eserin Kapital'in yazarı.

"Mazi ta kökünden silinsin!" bu ünlü devrimci marşta (*Enternasyonal*) Marksizm'in proletaryayı devrime çağırması böyledir. Şimdi eğri oturalım doğrudan felsefe konuşalım. Gençliğinde "Sol Hegelciler Kulübü'nün" bir üyesi olmakla birlikte.... (*Yahu bırakalım bunları da işin özüne gelelim. Misal felsefe şu)* Hegel'de zihnin varlıkla ilişkisini ifade eden diyalektik, Marx'ta maddenin devinimini, tarihin devindiricisi olarak sosyo-ekonomik çelişkilerini (toplumsal sınıfları) ifade eder, yani Hegel'in tez-antitez-sentez üçlemesi Marx'ta bambaşka bir hal alır. "Bugüne kadar filozoflar dünyayı sadece yorumladılar, oysa önemli olan onu değiştirmektir."* (*Var mı başka "dünyayı değiştirelim" diyen filozof? Yok. Sözü yine ona bırakalım,* denetlenmeyen *binaların asansörlerinde, madenlerde ölenlere ne çağrısında bulunuyor?)* "İşçi sınıfının kurtuluşu yine kendi eseri olacaktır. "(*Peki içinde bulunduğumuz durum?*) "Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, birbirleriyle kişisel iradelerine bağlı olmayan, zorunlu ve belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. |...| Burjuva üretim ilişkileri toplumsal üretim sürecinin en son çelişkili biçimidir, ancak bireysel bir çelişki anlamında değil, bireylerin toplumsal varoluş koşullarından doğan bir karşıtlık anlamında.|...| Burjuvazi |...| Doktoru da, hukukçuyu da, rahibi de, şairi de, iktisatçıyı da, kendi ücretli emekçisi haline getirmiştir."** (*150 yıl öncesinden ekonomipolitik çözümlemesiyle bugünü açıklayabilen başka isim var mı? Yok. Yani, dolayısıyla karikatürde de görüldüğü üzere, konuyu bilen adama pazarlama taktikleri çözmez. Kaçın kurasıyız, bunları mı yiyeceğiz?*)

HÜZÜNLÜ DÖNENCELER
BORORO KABİLESİNDEN BEKAR BİR ANNENİN...
... BİSEKSÜEL BİR İNÜİT'LE OLAN BİRLİKTELİĞİ
BOŞANMIŞ BİR TUPİ-GUARANİ'NİN...
BİR JİVARO KIZIN KLONUNU EVLAT EDİNMESİ
BURYAT NİNE'NİN KÖK HÜCRELERİYLE ÇİFT YUMURTA İKİZLERİNİN HAYATININ KURTULMASI
GENÇ BİR NAMBİKVARA KADININ...
SAYIN LEVI-STRAUSS...
"AKRABALIĞIN TEMEL YAPILARI" KİTABINIZIN GENİŞLETİLMİŞ BASKISI REKOR KIRACAK!
BİR RAELCİDEN TÜP BEBEK SAHİBİ OLMASI!
Jul.

LÉVI-STRAUSS

Fransız etnolog (1908-2009), felsefe öğretmeni, Brezilya ve ABD'den sonra Collège de France'ta öğretmenlik yaptı. Yaban Düşünce, Hüzünlü Dönenceler ve Çıplak İnsan en bildik eserleridir.

Şimdi genç bir Nambikvara kadının bir Raelciden tüp bebek sahibi olması barbarlık gibi mi geldi? "Barbar, öncelikle, barbarlığın olduğuna inanandır" diye cevap verir Lévi-Strauss. Örneğin batı, yabanıl olanın barbar olduğuna inanır. Lévi-Strauss göstermiştir ki "yaban düşünce" (Fransa'dan ayrılıp Brezilya'da bilinmeze doğru yaptığı yolculukta karşılaştığı yerli halkların düşünme biçimi) bizimkinden daha az akılcı olsa bile bizim soyut imleyenleri ifade etmemizde olduğu gibi "imge-işaretlerin" ifade edildiği bütünüyle karmaşık, bütünüyle *yapılaşmış* bir düşüncedir. Bu yapıların -görünürde olmayan ama gerçek olan iskeletler- ortaya konuşu, Lévi-Strauss'un bir anlamda temsilcisi olduğu yapısalcı yöntemin ayırdedici bir özelliğidir. Amerika yerlilerinin 100 efsanesini incelerken bu efsanelerin ortak anlatı *yapısına* da büyük bir şevkle bağlanmıştı. Ancak Lévi-Strauss 1940'lı yıllarda Alman işgali altındaki Fransa'dan ve tabii Yahudi düşmanı yasalardan kaçıp New York'a gittiğinde Breton ve Duchamp ile arkadaşlık kurmuştu. Şaheseri *Akrabalığın Temel Yapıları: Hüzünlü Dönenceler*'in skandal yaratacak genişletilmiş bir baskısına elbette ihtiyacı yok (*Karikatüre bakılırsa aynen sosyete dergisi gibi dedikoduyla dolu*). Bu eserinde seyahatlerini ve düşüncelerini son derece şairane bir üslupla kaleme aldı. Günün birinde "kültürlerimizin gökkuşağı öfkemizle kazılmış boşlukta yitip gitmesi" gerçekleşecek midir sorusunu sordu. 1955'ten itibaren insanın doğaya yaptığını gözlemlediğinden karamsarlıkla veriyordu cevabı: "Dünya insansız başladığı hayatını yine insansız bitirecek". Yapısalcılık ile şiiri birleştiren bu adam 2009 yılında 101 yaşında öldü.

KELEBEK ETKİSİ

LAO TSEU

Çinli düşünür (MÖ. 6'ıncı yüzyıl) ve Taoculuk'un kurucusu. Kaleme aldığı ve kendi adıyla anılan metin (Lao Tseu veya Laozi) Taoculuk'un esası sayılmaktadır. Peki Lao Tseu sadece o metinde geçen bir isim midir yoksa gerçekten yaşamış olan biri mi? Taoculuk din midir yoksa bir felsefe mi?

Şimdi önce Lao Tseu'yu dinleyelim: "Günün birinde, filozof Lao Tseu çiçekli bir bahçede uyumuş ve bir rüya görmüş. Çok güzel bir kelebekmiş. Oradan oraya uçan kelebek en sonunda yorgunluktan uyuyakalmış. Kelebek de bir rüya görmüş. Rüyasında Lao Tseu imiş. Tam o sırada uyanmış Lao Tseu. Kelebeği görenin kendisi mi olduğunu yoksa onu gören kelebek mi olduğunu bilememiş."

Bir de Descarkes'ı dinleyelim: "Gece yatağımda çırılçıplak uyuduğum halde kendimi giyinik ve ateşin başında kimbilir kaç defa görmüşümdür? O uykudaki gözlerle bu kağıda bakıyormuşum gibi gelmiyor tam da şu anda; [...] belli bir kasıtla ve bile isteye uzatıyorum elimi ve bunu hissediyorum: Uykuda olan şeyler bunun kadar açık ve belli değil. *Ancak, iyice düşündüğümde, uykudayken böylesi illüzyonlarla sık sık yanıldığımı hatırlıyorum. Bu düşüncede ısrarla durduğumda, uyanıklığı uykudan kesinkes ayırdedileceği kesin işaretler, yeterince kesin hiçbir iz bulunmadığını* tam olarak görebiliyorum, tamamen hayret içindeyim."

O halde? Çin, sık sık dendiği üzere Batı'nın tamamen tersi, tamamen ötekisi mi? Lao Tseu'da tıpkı Descartes'taki gibi aynı kuşku işbaşında değil mi şu halde; gerçek olan nedir? Aslında buradaki arayışın ikisi de aynı derecede çelişkili çünkü iki kuşkuculuk da kökten, temelden bir kuşku değil; erişilebilecek olana erişmek için bir yöntem sadece: Descartes'taki kendini bilme, La Tseu'daki ise kendini dönüştürme. Kendinden şüphe kendini inkâr değildir. Gerçeğin paranteze alınması, "ötemizdeki bir dünyanın" varlığına vurgu yapmaktan başka bir şey değil aslında. Demek ki paranteze almak, vurgulamak anlamında.

*Görünür azınlık: Belli fiziksel özellikleriyle bir ülkede kolayca ayırt edilebilir olan azınlıklar.

İBN-İ RÜŞD

Endülüslü filozof ve ilahiyatçı (1126-1198). Bunun yanısıra hukukçu, hakim ve matematikçi. Dönemin Müslüman devlet adamları tarafından sapkın ilan edildi, Avrupa'da kimi tarihçiler tarafından laik düşüncenin kurucularından biri olarak kabul edilmektedir.

İbn-i Rüşd hakkında abuk sabuk bir sürü şey anlatılır; yok efendim yılan boğmuş da ölmüş, yok taşlanarak öldürülmüş, yok efendim karnından şişleyerek işkence etmişler. Amerikan sinemasına göre hoşgörünün kahramanı ama Rönesans resminde dinci bir fanatik. (*Akinolu Tommaso Hıristiyanlık ile Aristo'nun ilkelerini buluştururken İbn-i Rüşd'ün Aristo yorumunu tu kaka ilan ediyor ya, ondandır.*) İnanç ve aklı buluşturduğu ileri sürülür... bazen de tam tersi; Skolastik filozoftur, fazla diyalektik olanlara Kuran'ın mesajını iletir diyen de var. Yani iki görüşten de çeşit çeşit var. İbn'i Rüşd Kuran'da bilinmesi gereken bir buyruk görür ama bunun sadece eğitimli kişilerce anlaşılabileceğini öne sürer. *(Eğitim şart. Bir de Mitab-ül Keşf diye bir eseri var ki yabancı dillere "Dini Dogmaların Gösterilmesi Yöntemlerinin Ortaya Çıkarılması" adıyla çevrildiği oluyor.)* Bunlar dışındakilere spekülatif (*yani yalan yunnuş*) söylevlere maruz kalmamalıdır diyor, onlara lazım olan şey, mesajın kolay anlaşılır ve şiirsel bir biçimi. İbn-i Rüşd'ün "Kâfirlerle" olan mücadelesinin de farklı bir anlamı vardır; ona göre, kâfir, halka doğru biçimde hitap etmeyendir. Kuran'ı, Homeros'un bir büyük destanını ele alır gibi yüzyıllarca Antik Yunan'ı sahiplenerek yeniden okuyan bir Arap felsefesinin kanlı canlı örneğidir İbn-i Rüşd. Aristo'nun eserlerinin bir dizi yorumlamasını kaleme alırken, Platon'dan da "insanın ilahi olanı akılla kucakladığı bir hayat" düşüncesini ufkunda tuttu. Ondan önce kimsenin aklına gelmediği konuları sentezledi; hukuk mantığı, eczacılık, tıp ve hattâ astronomi. İbn-i Rüşd ve Araplar'ın tarihe katkısı "görünürde azınlık" değil elbette, kimsenin kotasına veya iznine de ihtiyaç duymuyor.

KANT'ARIN TOPUZU

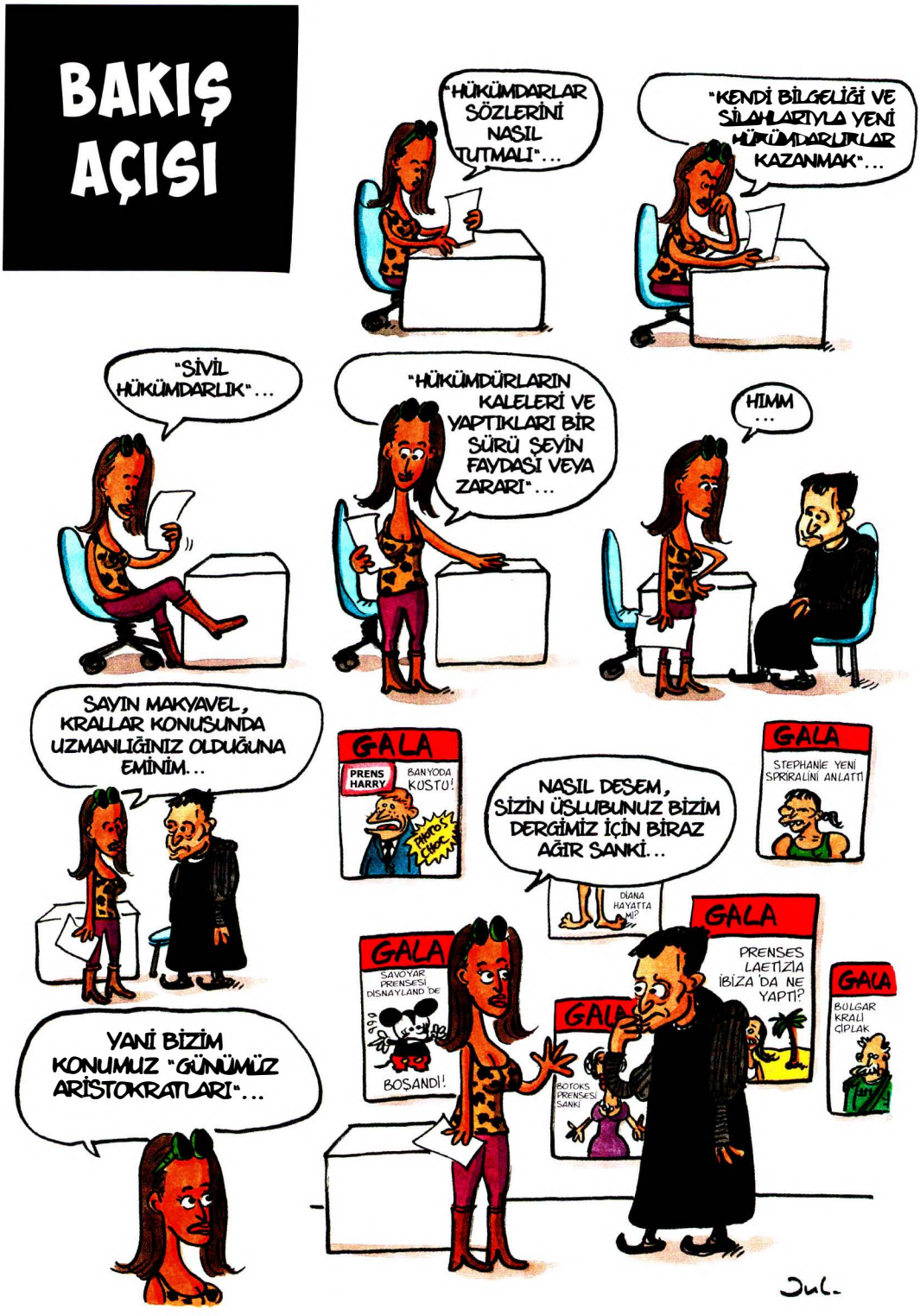

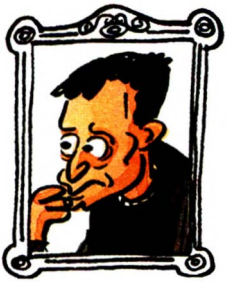
KANT

Alman filozof (1724-1804). Doğduğu küçük şehir Könisberg'den dışarı adımını bile atmadı ancak "Ne bilebilirim? Ne yapmam gerekir? Neyi umabilirim?" sorularıyla birlikte felsefe tarihini hallaç pamuğu gibi atacağı en önemli üç eserini yazdı: Saf Aklın Eleştirisi, Pratik Aklın Eleştirisi, Yargı Yetisinin Eleştirisi.

Kant'ın bu neşesinde garip bir şey yok. (*Adamı Street Fighter Ken gibi çizmişsiniz daha ne olsun?*) Pratik Aklın Eleştirisi'nde, ahlak felsefesinin nasıl da sadece kuramsal bir spekülasyon olamayacağını tastamam göstermiş oldu: Gerçek anlamıyla bir ahlak felsefesi somut hareketimizde bize yol gösterebilmeliydi, işte bu kanıdaydı. Ahlaki açıdan nasıl hareket etmeli? Nasıl İyilik yapılır? Kant'ın deyişiyle söyleyeceksek, bir başkasını "hiçbir zaman bir araç olarak değil ama bir amaç olarak görmek" nasıl mümkün olacak? Ahlaki yasanın uygulanması yeterlidir diyor Kant, özetle; "hareketinin özünden evrensel bir ilkenin çıkabileceği biçimde davran". Yani diyor ki, herkes sizin yaptığınız gibi yaparsa dünya nasıl bir yer halini alır, onu düşünerek yapın ne yapacaksanız. Mesela herkes öç alma duygusuyla hareket etse? Dünya fenalanmaya, teklemeye başlamaz mı? (*Sanki bugünlerde de öyle gibi*). O halde bunun nedeni davranışınızın ahlakdışı olmasıdır. Diğer taraftan, eğer davranışınız tereyağından kıl çeker gibi kolaylıkla evrensel bir ilkeye temel olabiliyorsa, ahlaklı bir davranıştır. Kolay yani. (*Nasıl kolay, bazıları kendilerini evrenin merkezinde zannediyor.*) Ahlak felsefesi –entelektüel ortamlarda pratik veya kılgısal felsefe deniyor– sıklıkla unutulan bir şeyi, yani eylemi gözetmiştir. Aristoteles, henüz kendi çağında, *Nikhomakhos'a Etik* ve *Eudemos'a Etik* adlı eserleriyle bize daha cesur veya daha erdemli olma konusunda yardımcı olmayı önermektedir. Kant bunu daha ileri taşır; "ahlaki ilkeye tam bir sadakatle" hareket etmediğimizi bileceğimiz bir belirti öne sürer. Eğer ahlaklı hareket etmişsek, bunun ödülünü kendimize saygı duyma, yani "özsaygı" olarak alacağımızı yazar.

BAKIŞ AÇISI

"HÜKÜMDARLAR SÖZLERİNİ NASIL TUTMALI"...
"KENDİ BİLGELİĞİ VE SİLAHLARIYLA YENİ HÜKÜMDARLIKLAR KAZANMAK"...
"SİVİL HÜKÜMDARLIK"...
"HÜKÜMDÜRLERİN KALELERİ VE YAPTIKLARI BİR SÜRÜ ŞEYİN FAYDASI VEYA ZARARI"...
HIMM...
SAYIN MAKYAVEL, KRALLAR KONUSUNDA UZMANLIĞINIZ OLDUĞUNA EMİNİM...
GALA
PRENS HARRY
BANYODA KÜSTÜ!
Pamps Effect
GALA
STEPHANIE YENİ SPRİRALİNİ ANLATTI
NASIL DESEM, SİZİN ÜSLUBUNUZ BİZİM DERGİMİZ İÇİN BİRAZ AĞIR SANKİ...
DİANA HAYATTA MI?
GALA
SAVOYAR PRENSESİ DİSNAYLAND'DE
BOŞANDI!
GALA
PRENSES LAETİZİA İBİZA'DA NE YAPTI?
GALA
BOTOKS PRENSESİ SANKİ
GALA
BULGAR KRALİ ÇIPLAK
YANİ BİZİM KONUMUZ "GÜNÜMÜZ ARİSTOKRATLARI"...
Jul.

MAKYAVEL

İtalyan filozof ve diplomat (1469-1527). Floransa Cumhuriyeti'nin ikinci şansölyelik sekreteri. Medici sülalesinin iktidara gelmesiyle birlikte sürgüne gitmek zorunda kaldı. Siyasi iktidar sahipleri için bir el kitabı niteliğindeki Hükümdar adlı eserini o sıralarda kaleme aldı.*

Sosyete dergisinin genel yayın yönetmeni aslında çok yanılıyor, halbuki ondan nasıl yararlanabileceğini akıl etmeliydi; Makyavel, *Hükümdar* adlı eserinde, görünüşün siyasetteki rolünü kuramsallaştırır, iktidardaymış *gibi görünmenin* zaten iktidarda olmak olduğunu ortaya koyar. Bir hükümdarın becerisi, manevi gücünde, ordusunu olduğu kadar görüntüsünü ve namını hep iyi tutmasındadır. Eh ne de olsa yıl 1513! (*En güzeli giyotin, böylece hükümdarın böyle şeylerle ilgilenmesi gerekmiyor.*) Hükümdar "tilkinin kurnazlığı" (Olmak istediği güçlü adamın görünümünü kazanmak) ile "aslanın gücünü" (Topraklarını savaş yoluyla genişletmek) kaynaştırmayı bilmeli. Makyavel'in hakikati kavrayış biçimi sosyete dergisinde yazı dizisine benzemez tabii. Hükümdar, hakikati, koşullara göre kimi zaman gizleyebilmeli kimi zaman da açığa çıkarabilmelidir. Siyaset sanatı budur. (*Artık sandık sanatı var, civciv çıkacak kuş çıkacak olmadı baştan yaparız.*) Amaç -iktidarı almak veya korumak- araçları meşru kılar. Bu "şeytani" değil, sadece "makyevelist" bir şey; yani gerçekçi. Bu siyasi gerçekçilik elbette Ortak İyi veya Tarih'in Anlamı sevdalılarının ideallerindekilerle bağdaşmıyor. Rönesans'ın diğer yüzü; Antikçağ'ın düşüncelerine bir dönüş değil, o kuru ve duru gerçeklikte belli bir modernizmin kuruluşu. Sosyete dergisi sabun köpüğü şeyler üretecek elbette çünkü bugünün gösteriş gerçeğinin bir parçası; bugünün aristokratları büyük hayalleri veya yüksek gönüllü olmalarıyla ilham veriyor değil, okuyucu onları tuvalette görmek istiyor, botokslu istiyor, kavga ederlerken görmek istiyor; yani *gerçekteki halleriyle* görmek istiyor. En gerçekçi siyasi düşünür derginin kapısından girmiş, kapıyı adamın yüzüne çarptı, amma salakmış.

GÖSTERİ DEVAM ETMELİ!

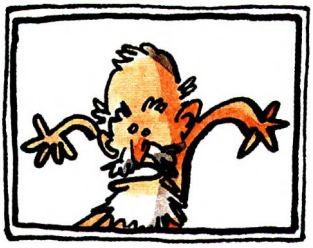
DEBORD

Fransız yazar, denemeci ve sinemacı (1931-1994). Harfçilik Enternasyonali, ardından da Sitüasyonist Enternasyonal'in kurucusu. Son Fransız avangardı. En önemli eseri, Gösteri Toplumu.

Karikatürdeki Debord o film yapımsıcının karşısına herhalde iş istemek için çıkmış olamaz, olayı gözlemlemek için "gösteri toplumunun" ta merkezine sızmış durumda. İnsanın kendini kaybettiği o hiç de sevmediği dünyanın tam kalbinde yani. Peki ama nedir "gösteri"? "Bilgilendirme [...], reklam veya eğlence ürünleri tüketimi türünden biçimleriyle gösteri, üretimde *önceden yapılmış* bir seçimin her yerde mevcut olan olumlamasıdır." O halde böyle bir "gösteriyle" ilgili eğlencelerimizde, sinemaya gittiğimizde veya giysi aldığımızda, kapitalist üretim tarzının dayattıklarına uyuyoruz demektir. Debord hep marksist olmakla birlikte -iktisadi üretim sistemi her şeyin belirleyenidir sonuçta- sermaye birikiminin yerine modern bir tür *görüntülerin birikimi* kavramı geçirdi: "Modern üretim koşullarının egemenliğindeki toplumların tüm hayatı, devasa bir gösteri birikimi olarak kendini ortaya koyar. Doğrudan deneyimlenen her şey, bir temsilin uzaklığındadır artık." O dünyada, her şey sahtedir. Bir televizyon programının sunucusu bir kitabı yerlere göklere sığdıramıyorsa, bunun nedeni o kitabın o televizyon kanalıyla aynı şirketler grubunda olmasıdır. Sıradışı genç bir rockçı sahneye giriyorsa, bunun nedeni, sanatının sadeliğini büyük bir gösteriye çevirecek büyük bir plak şirketiyle sözleşme imzalamak içindir. Hegel "sahte", diğer adıyla "olumsuz" olanı, hakikatin bir uğrağı olarak ileri sürmüştü; Hakikatin Belirlemesi olarak düşünülmüş bir Tarih'te mümkün tabii. Debord'da ise tam tersi: Hakiki olan Sahte'nin bir uğrağıdır. Hattâ o televizyon programında ağırlığı olan bir yazar söze girse, sesi o "sahte" sözlerin dalgasında, yani o gösteride yutulacak, sonuçta ya susmak ya da bağırmak zorunda kalacaktır. Debord 30 kasım 1994.

ASIL NİYET ÖNEMLİ

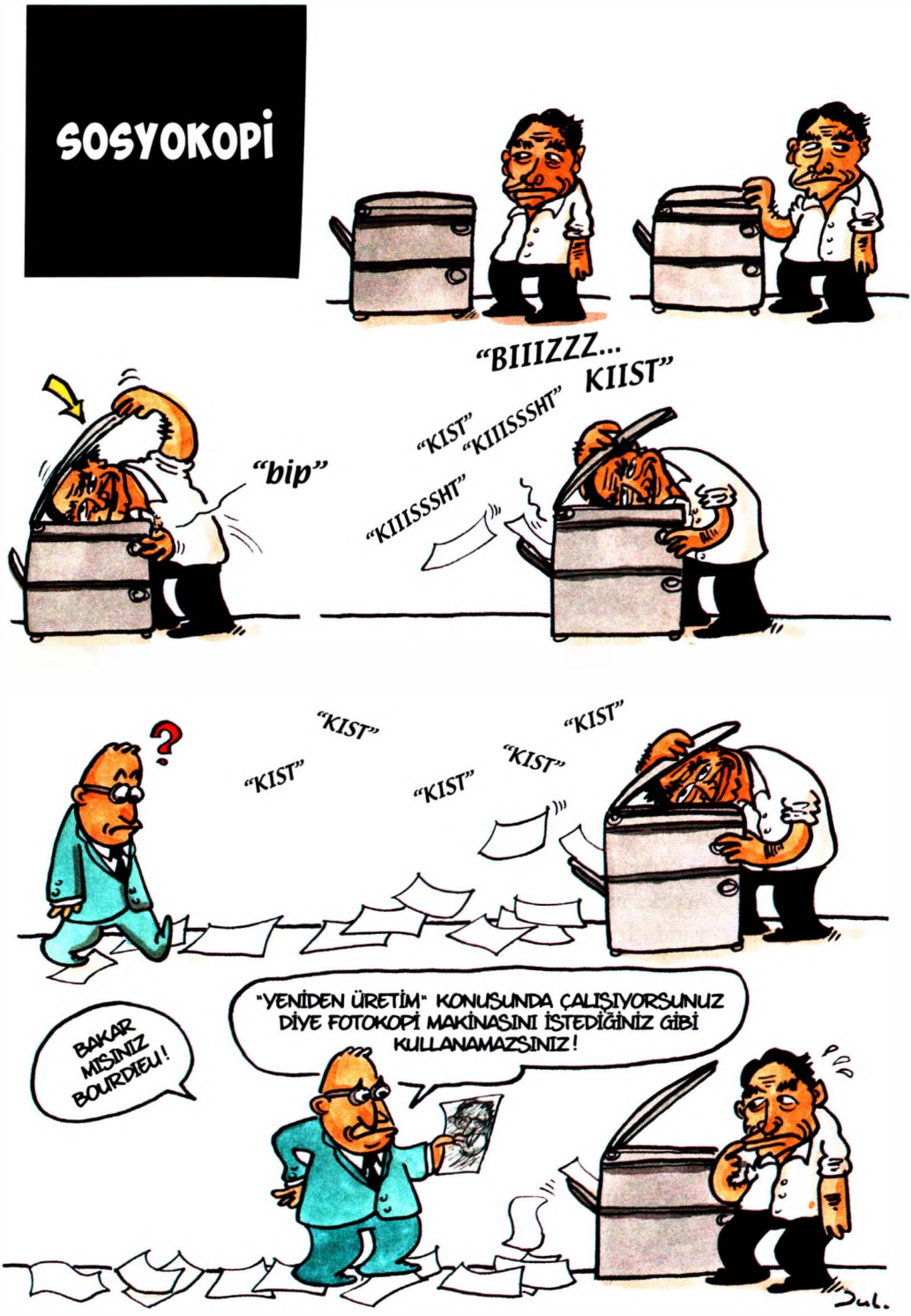

HUSSERL BÖYLE

Alman filozof (1859-1938), "fenomenolojinin", şeyleri "kendilerini gösterdikleri biçimiyle" ele alma yönteminin yaratıcısı. Sartre, Bulantı adlı eserinde, onun savlarının edebiyat çevirisine girişmiştir.

20'inci yüzyılda, Almanya ve hemen ardından Fransa'da Husserl'in başını çektiği bir grup düşünür, felsefeyi yerinden oynattı. "Fenomenlere dönmek" - buydu programları. Merleau-Ponty, Heidegger, Sartre... Ve büyük bir heyecan uyandırdı. (*Heyecan kendi aralarında sınırlı kalmış olabilir mi?*) Bu felsefecilerin yarısı bugün hâlâ Heideggercidir (Diğer yarısı da Kantçı). Filozoflar yüzyıllardır fenomenlerin *ardında* -diğer bir deyişle, şeylerin, bize göründükleri hallerinin ardında- neyin olabileceğini tutkuyla aradılar (*Halbuki fenomenlerin önünde maymuna dönüyoruz*). Diğer taraftan buldukları ne varsa -göze çarpmayan İdealar'ın Göğü (Platon), bir Töz (Spinoza), bir İstenç (Schopenhauer)- aslında daha çok aleyhlerine konuşuyor. "Aramayın! Fenomenlerin ardında bir şey yok!" diye bas bas koro halinde bağırıyor adına şu "fenomenolog" denilenler. Hakikat kendisini bütünüyle görünür olanda gösteriyor. Bir örnek: metronun çıkışında bir arkadaşımızla buluşacağız ve kalabalığın ortasında fark ediyoruz onu. İç dünyasını değil, doğasını hiç değil, belirmesini fark ediyoruz; bütünüyle "fenomen" oluş tarzında -Merleau-Ponty'nin de hoş bir yakıştırmayla dediği gibi "üslubunda"- oynanan özgün bir ortaya çıkış. Başka bir örnek: Sartre'ın *Varlık ve Hiçlik* adlı eserinde bahsi geçen garson. Garsonu oynuyor, tüm tavırlarını takınıyor, garson olmayı oynayarak garson olmak dışında bir şey yapamaz: Varolmak, belirmektir. Bana nasıl yürüdüğünü, nasıl kucaklaştığını, taşkınlık yaptığını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim. Acaba asıl onlar -Husserl, Sartre, Merlau-Ponty...- fenomen değil mi diye merak ediyor insan!

SOSYOKOPİ

"BIIIZZZ...
KIIST"
"KIST"
"KIIISSSHT"
"KIIISSSHT"
"bip"
"KIST"
"KIST"
"KIST"
"KIST"
"KIST"
?
"YENİDEN ÜRETİM" KONUSUNDA ÇALIŞIYORSUNUZ DİYE FOTOKOPİ MAKİNASINI İSTEDİĞİNİZ GİBİ KULLANAMAZSINIZ!
BAKAR MISINIZ BOURDIEU!
Sul.

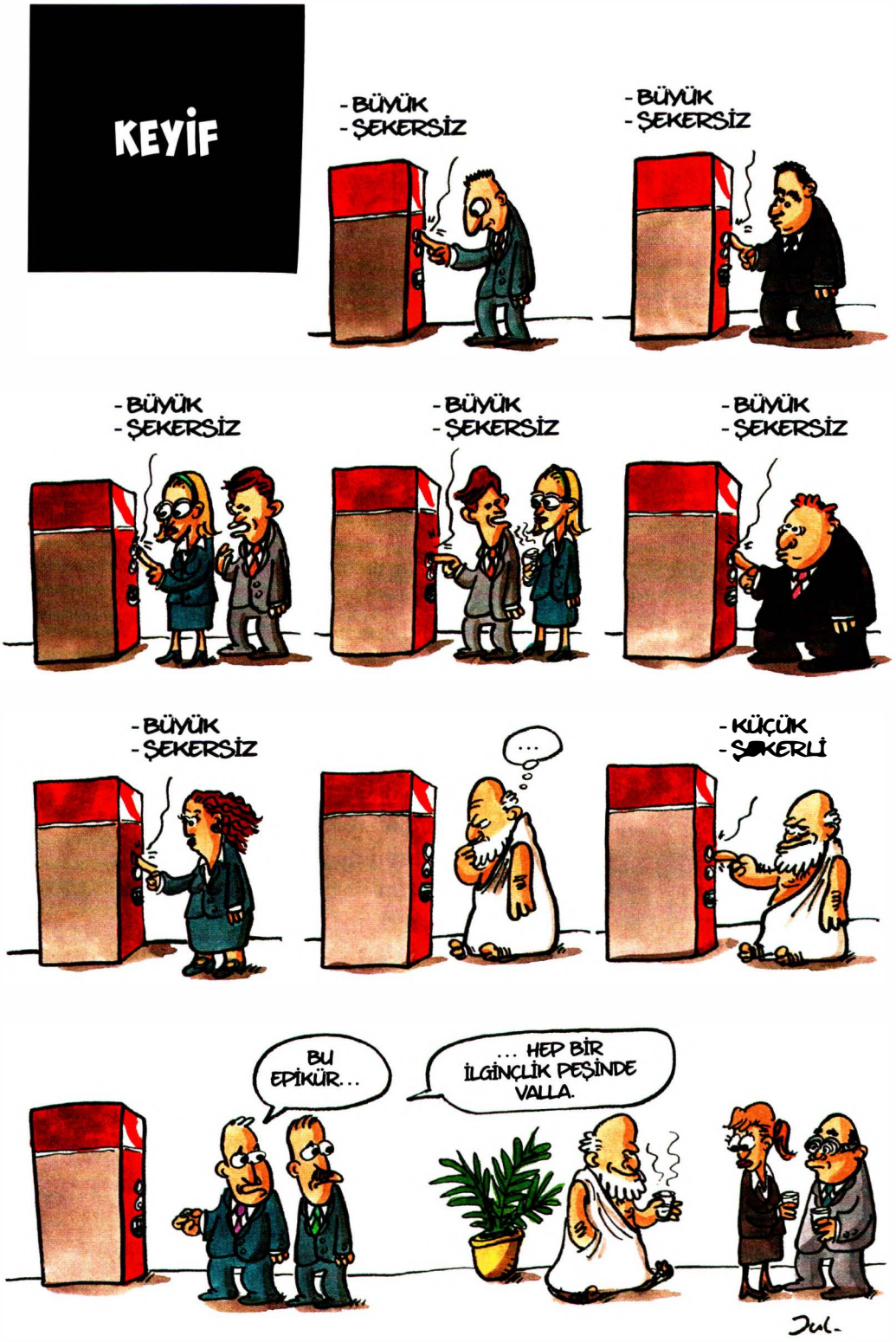

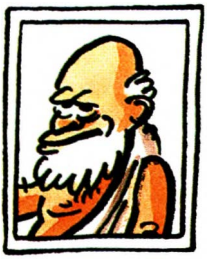
BOURDIEU

Fransız sosyolog (1930-2002), toplumsal tahakküm mekanizmaları ile bunlardeki gerçek veya temsili şiddeti inceledi. En bilinen eserleri: Seçkinlik Mertebesi: Yargıların Toplumsal Eleştirisi ve Jean-Claude Passeron'la birlikte kaleme aldığı Mirasçılar: Öğrenciler ve Kültür adlı eserlerinin yanısıra Karşı Ateş, Devletin Soyluluğu, Televizyon Üzerine sayılabilir.

İki tür sosyolog vardır. "Parçanın Bütün'den üstün olduğunu", bireyin (bir toplumsal grup aidiyeti söz konusu olsa bile) seçimlerinde, arzularında ve zevklerinde özgür olduğunu düşünenler. Bunlar genellikle "sağdadır" ve isimleri de Max Weber veya Raymond Boudon olur. "Bütün, parçadan önemlidir" diye düşünüp bireyin seçimleri ve arzuları toplumsal gruba aidiyetleriyle belirlenir diyenler. Bunlar genellikle "soldadır" ve isimleri Émile Durkheim veya Pierre Bourdieu olur. Tüm hayatı boyunca, ciddi bir istatistikçi tavrına eşlik eden canhıraş bir çaba ve kimi zaman da sayı sütunlarından sıyrılabilen biraz lirizmle toplumsal "yeniden üretimin" toplumsal eşitsizliği nesilden nesile nasıl sürekli kıldığını -seçkinin kendisini mekanik olarak üretmesini- ortaya koydu. Size söylev verilmesini sever misiniz? Aileleri tarafından yataklarına "tez/antitez/sentez" tokadıyla gönderilmeden önce söylev duymaya alışmış cici mahalle çocuklarına ayrıcalık sağlayan, tastamam bir "Burjuva pratiği" diye karşılık verecektir Bourdieu. Radiohead'i sever misiniz? "Sizin" zevkinize göre değil ama toplumsal sınıfınızın zevki veya diğer bir deyişle Radiohead sevdiğinizi söyleyerek toplumsal sınıfınızdan farkınızı göstermek istiyorsunuz. (*Şık kafelerde takılıp kredi kartı borcu yapmak gibi mi?*) Belli oluyor ki Bourdieu elinin altında fotokopi makinesi olmadan da düşüncesiyle birileri için çok tehlikeli. Ancak karikatürde de göründüğü üzere fotokopi makinesi daha tehlikeli olabilir. Pek çok ülkenin akademisinde "dövüş sporu" gibi sosyoloji yapacakları yerde hem uslu hem hizmetkâr bir sürü Bourdieu fotokopisi yayılmış durumda. Aslının yeteneği, tahlili, akıl yürütmesi zerre yok tabii...

KEYİF

- BÜYÜK
- ŞEKERSİZ
- BÜYÜK
- ŞEKERSİZ
- BÜYÜK
- ŞEKERSİZ
- BÜYÜK
- ŞEKERSİZ
- BÜYÜK
- ŞEKERSİZ
- BÜYÜK
- ŞEKERSİZ
...
- KÜÇÜK
- ŞEKERLİ
BU EPİKÜR...
... HEP BİR İLGİNÇLİK PEŞİNDE VALLA.

EPİKÜR

Yunan materyalist fizikçi ve filozof (M.Ö. 341-270). Bilgelik ve mutluluk için bir yöntem önerdi, epikürcülüğün kurucusu. Bir yığın müthiş eserinden bugüne sadece birkaç mektubu ulaşabildi. Menoikeus'a Mektup dünyaca ünlüdür.

Kahve makinesinin önündeki şu keyifsiz sıraya bakın. İçecek dağıtan şu makinenin başlıbaşına bir mucize olduğunun farkında bile değiller: Varolmanın mucizesini hissetmiyorlar. İşte o sırada Epikür çıkageliyor: "Durun bir saniye ve şu makineye bir bakın! Bu makine var, olmayabilirdi, icat edilmeyebilirdi, hattâ bozuk olabilirdi! Şimdi bir de kendinize bakın! Siz de olmayabilirdiniz, anneniz babanızla hiç karşılaşmayabilirdi, hattâ kürtaj olabilirdi. Dünyanın durumu da aynen o makineye ve size benziyor, karton bardaklara (*Evet karton bardak daha iyi, lanet olsun plastik bardaklara! Eskiden çocuklar ev tutkalıyla gazeteden kesekâğıdı yapıp pazarcılara satardı*) veya o kahveye benziyor; dünya da belki olmayacaktı, Soğuk Savaş döneminde sallayacaklardı nükleer füzeleri belki, ya güneş söneydi de dünya da hayat hiç oluşmasaydı? Her şey *olası* bu dünyada, olan her şey olmayabilirdi. (*Olmayan her şey de olabilirdi?*) Hah işte bu yüzden keyif almalı, *tadını çıkarmalı*. Epikürizm, olasılıklara dair özünü kavrayarak hayat mucizesinin keyfini çıkarmaktır. (*Limonun özünün ekşi olduğunu anlayıp limonatanın keyfini çıkarmak gibi mi?*). Önümdeki şey, örneğin tadını doyasıya çıkaracağım bir fincan kahve, orada olmayabilirdi. Epikürcü birey, "Vur dibine" veya "Nerede akşam orada sabah" anlamında keyfin cılkını çıkaran biri değildir ama düşünmesi sayesinde, yaşamak eyleminin basitçe hakkını vermeyi bilir. Yani iki fincan kahveye ihtiyacı yoktur, bir fincan bile mucize gibidir zaten. Hattâ bunun şekeri şöyle yok veya böyle az olmuş diye mızmızlanacağı bile şüpheli. Valla bir bardak su bile onun için gayet ilginç olabilir.

1.000 YILLIK SIRADANLIK

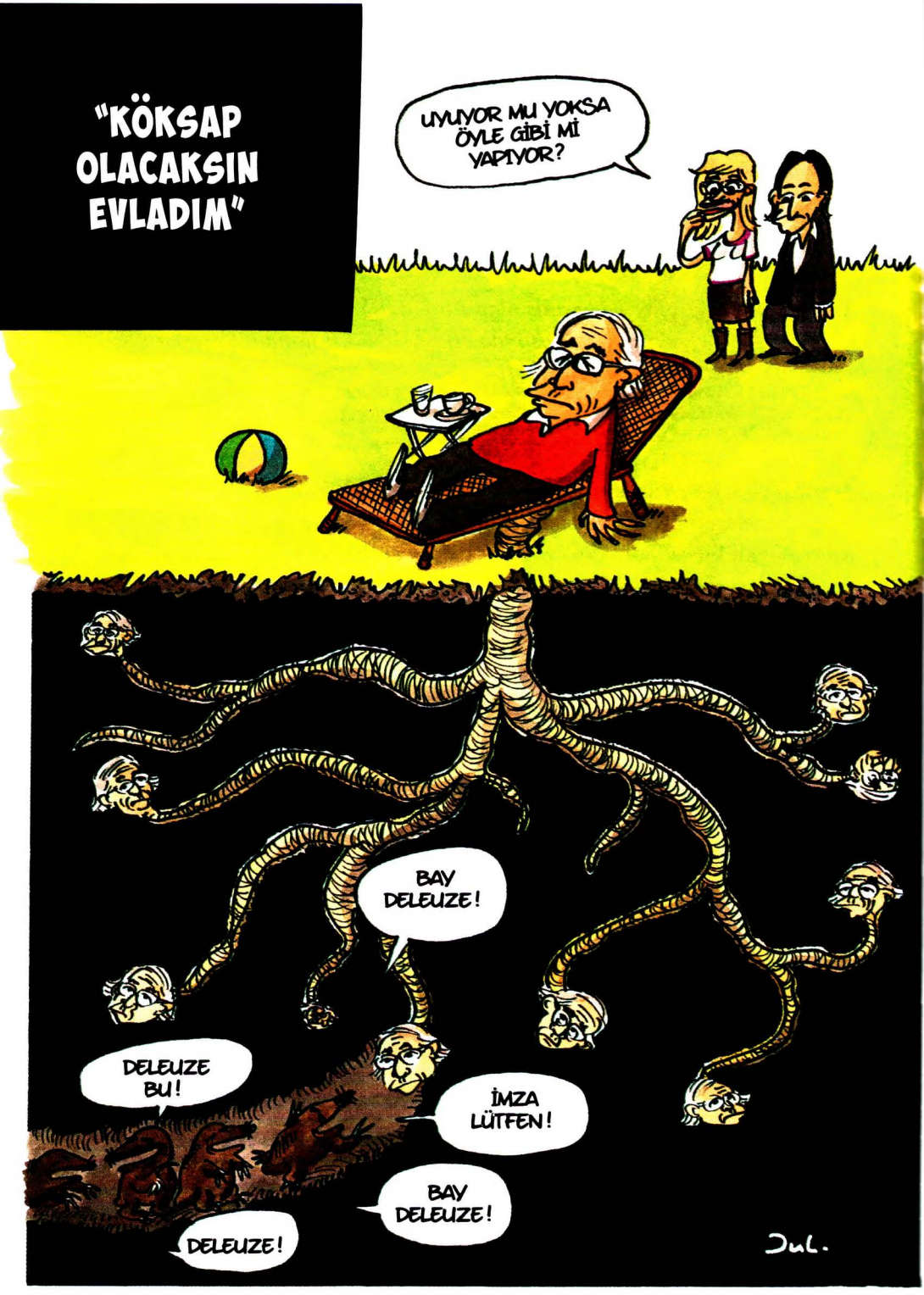

HANNAH ARENDT

Amerikan vatandaşlığına geçmiş olan Alman filozof (1906-1975). Çalışmaları, totalitarizme yaklaşım konusunda etkili oldu. En tanınmış eserleri: Kültürün Krizi, Totalitarizmin Kökenleri...

Adolf Eichmann, yüksek rütbeli bir görevli olarak Yahudi soykırımının devlet kademelerindeki bürokratik hazırlıklarının hayata geçirilmesinde önemli rol oynayan bir isimdi. 1962 yılında idama mahkûm edildi. Hannah Arendt duruşmaları *The New Yorker* adına izledi ve çok ses getiren bir kitap hazırladı: *Eichmann Kudüs'te. Kötülüğün Sıradanlığı Üstüne bir Çalışma.* Bu eserinde Eichmann'ın bir canavar olmadığını, hattâ Yahudi düşmanı bile olmayabileceğini ama emirlere itaat ederek -ve emirler vererek- milyonlarca Yahudi'nin katledilmesine aracı olduğunu anlattı. Eichmann bir canavar değildi ama kurallara tapan biriydi. Buna bir de kariyerist ve ahmak olması ekleniyordu. Ancak öncelikle kurallara tapan biriydi; onun *olasılık dünyasında* bir üstünün emrine itaatsizlik bulunmuyordu. Bir "muktedir" tarafından emredilmişse, en kötü şeyi bile yapabilecek biriydi. *Kötülüğün sıradanlığı* tam da buydu; kötülük yapanlar "şeytanî" kişiler değil, kötülüğü istemeyen ancak "iyi bir vatandaşın" kırmızı ışıkta durması gibi kötülük yapan sıradan kişilerdi. Kırmızı ışıkta durmak mevki kazandırmıyor sadece, tek farkı o kadar. Yani öyle yeşil peruk takarım veya salama çikolata sürerim diyerek "kötülüğün sıradanlığını" aşıyor olmuyorsunuz; bu çılgınca şeyler bile, tapılan kuralları aşmamaya özen gösterilmesini ifade ediyor. Kurallara tapmak insanlık için olduğu kadar birey için de ölümcül olabilir. İnsanlık açısından; Eichmann'ın kurallara tapması, insanlığa karşı işlenen bir suçun ortağı haline getirdi onu. Birey açısından; insan kimi zaman eleştirel yaklaşımını, kimi zaman da hayatını kaybeder (Eichmann, 31 Mayıs'ta Kudüs'te asıldı.)

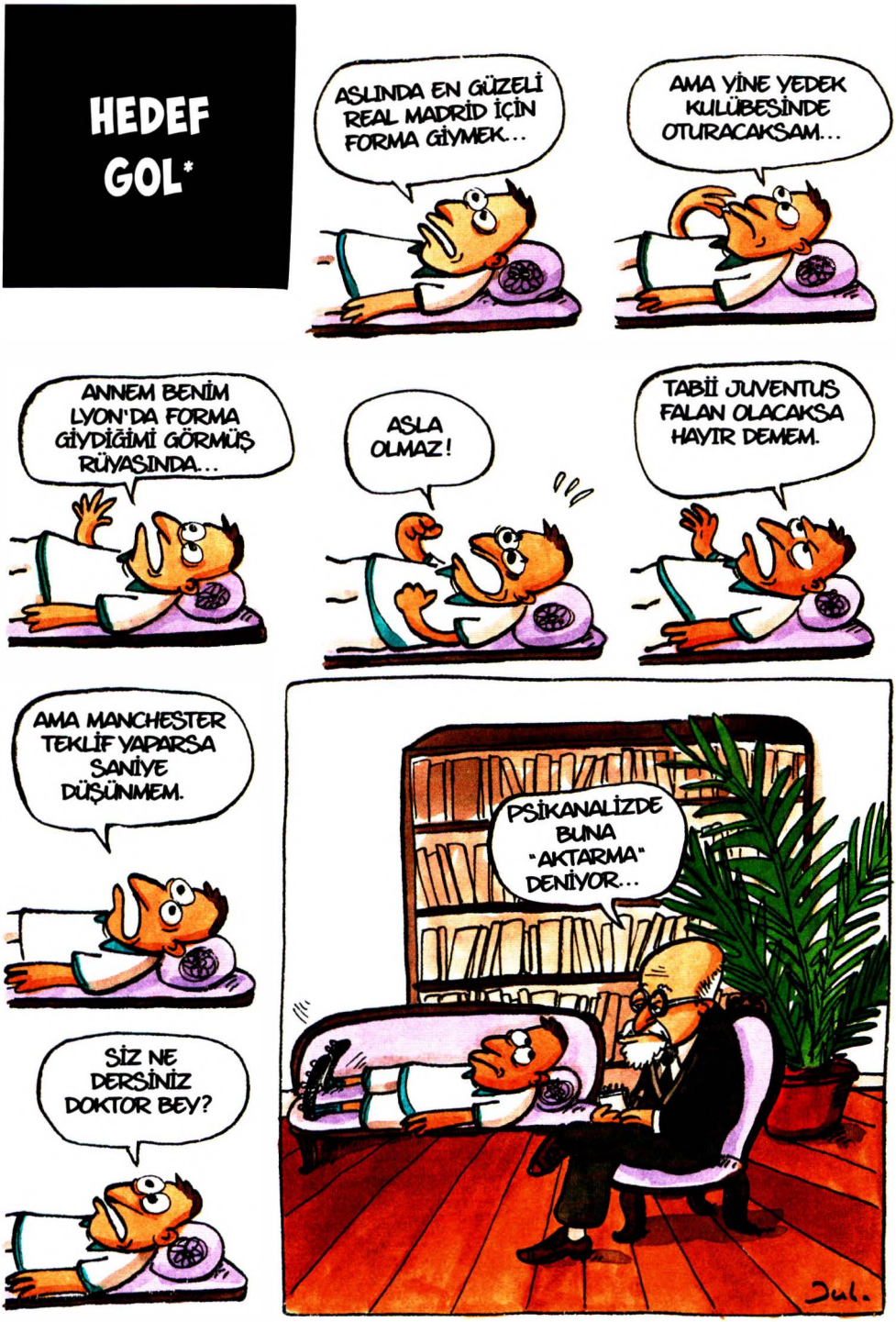

"KÖKSAP OLACAKSIN EVLADIM"
UYUYOR MU YOKSA ÖYLE GİBİ Mİ YAPIYOR?
BAY DELEUZE!
DELEUZE BU!
İMZA LÜTFEN!
BAY DELEUZE!
DELEUZE!
Dul.

DELEUZE

Fransız filozof (1925-1995). 20'inci yüzyılın en moda isimlerinden. Felsefeyi "kavram icadı" olarak tanımladı ve kendisi de epeyce kavram üretti: köksap, yersizyurtsuzlaşma, pop felsefe...

Botanikte *köksap*, kökten ayrı ve toprak altında kalan dallara verilen isimdir. kökün, bir gövdede bir başlangıcı vardır, bir sonu, bir amacı, bir yeri vardır. Köksapın ise "ne başı ne sonu bellidir ama içinde budaklandığı ve serpildiği bir ortamdır". Hattâ "bir yerde kırıldığında, diğer kolları boyunca şu veya bu koldan devam eder". Köksap, Deleuze'ün "dışarısı" olarak adlandırdığı ortamla ilişkisinde hiç durmadan "ürer", dallanıp budaklanır. Bakınız sevimli köstebekler ondan nasıl da imza istiyor! Şippadanak tanımışlar ustalarını çünkü onların yuvası da köksapı andırıyor. Bu düzenlerine karar veren hiçbir üst merci yok, başlangıcı ve bitişi olmayan tünellerinin bir diğerine göre daha iyi olan bir girişi de yok. Eğer bir pulluk bir tanesini çökertirse, başka bir "koldan" gayet güzel devam eder. "Dışarısı", kendini yeniden oluşturmak için buyur edilir. Orkestradaki arkadaşlarıyla doğaçlama yapan bir cazcının da köksaplı bir yapıyı izlediği söylenebilir. Elbette bir başlangıç teması var ama müzisyenin yeteneği o temayı herhangi bir yerinden itibaren "üretebilmesidir". Deleuze de aslında o cazcı gibi yapmak istiyor ama Spinoza'nın, Hume'un ve Nietzsche'nin eserleriyle yapmak istiyor. Dalsın bunların herhangi bir yerinden, hepsini "üretsin." Bu durumu hınzırca şöyle ifade etmektedir: "Düşünmenin dev isimlerinin arkasından iş çevirdim". Buradan da tartışmalı ve heyecan verici şöylesi bir düşünce çıkıyor; bir eserde önemli olan içindeki hakikat değil, bununla ne yapıldığıdır. (*Fıstık ekleyin de helva olsun*).

* Marsilya futbol kulübünün armasında yazılı olan ifade.

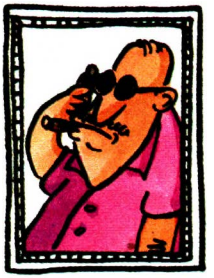
FREUD

Avusturyalı hekim (1856-1939). Psikanalizin babası. Etkin bilinçaltı olarak libido kavramını ortaya atan kişi.

Bak nasıl da hayalleri var futbol dünyasında; diğer futbolcuların korkulu rüyası bir golcü, bütün kulüplerin peşinde koştuğu bir isim, arka arkaya iki yıl altın ayakkabı, telekızlarla basılmamak falan... Ama gelgelelim babasıyla sorununu hâlâ halledememiş galiba. Terapistiyle böyle konuşması, "ne düşündüğünü" sorması, yukarıdan gelecek o sesi sessiz sedasız beklemesi, aslında bir onay, bir izin alma beklentisi... Aslında babasıyla olan ilişkisini hiç bilmeden terapistiyle de kuruyor. Aktarım bu işte; başka bir yerde olmuş olanı terapistiyle ilişkisinde bir kez daha yaşaması. Anlamak için elbette. Değiştirmek için değil -asla gerçekten değiştirilmiş olmaz- ama bilmek için. Her şeyi değiştirecek olan şeydir bunu bilmek. Bu çizgi karelerden dört yıl sonra, Real Madrid ve Barcelona'nın beklenmedik ve eşzamanlı teklifleri nedeniyle kanepeye son bir kez daha uzandı. Doktora bunun inanılmaz bir şey olduğunu, seçimini yaptığını, bu konuda onun ne düşündüğünü sormaya bile aslında ihtiyaç duymadığını söylüyor. Bu da terapisinin sonu demek, biliyor bunu. Babasına karşı hissettiği karmaşık duyguları yansıtmıyor terapistine. Kendini garip hissediyor. Şimdi bildiğini, keşfetmeye dört yılını verdiği şeyi aslında *hep biliyordu.* Ancak bilmek istemediğinden dolayı deliye dönüyor, diğer futbolculara gaddarca ve telekızlara haşin davranıyor, uykusuzluk çekiyordu. Bu aslında hep bilinir ama bilmek istenmediğinden dolayı tam olarak bilinçdışıdır. (*Oh be, bitti.*)

KAPTAN MAĞARA ADAMI

PLATON

Yunan filozof (İÖ. 427-438/347). Sokrates'in öğrencisiydi, yeni bir edebîyat biçimi yarattı (Felsefi diyalog denen bu tarzın örnekleri; Devlet, Şölen, Phaedra...). Bir felsefe okulu olarak Akademi'yi kurdu. Batı idealizminin de kurucusudur.

Epikürcüler gayet güzel halledecektir: Üpikür'ün Bahçesi'inde üzüm yiyip o anın tadını çıkarmak için arkadaşlar arasında toplanırlar. Epikür de onlara şöyle hitap eder: "Görüyor musun şu üzümü? Hiç olmayabilirdi. Kendini görüyor musun kendini? Sen de olmayabilirdin. Hattâ evren bile olmayabilirdi." Böylece de her birini o basit varolmak eylemini kutlamaya çağırır. Animasyon için bundan iyisi can sağlığı.

Stoacılar da kapıya iyi olur. "Sana bağlı tek şey, sana bağlı olmayanı kabul edip etmemendir" diyordu Marcus Aurelius. (*Hem Roma imparatoru, hem filozof*) Kendini boşluğa mı bıraktın? Bu sana bağlı değil. Bunu kabul edip etmemek sana bağlı. Kabul etmezsen sinir basar, için ekşir; al buyur, bir olumsuzluk daha. Böyle yapmayabilirsin, kabul etmek, ondan daha güçlü olmak demektir.

Pisagor'a gelince, o tabii ki VIP masayı hak ediyor çünkü hem "filozof" kelimesini ilk o kullandı hem de kendi adına geometri teoremi var. Ama tabii büyük patron Platon; (*Burada Blanqui'nin sözü anımsanırsa; "Ne patron ne Tanrı"*) Sokrates'in düşüncesini yaşatıp, örneğin aşk, bilgi, demokrasi, güzel-iyi-doğru üzerine, kısaca her şey hakkında düşündü! Whitehead, Batı felsefesinin "Platon'un diyaloglarına bir dizi dipnot" olduğunu bile söyler. Platon, Mağara alegorisinde, insanların kendi önyargılarının karanlığını hakikatin aydınlığına yeğleyeceklerini söyleyen ilk kişidir. Yani karikatürde gece alemlerinin adamı olarak yer alması garip değil; insanların aydınlıktan nasıl korktuklarını biliyor. (*Aydınlanma Çağı güzeldi diyorlar.*)

SÜPER-MONTES

DÜK AMORİ DÖ SÜPERMENÖ : UÇABİLİYOR AMA YASAMA YETKİSİ YOK...

VİKONT LUİ - EDMON D'ÖRÜMCEK : BİNALARA YAPIŞABİLİYOR AMA YARGILAMA GÜCÜ YOK.

BARONES BLANŞET DÖ KADIN DÖ HARİKA : KIRBACI FELÇ YAPIYOR AMA YÜRÜTME GÜCÜ YOK...

MARKİ DÖ YARASA D'ADAM : YARASAMOBİL'İ GÜZEL KULLANIYOR AMA ÖZEL BİR GÜCÜ YOK.

MONTESQUIEU'NÜN ÇİZGİROMANLARINDA SEVDİĞİM ŞEY...

... "SÜPER GÜÇLERİN AYRIMINI" HARİKA YAPMASI!

Jul.

MONTESQUIEU

Fransız filozof ve yargıç (1689-1755). İran Mektupları adlı eseriyle edebiyat alanında tanındı. Daha sonra, Kanunların Ruhu adlı eserinde ortaya koyduğu felsefesi, hem devrim Fransa'sına hem de 1787 Amerikan anayasasına ilham verdi.

Montesquieu, *güçler ayrılığı* (Yasama, Yürütme, Yargı) ilkesiyle çağdaş devletin ortaya çıkmasında rol oynadı. "Eğer aynı kişide [...] yasama gücü yürütme gücüyle birleşiyorsa, hiçbir özgürlük yoktur; [...] bu monarkın zalimce yasalar yapıp yine bunları zalimce uygulayacağından endişe etmek gerekir." Yani iktidar, yasalar yapılmasını *önerebilir*, bunu oylamak meclisin işi. Aynı şekilde, yargı gücü de yasamadan ve yürütmeden ayrı olmalı: Yargıç aynı zamanda yasayı yapan olursa onun iradesine bağlı kalırız, yürütme gücüne sahip olursa bu kez de tiranlığın kudretine sahip olur. (*Oyları kömürle satın alıp, oy sandıklarında her türlü sahteciliği devlet görevlileri eliyle yaptıran, savcıları twitter memuru olan biri diktatör müdür Sayın Montesquieu?*) Güçler ayrılığı ilkesi bizi iktidarın kötüye kullanılmasından korur. Bakınız yandaki karikatüre; bir an düşünün ki bu süper kahramanların niyeti kötü. Örneğin Süpermen'de bütün güçler aynı anda olsa? Hem uçsa, hem görünmez olsa, hem hayvana dönüşebilse? O zaman elinden kaçamayız. Oysa, güçler ayrı ayrı bulunsa "bir gücü başka bir güç durdurur." Yani Süpermen'in diktatörlüğünü, binalara yapışma gücü olan Örümcek Adam veya felç etme gücü olan Harika kadın tarafından engellenir. Özgürlüğümüz, bize hizmet isteyenler arasındaki tatlı rekabetle korunur. (*Ama derlerse ki birbirimizi yiyeceğimizi halkı yiyelim?*) İktidardakiler kanunlardan çekinmeden veya mevzuatla elleri kolları bağlanmadan her şeye karar vermeyi isteyecektir. Yargıçlar da güçleri sınırsız olsun, her dakika yargılasınlar, siyasileri yerlerinden etsinler isteyecektir. Olası üç tiranlık birbirinden rahatsızlık duyacak, hiçbiri gerçekleşmeyecektir.

BENZİN BİTTİ

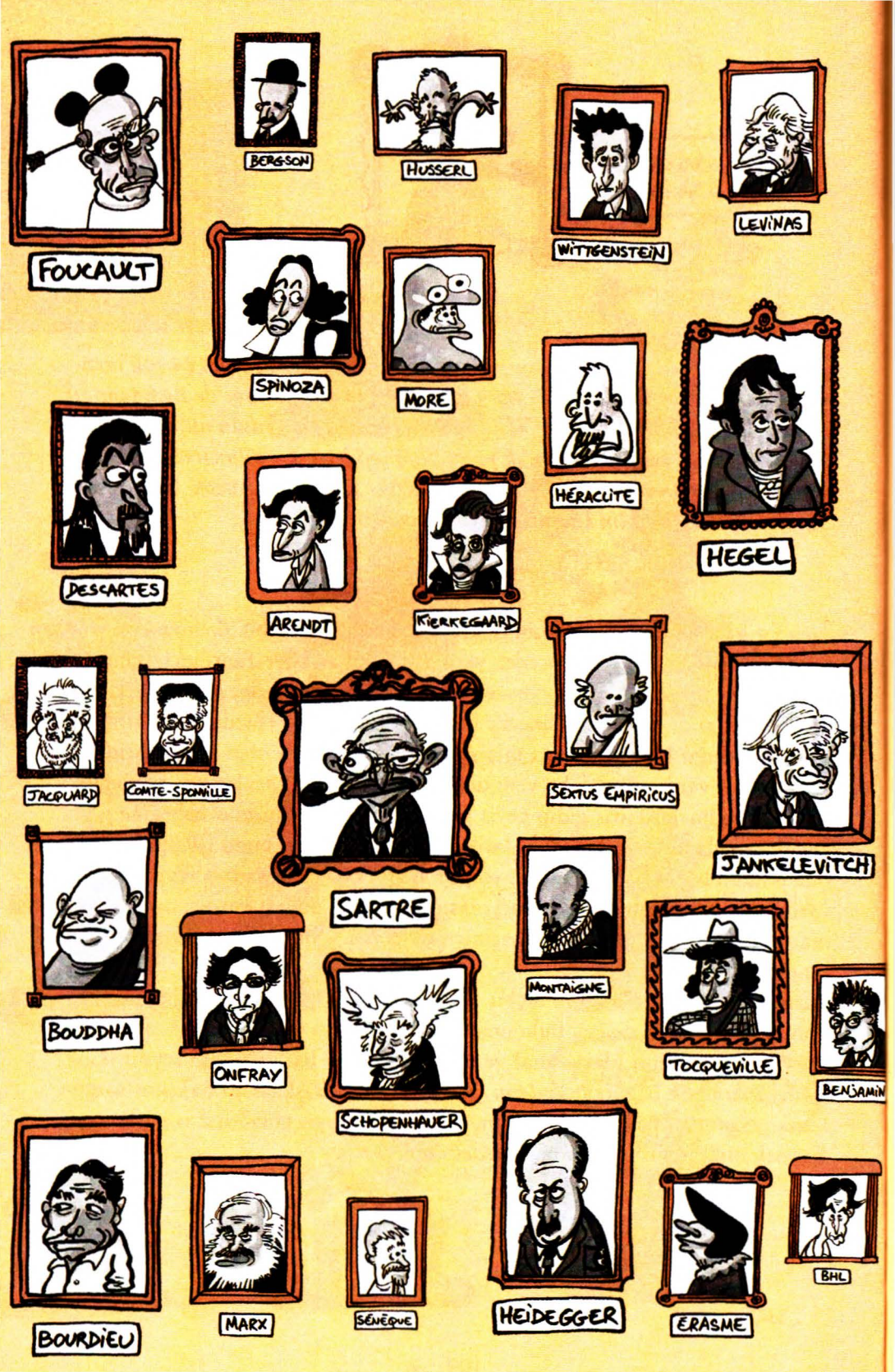
SARTRE

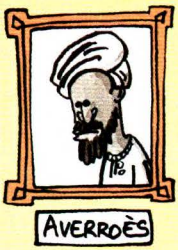
Fransız filozof, yazar ve dramaturg (1905-1981). 20'inci yüzyılın en çok tartışılan isimlerinden biriydi. Libération gazetesini kurdu. Simone de Beauvoir'la olan birlikteliğinden çok söz edildi. Nobel Edebiyat Ödülü'nü, "özünde" Nobel'de sıkışıp kısıtlı kalmamak için ödülü reddetti. En bilinen eserleri; Varoluşçuluk Bir İnsancıllıktır, Varlık ve Hiçlik, Kelimeler. Ancak temel eseri olarak Diyalektik Aklın Eleştirisi sayılabilir.

Sartre'a göre özgürlüğümüz mutlaktır. Neden? Çünkü bir özümüz yoktur. Eğer bir özümüz olsaydı (Önceden verili bir hakikat, ister Tanrı'nın zihninde, ister genlerimizde, ister bilinçdışımızda, herhangi bir yerde...) bizi belirliyor olurdu, bizim de kendimizi sonsuz derecede keşfetme olmazdı.

Bu öz yokluğu bizi hem hayvanlardan hem de nesnelerden ayırır. Atın bir özü, doğası vardır. Tay daha yeni doğmuştur ama ön bacaklarını açıp eğilerek su içebilmekte, tırıs gidip geviş getirebilmektedir. İnsanın bebeğine göre hayatı çok daha kolaydır. tayın zaten bir doğası vardır; bunu izlemesi yeterli olmaktadır. bizim bu olanağımız yoktur. Bizim sadece ve sadece *varoluşumuz* vardır. Gidip aldığınız bebek karyolasının bile bir doğası vardır; ortaya çıkmadan önce, onu tasarlayan tasarımcının *zihninde* olmuştur. Nesnelerin bile bu olanağı vardır yani...

İnsan olmak, Sartre'a göre, hiçbir tanrının zihninde olmayan, adımlarımıza yön verecek hiçbir doğası bulunmayan bir varoluşa atılmış olmak demektir. Bu varoluşta sıkıntı (darlanma) ve özgürlük, kaba hatlarla aynı şeydir (*Çok sıkılıyorsun çok özgürsün anlamı çıkmıyor mu?*) Başkasının bakışını sorgulama tavrımızın kaynağı da budur, hep aynı soruyu yöneltiriz o başkasına; Başarılı oldum mu? Kendimi *keşfedebildim mi?*

FOUCAULT
BERGSON
HUSSERL
WITTGENSTEIN
LEVINAS
SPINOZA
MORE
HÉRACLITE
HEGEL
DESCARTES
ARENDT
KIERKEGAARD
JACQUARD
COMTE-SPONVILLE
SARTRE
SEXTUS EMPIRICUS
JANKELEVITCH
BOUDDHA
ONFRAY
SCHOPENHAUER
MONTAIGNE
TOCQUEVILLE
BENJAMIN
BOURDIEU
MARX
SÉNÈQUE
HEIDEGGER
ÉRASME
BHL

AVERROÈS

FERRY

DIOGÈNE

SAINT AUGUSTIN

ST THOMAS D'AQUIN

ZHUANG ZI

LEIBNIZ

MACHIAVEL

PASCAL

BACHELARD

CONFUCIUS

MONTESQUIEU

CYRULNIK

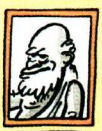

NIETZSCHE

HOBBES

WEIL

VOLTAIRE

NEWTON

ÉPICURE

ROUSSEAU

THÉRÈSE D'AVILA

DEBORD

ARISTOTE

LÉVI-STRAUSS

MAIMONIDE

FREUD

KANT

SADE

HUME

DELEUZE

İşte Bunlar Hep Felsefe!

Düşüncenin dünya üzerindeki 3000 yıllık serüveni bütün çeşitliliğiyle elinizin altında!

Hem bilgili, hem çizgili!

Felsefe tarihinde yer edinmiş büyük filozoflarımız bugünün dünyasında yanımızda olsalardı ne gibi matrak durumlar ortaya çıkardı acaba?

Cezanın tarihini yazan FOUCAULT mesela, çocuk bakıcılığına yeltense, başı veletlerle derde girer miydi?

Futbol oynayan FREUD, internette ruh ikiziyle yazışan MONTAIGNE, evine misafir geldiğinde kendi kendini yapısökümе uğratan DERRIDA, kapısına pazarlamacıların musallat olduğu MARX...

Felsefe, mizah ve bazı başka şeyler...

Açık büfe! Arada atıştırın...

Biraz bilgiden ve neşeden kim ölmüş?

aylak kitap